

Årsredovisning 2002 >

Innehåll >

Information till aktieägare Pårmens insida
Banker och fondkommissionärer ... Pårmens insida

Fortum i korthet	4
Viktiga händelser under 2002	5
Ekonomisk översikt	6
Styrelseordförandens översikt	7
Intervju med VD	8
Fortums kompass	10
Utvecklingen på energimarknaden	11

Segmentöversikter	12
Kraft, värme och gas	13
Eldistribution	17
Fortum Energy Solutions	19
Oljeraffinering och marknadsföring	20
Utvinning av olja och gas	24
Fortum Markets	25

Samhällsansvar	26
Miljö, hälsa och säkerhet	27
Fortum som arbetsgivare	29
Insatser i samhället	31
Hantering av rörelserisker	32

Förvaltning	33
Förvaltning och styrning	34
Styrelsen	37
Koncernens ledningsgrupp	38
Övrig ledning	39

Bokslut	40
Styrelsens verksamhetsberättelse	40
Koncernens resultaträkning	47
Koncernens balansräkning	48
Koncernens kassaflödesanalys	49
Noter till koncernens bokslut	50
Koncernens aktier och andelar	66
Koncernens ekonomiska nyckeltal 1998–2002	70
Formler för uträkning av nyckeltal	72
Moderföretagets resultaträkning, balansräkning och kassaflödesanalys	73
Aktier och aktieägare	77
Förslag till vinstdisposition	81
Revisionsberättelse	81
Förvaltningsrådets utlåtande	82

> Information till aktieägare

> Bolagsstämma

Fortum Abp:s bolagsstämma hålls torsdagen den 27 mars 2003 kl. 15.00 i Finlandiahuset, Mannerheimvägen 13 e, Helsingfors.

Anmälan till bolagsstämman bör göras senast den 21 mars 2003 kl. 16.00. Anmälan kan göras per telefon på nummer +358 10 452 9460, per fax på nummer +358 10 262 2727, per e-post på adressen fortum.yhtiokokous@yhteyspalvelut.elisa.fi eller skriftligen under adress Fortum Abp, Suvi Åkerblom, PB 1, 00048 FORTUM. Skriftlig anmälan bör vara oss tillhanda före utgången av anmälningstiden. Aktieägarna ombeds inkomma med eventuella fullmakter i samband med anmälan.

> Utdelning

Styrelsen föreslår bolagsstämman en utdelning om 0,31 euro per aktie för räkenskapsperioden 2002. Avstämningsdagen för utdelningen är den 1 april 2003 och utdelningen föreslås bli utbetald den 8 april 2003.

> Publicering av resultatrapporter

- Delårsrapport 1.1–31.3.2003 publiceras den 24 april 2003
- Delårsrapport 1.1–30.6.2003 publiceras den 24 juli 2003
- Delårsrapport 1.1–30.9.2003 publiceras den 23 oktober 2003

Årsredovisningen och delårsrapporterna publiceras på svenska, engelska och finska. De finns också tillgängliga på Fortums webbplats på adresserna www.fortum.se, www.fortum.com och www.fortum.fi.

Fortums ledning erbjuder regelbundet presskonferenser för analytiker och media. Dessa kan följas också via företagets hemsidor. Vidare ger ledningen personliga intervjuer både enskilt och i grupp. Fortum deltar också i olika konferenser och arrangemang för investerare.

Fortum iakttar en tyst period på tre veckor före publiceringen av resultatrapporter.

> Kontaktinformation

Kontaktperson för investerarrelationer är IR-direktör Raija Norppa-Rahkola
tfn +358 10 452 4135
fax +358 10 452 4176
e-post raija.norppa-rahkola@fortum.com

Finansiell information kan beställas på adressen Fortum Abp, Juha Ahonen
PB 1, FIN-00048 FORTUM
tfn +358 10 452 9151
fax +358 10 452 4065
e-post juha.ahonen@fortum.com

AKTIEINFORMATION FÖR 2002

Högsta kurs	6,52 euro
Lägst kurs	4,75 euro
Medelkurs	5,87 euro
Aktieomsättning totalt	251,2 miljoner st.
Börsvärde (31.12.2002)	5 286 miljoner euro

STÖRSTA REGISTRERADE AKTIEÄGARE 31.12.2002

Finska staten	60,77 %
Ömsesidiga pensionsförsäkringsbolaget Ilmarinen	1,64 %
Folkpensionsanstalten	1,51 %
Kurikka stad	0,73 %
Ömsesidiga pensionsförsäkringsbolaget Varma-Sampo	0,64 %
Fortums pensionsstiftelse	0,60 %
Statens pensionsfond	0,41 %
Ömsesidiga livförsäkringsbolaget Suomi	0,39 %
Skadeförsäkringsaktiebolaget Pohjola	0,35 %
LEL Arbetspensionskassan	0,31 %

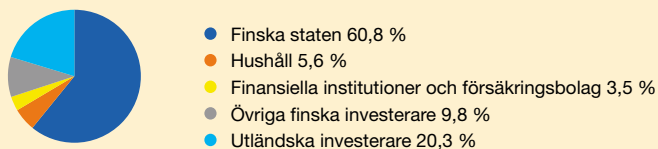
Ytterligare information om aktier och aktieägare på sid. 77–80 i bokslutet.

BANKER OCH FONDKOMMISSIONÄRER SOM BEVAKAT FORTUM UNDER 2002

ABG Sundal Collier, Oslo
Alfred Berg Finland Ab, Helsingfors
Conventum Fondkommission Ab, Helsingfors
Crédit Agricole Indosuez Cheuvreux Nordic, Stockholm
Credit Lyonnais Securities, London
D. Carnegie AB Finland Branch, Helsingfors
Delta Lloyd, Amsterdam
Deutsche Bank AG, Helsingforskontoret
Dresdner Kleinwort Wasserstein Securities, London
Enskilda Securities Ab, Helsingfors
Evli Bank Abp, Helsingfors
FIM Fondkommission, Helsingfors
Handelsbanken Securities, Helsingfors
Kaupthing Sofi, Helsingfors
Lehman Brothers, London
Mandatum Fondkommission Ab, Helsingfors
Merrill Lynch, London
Morgan Stanley Dean Witter & Co., London
Nordea Securities Abp, Helsingfors
Opstock Ab, Helsingfors
Schroder Salomon Smith Barney, London
SG Securities, Paris

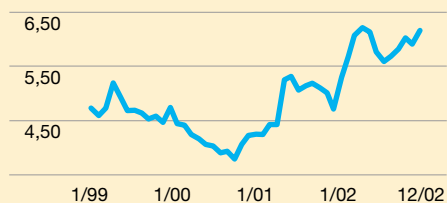
FÖRDELNING AV AKTIEINNEHAVEN

> 31.12.2002

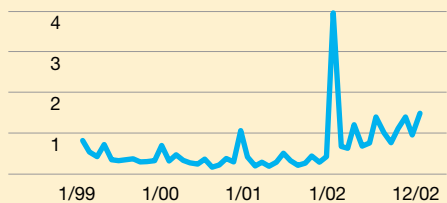
KURSUUTVECKLING 1999–2002

> euro, månadsmedelvärde

AKTIEOMSÄTTNING 1999–2002

> miljoner aktier, dagsmedelvärde per månad

> Fortum i korthet

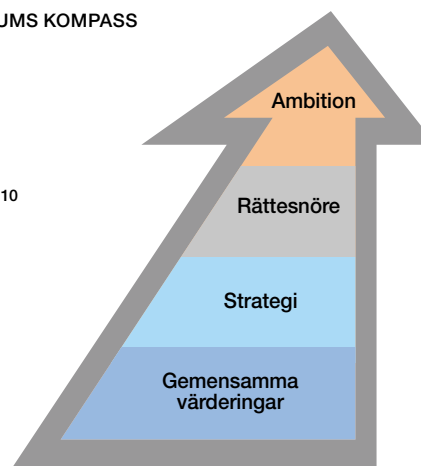
Fortum är ett ledande energibolag i Norden och Östersjöregionen. Företagets verksamheter omfattar produktion, distribution och försäljning av el och värme, produktion, raffinering och marknadsföring av oljeprodukter, drift och underhåll av kraftverk samt energirelaterade tjänster. Huvudprodukterna är el, värme och ånga, drivmedel och eldningsolja.

Fortums konkurrenskraft inom kraft och värme baseras på ett effektivt samnordiskt affärskoncept med en bred kundbas. Inom oljeraffinering är Fortum en ledande producent av miljöanpassade oljeprodukter.

Under 2002 uppgick Fortums omsättning till 11,1 miljarder euro och rörelseresultatet uppgick till 1,3 miljarder euro. Medelantalet anställda var 14 000. Fortums aktie är noterad på Helsingfors Fondbörs.

FORTUMS KOMPASS

SE SID 10

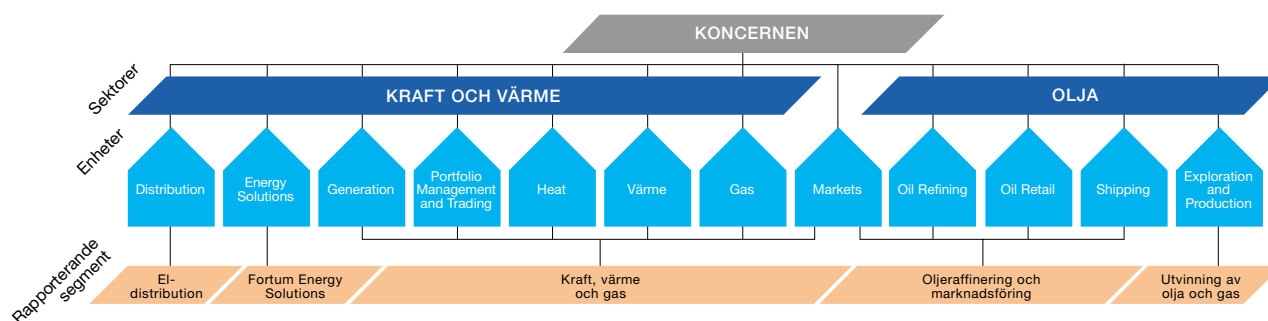
MARKNADSPPOSITIONER I NORDEN

Eldistribution	#1
Värme	#1
Oljeraffinering	#1
Kraftproduktion	#2
Antal elkunder	#2

KUNDBAS > miljoner

Elkunder	1,2
Eldistributionskunder	1,3
Kunder med betal- och bonuskort inom drivmedelsförsäljning	0,5
Eldningsolja- och gaskunder	0,2

FORTUMS AFFÄRSSTRUKTUR 2002

> Viktiga händelser under 2002

Ett antal steg togs för att uppnå de strategiska målen:

SKAPA ETT LEDANDE FÖRETAG INOM KRAFT OCH VÄRME I NORDEN

- > förvärv av återstående 50 procent i det svenska energiföretaget Birka Energi AB, som helt integrerats i Fortum
- > förvärv av återstående 50 procent i finländska Elnova Group med verksamhet inom distribution och försäljning av el
- > avyttring av aktierna i Fortum Energie GmbH, Tyskland, Regional Power Generators Limited i Storbritannien, samt det thailändska dotterbolaget Laem Chabang Power Company Limited
- > slutförande av omstruktureringen i Kraftverks-engineering

STÄRKA FORTUMS POSITION SOM ETT LEDANDE FÖRETAG INOM RAFFINERING AV RENA DRIVMEDEL

- > full kapacitet att producera svavelfri bensin
- > produktion och försäljning av etanolbaserad bensin i Finland
- > produktionsstart av iso-oktan i Kanada
- > koncentration av oljeprospektering och produktion till Ryssland: avyttring av olje- och gasfälts-tillgångarna i Oman och Norge

BLI DEN ATTRAKTIVASTE ENERGILEVERANTÖREN

- > breddning av kundbasen till 1,3 miljoner genom förvärv av Birka och Elnova
- > synergifördelar genom samnordiskt affärskoncept och struktur
- > kostnadseffektivt, kundanpassat arbetssätt för att förbättra servicekvalitén

Resultat:

STARK POSITION I NORDEN OCH ÖSTERSJÖOMRÅDET

- > Fortum skapade en stark position inom sitt kärnområde kraft och värme
- > Fortums nordiska kundantal ökade avsevärt
- > Fortum behöll sin marknadsledande position inom raffinering och försäljning av rena drivmedel

› Ekonomisk översikt

(detaljerad ekonomisk information, se sid 40–82)

NYCKELTAL

	2002	2001
Omsättning, mn euro	11 148	10 410
Rörelseresultat, mn euro	1 289	914
Resultat före skatt, mn euro	1 008	702
Resultat per aktie, euro	0,79	0,57
Eget kapital per aktie, euro	6,97	6,49
Sysselsatt kapital (vid periodens slut), mn euro	13 765	11 032
Räntebärande nettoskuld (vid periodens slut), mn euro	5 848	3 674
Investeringar, mn euro	4 381	713
Rörelsens kassaflöde, mn euro	1 351	1 145
Kassaflöde netto, mn euro	-27	844
Avkastning på sysselsatt kapital, %	11,1	8,7
Avkastning på eget kapital, %	10,5	8,3
Skuldsättningsgrad, %	80	54
Medelantal anställda	14 053	14 803

NYCKELTAL PER AFFÄRSSEGMENT

	Omsättning mn euro		Rörelseresultat mn euro		Avkastning på operativt kapital % ¹⁾	
	2002	2001	2002	2001	2002	2001
Kraft, värme och gas	2 898	2 227	560	367	6,9	6,3
Eldistribution	640	473	279	135	9,3	6,2
Fortum Energy Solutions	664	603	37	13	19,7	5,5
Oljeraffinering och marknadsföring	7 195	7 223	259	242	16,3	14,3
Utvinning av olja och gas	391	408	213	196	19,4	15,4
Övrigt	64	95	-64	-40		
Elimineringar	-704	-619	5	1		
Koncernen	11 148	10 410	1 289	914		

1) Avkastning på operativt kapital, % = Rörelseresultat/genomsnittligt operativt kapital

KREDITBETYG

	S&P	Moody's
Fortum Abp	BBB+ (stabil)/A-2	Baa2 (positiv)/P-2
Fortum Power and Heat AB (företvarande Birka Energi AB)	BBB+ (stabil)/A-2	Baa1 (stabil)/P-2

KONCERNENS FINANSIELLA MÅL

Avkastning på sysselsatt kapital (ROCE)	12 %
Avkastning på eget kapital (ROE)	12 %
Skuldsättningsgrad	< 70 %
Justerad skuldsättningsgrad ¹⁾	< 100 %

Justerad skuldsättningsgrad¹⁾: minoriteten i Fortum Capital Ltd
(1,2 miljarder euro) behandlas som skuld

KÄNSLIGHETSANALYS 2003

Förändring	Uppskattad effekt på koncernens rörelseresultat mn euro
Raffineringsmarginal, USD 0,1/fat	+/- 10
Råoljepris Brent Crude, USD 1,0/fat	+/- 10 ¹⁾
US dollar, 10 %	+/- 5

Siffrorna inkluderar hedging.

¹⁾ främst lagervinster och förluster

Marknadspris på el: den långsiktiga effekten av en
pristförändring på EUR 1/MWh är +/- EUR 50 miljoner
på årsbasis.

> Styrelseordförandens översikt

2002 var ett för Fortum framgångsrikt år på flera fronter. I enlighet med företagets strategiska mål genomfördes ett antal betydande organisatoriska förändringar under året. Strävan att öka effektiviteten inom alla verksamhetsområden fullföljdes och Fortum vässade sin affärsmässighet.

Företagets ledning och alla medarbetare förtjänar ett stort tack för sitt engagemang och sina fina insatser på alla nivåer och i alla delar av koncernen.

Fortum har nu till stor del fullföljt sin nordiska strategi. Slutförandet av Birkaförvärvet i Sverige, förvärvet av Elnova i Finland och flera betydande avyttringar av icke-kärnverksamheter har stärkt Fortums marknadsposition i de nordiska länderna. Inom alla sina kärnverksamheter är Fortum nu nummer ett eller två på marknaden. Det integrerade samnordiska konceptet inom kraft- och värmesektorn börjar redan visa resultat; samordningsvinsterna av att kombinera verksamheterna i Sverige och Finland kommer att bli väsentligt högre än vi förväntade före Birkaförvärvet. Inom oljesektorn har Fortum bibehållit sin konkurrenskraftiga position som det ledande företaget inom raffinering av miljöanpassade bränslen.

Till följd av finska statens försäljning av aktier i Fortum till institutionella och privata investerare i juni 2002 har statens ägarandel i företaget minskat till 60,8 procent. Vi är hedrade av det förtroende och intresse som visats oss från kapitalmarknaden: andelen

internationella aktieägare i bolaget har i det närmaste fördubblats och en markant förbättring av likviditeten i aktien har uppnåtts.

De ökade elpriserna i Norden mot slutet av året har utlöst en livlig debatt om marknads förmåga att fungera som avsett. Eftersom den nordiska elmarknaden fortfarande lider av vissa flaskhalsproblem bör marknads funktionssätt förbättras genom ytterligare avreglering och liberalisering. Den nödvändiga säkerheten i utbudet uppnås bäst genom fortsatt harmonisering, inte nya nationella regleringar.

Fortum avser att ytterligare konsolidera sin marknadsposition i norra Europa och vi är förvissade om att våra aktieägare stöder denna ambition.

Enligt Fortums utdelningspolitik skall den föreslagna utdelningen vara attraktiv i jämförelse med andra internationella olje-, gas- och elföretag inom Fortums jämförelsegrupp. Styrelsen föreslår med ledning därav bolagsstämman en utdelning om 0,31 euro per aktie för räkenskapsåret 2002. Förslaget är baserat på såväl resultatet för det gångna året som utsikterna för innevarande års operativa och finansiella resultat.

Matti Vuoria
Styrelsens ordförande

> Intervju med VD

”2002 var ett år med både snabba förändringar och bevis på att vår syn på marknaden är riktig,” säger VD och koncernchef Mikael Lilius.

VAD KAN SÄGAS OM UTVECKLINGEN I FORTUMS OMVÄRLD UNDER 2002?

Om vi ser till den nordiska elmarknaden så ledde den extremt torra hösten, med osedvanligt kallt väder i hela Norden, till en skarp ökning i spotmarknadspriserna på el. Den situationen var ett verkligt lackmüstest för den avreglerade nordiska elmarknaden, och den bestod provet!

Det uppstod ingen elbrist, trots att förbrukningstopparna var de högsta någonsin. Vi kunde också notera flexibilitet i efterfrågan, när priserna sköt i höjden. För oss blev detta ett bevis för att marknaden fungerar bra, och bör få lov att göra det också. Marknadens uppgift är skapa balans mellan utbud och efterfrågan och effektivitet i systemet. I det långa loppet är detta det fördelaktigaste alternativet för konsumenterna och samhället som helhet, både utifrån ett leveranssäkerhets- och prisperspektiv.

Priset på råolja var högt året igenom, medan den internationella raffinering marginalen fluktuerade en hel del. Vi påverkades givetvis negativt av den rekordlåga raffinering marginalen under det första halvåret, men gladdes åt den följande återhämtningen, liksom åt vår egen förmåga att bibehålla en tilläggs marginal över den internationella nivån.

HUR VILL DU KOMMENTERA RESULTATET UNDER 2002?

Fortum är helt klart på rätt väg. Med vilken finansiell indikator vi än mäter är resultatförbättringen påtaglig. Vi närmar oss våra finansiella mål.

HAR DU INITIERAT NÅGRA FÖRÄNDRINGAR I FORTUMS STRATEGI?

Tvärtom. De signaler vi fått bekräftar att vår syn på marknaden är korrekt och har snarare fått oss att utmejsla våra strategiska målsättningar ytterligare. Man kan beskriva 2002 som året då våra strategiska pusselbitar verkligen kom på plats. Vi fortsatte att fokusera på

Norden genom att sälja av icke-kärnverksamheter och investera tungt i Sverige och Finland genom förvärven av de återstående hälfterna av Birka Energi respektive Elnova. Summa summarum, vi har infriat våra löften. Vi tog ytterligare ett viktigt strategiskt steg i linje med vår strategiska agenda i januari 2003 när vi kom överens med E.ON om ett byte av tillgångar. Den affären innebär ett genombrott för Fortum i Norge och nordvästra Ryssland och stärkte avsevärt vår marknadsposition i Norden och Östersjöregionen.

HUR FORTGICK INTEGRATIONEN AV BIRKA ENERGI?

Efter affärens slutförande inledde vi omedelbart en grundlig transformationsprocess. Hundratal medarbetare deltog i att identifiera nya och mer konkurrenskraftiga arbetssätt på ett väldigt strukturerat och målmedvetet sätt. Jag är verkligen imponerad av deras arbete. När vi offentliggjorde Birkaförvärvet uppskattade vi samordningsvinsterna till cirka 60 miljoner euro per år. Under våren höjde vi den siffran till 100 miljoner euro. Bara fyra månader efter förvärvets avslutande hade vi en ny samnordisk organisation på plats. Idag, efter ytterligare hårt och kreativt arbete, är vi övertygade om att vi också kan överträffa målet om 100 miljoner euro årligen.

VARFÖR NAMNÄNDRADES HELA DEN SVENSKA VERKSAMHETEN TILL FORTUM?

Med vår syn på den gemensamma nordiska marknaden och vår samnordiska organisation var det ett naturligt steg att ta. Utmaningen är nu att få Fortum accepterat som den mest attraktiva energileverantören bland de nordiska konsumenterna.

INGA BESVIKELSER UNDER ÅRET?

Trots koncernens tillfredsställande resultat är jag besviken på vad vissa av våra verksamheter åstadskommit. Det finns fortfarande rum för förbättringar och alla

måste inse att det brådskar med att bli ”bäst i klassen”.

Vi strävar efter att bli bäst i klassen även i miljöfrågor. I det avseendet hade de exceptionella förhållandena på elmarknaden en klar baksida. För att möta efterfrågan tog vi hela vår reservkapacitet om 1 000 MW i drift, vilket ledde till ökade utsläpp. Vi kommer givetvis att fortsätta våra ansträngningar att reducera miljöeffekterna av vår verksamhet, men jag måste vara uppriktig: under den överskådliga framtiden innebär ökad toppproduktion beklagligtvis ökade utsläpp, vilken producenten än må vara.

HUR SER DU FORTUMS ROLL PÅ DEN FRAMTIDA NORDISKA ENERGIMARKNADEN?

Denna marknad är redan idag unik och trots vissa imperfektioner fungerar den väl. På grund av dess fragmentering kommer aktörer att behöva konsolidera sig för att uppnå den finansiella styrka som krävs för att orka med kommande investeringar. Fortum kommer även fortsättningsvis att vara aktiv i denna process då vi vill vara en av de starka nordiska aktörerna som kan konkurrera med de europeiska jättarna. Fortum är idag den största eller näst största aktören, men vår marknadsandel överstiger inte 15 procent inom något affärsområde. Mot bakgrund av den fortsatta avregleringen av den europeiska marknaden är det viktigt för oss att ytterligare stärka vår position i Norden. Vi ser därför fram emot en fullständig öppning av den nordiska energimarknaden både vad gäller verksamheter och ägande.

Inom oljeverksamheten ser vi också fortsatta förändringar. Som en liten europeisk aktör är det för oss av vital betydelse att vidmakthålla konkurrenskraften och stärka vår position som en leverantör av rena bränslen. Vår beslutsamhet har lönat sig och jag är mycket nöjd med marknadsutsikterna för våra miljöanpassade produkter liksom vår förmåga att bibehålla en tilläggsmargin över den internationella referensnivån. Med vårt nät av försäljningsställen, som gör det möjligt för oss att lansera nya produkter i hela Östersjöregionen, har vi goda utsikter att ytterligare dra fördel av vår nischposition.

SÅ NI INKLUDERAR ÖSTERSJÖREGIONEN I DET NORDISKA OMRÅDET?

Ja, det gör vi. I och med utvidgningen av Europeiska Unionen ser denna region mycket intressant ut. Vår detaljhandelsförsäljning växer i de baltiska länderna och Polen. Det gör även vår fjärrvärmeverksamhet. Vi studerar aktivt möjligheterna också för våra övriga verksamheter i denna region.

OCH RYSSLAND, VILKA ÄR ERA UTSIKTER DÄR?

Vi genomför för närvarande en av de största investeringarna i Ryssland av något västföretag. Projektet, värt 180 miljoner dollar, avser oljeutvinning i oljefälten

i Södra Sjapkin. Joint venture-bolaget SeverTek, som ägs gemensamt av Fortum och Lukoil, har kommit igång bra och vi räknar med att produktionen inleds enligt plan i slutet av 2003.

Vi ökar också vår andel i Lenenergo, det största kraft- och värmebolaget i nordvästra Ryssland, som förser nästan sju miljoner människor med energi. Vårt intresse i det företaget ger oss en mycket god position i S:t Petersburgregionen. Ett nytt gasnät från Ryssland, genom Östersjön ner till Centraleuropa, är intressant för oss både som en framtida storkonsument av gas och som betydande marknadsaktör i Norden. Vi studerar också möjligheten att öka matningen av rysk råolja till vårt raffinaderi i Borgå.

FRÅGAN OM KÄRNKRAFTEN HAR KOMMIT I NYTT LJUS. VAD KAN DET KOMMA ATT INNEBÄRA?

Den bredare frågeställningen är hur vi kan tillförsäkra framtida tillgång på el till den nordiska marknaden. Under senare år har det inte funnits några incitament för någon att bygga ny kapacitet. Min starka tro är att på en fungerande, avreglerad marknad kommer förhållandet mellan utbud och efterfrågan att skapa sådana incitament. Kärnkraften kan vara ett svar på behovet av primär kapacitet, men kom ihåg att vi också behöver möta belastningstoppar.

VAD VAR AVGÖRANDE FÖR FRAMGÅNGARNA UNDER 2002?

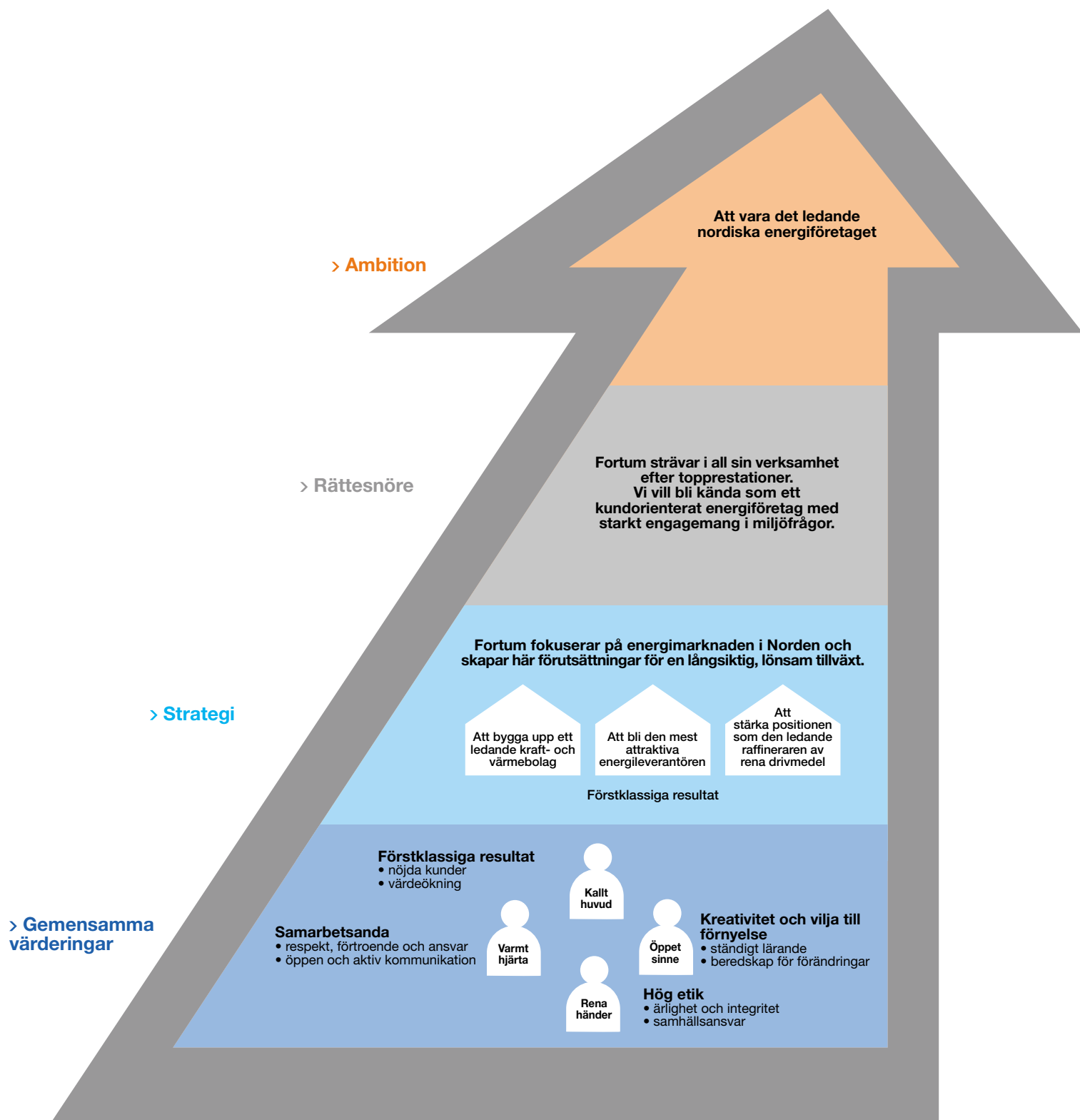
Människor betyder mycket. 2002 var ännu ett år av stora förändringar, hårt arbete och även svåra beslut. Många människor har verkligen ansträngt sig i flera avseenden. Jag vill uttrycka min uppskattning över det sätt på vilket Fortums medarbetare har levt upp till våra gemensamma värderingar. För mig är det den enstaka viktigaste indikatorn på goda framsteg också i framtiden.

HUR SER DU PÅ FRAMTIDEN?

De senaste åren har karakteriserats av betydande omstruktureringar. Under den perioden har Fortum förvärvat strategiska tillgångar för 6,5 miljarder euro och avyttrat icke-kärnverksamheter för 2,5 miljarder euro. Vi är nu nummer ett eller två på alla delar av den nordiska energimarknaden. Vi kommer att fortsätta att fokusera på kassaflödet och på vår balansräkning. Vår skuldsättningsgrad, som nästan är reducerad till vår målnivå, ger oss de finansiella muskler vi behöver för att komma framåt.

Jag är mycket nöjd med det sätt på vilket vi har kunnat uppfylla våra löften. Vi har fortfarande en bit att gå för att nå våra finansiella mål, men med den fokusering och den beslutsamhet som hela organisationen visat är jag övertygad om att vi kommer att nå dessa.

> Fortums kompass

> Utvecklingen på energimarknaden

Fortum verkar på den nordiska energimarknaden, som befinner sig i fronten för avregleringar och är den bäst fungerande energimarknaden i världen. I november 2002 nådde EU:s ministerråd enighet om ett direktiv om liberalisering av energimarknaderna, vilket lägger fast tidtabellen för ett fullständigt öppnande av de europeiska kraft- och gasmarknaderna i juli 2007. Alla nordiska länder, med undantag av Danmark, uppfyller redan i dag kraven i detta EU-direktiv.

> Den liberaliserade marknaden prövad

Det genomsnittliga spotpriset på el på den nordiska elbörsen Nord Pool var under våren och sommaren 2002 klart lägre än under 2001 till följd av ovanligt varmt väder och en vattentillrinning utöver det normala under det första halvåret. Mot slutet av året tillspetsades dock läget på marknaden. Låga vatten- och snötilgångar i reservoarerna efter en torr sommar, i kombination med temperaturer under det normala under hösten, gjorde att balansen mellan tillgång och efterfrågan blev allt mer ansträngd. Spotpriserna ökade kraftigt och allt dyrare kapacitet togs i bruk.

Derivatmarknaden på Nord Pool har varit under tillväxt under flera år, men en viss avmattning kan förväntas sedan vissa USA-baserade aktörer har dragit sig tillbaka från Nord Pool. Den fysiska energimarknaden har dock fungerat bra och de finansiella handelsvolymerna har skapat tillräcklig likviditet i marknaden. Under våren anklagades vissa av Nord Pools aktörer för att inte följa spelreglerna. De påföljande undersökningarna fann dock dessa anklagelser utan grund.

Finlands regering har beslutat om tillstånd för en femte kärnkraftsreaktor och förberedelserna för investeringar i denna har påbörjats. I Sverige har en förhandling utsetts för att föra samtal med energibolagen om kärnkraftens framtid.

> Fortsatt branschkonsolidering i Europa

Konsolideringen inom den europeiska energi- och kraftindustrin har fortsatt, om än i något lägre takt än tidigare. De flesta USA-aktörer har fortsatt att dra sig tillbaka från kraftmarknaden i Europa. Den nordiska kraftmarknaden, som är den tredje största regionala marknaden inom Europa, är synnerligen fragmenterad

i jämförelse med den europeiska marknaden som helhet. I Norden finns ett stort antal små aktörer och de största bolagens marknadsandelar är relativt begränsade.

Förvärv genomförda av såväl europeiska som regionala aktörer fortsatte att förändra konkurrensbilden. Konsolideringen väntas fortsätta genom att de större aktörerna stärker sina marknadsandelar.

Inom oljeindustrin har konsolideringen sin tyngdpunkt i Östeuropa. Särskilt de större ryska oljebolagen, gynnade av starka kassaflöden från försäljning av råolja, har visat fortsatt intresse för att delta i konsolideringen inom produktions- och handelsleden.

> Fortsatt volatila råoljepriser

Den politiska spänningen i Mellanöstern och oron i Venezuela påverkade marknaden, inte minst psykologiskt. Råoljepriserna uppskattades ha en riskpremie på 4–5 dollar per fat.

Prisvolatiliteten har även påverkats av osäkerhet om fastställda produktionskvoter respekteras och en efterfrågan som varit svagare än förväntningarna. OPEC:s förmåga att kontrollera råoljemarknaden utmanades av ökande avvikelser från kvoterna och produktionsökningar inom icke-OPEC-länderna, särskilt en ökad produktion i Ryssland.

Raffineringsmarginalerna var exceptionellt låga under det första halvåret, väl under nivån 2001, till följd av den milda vintern och fortsatt lageruppyggnad. Under det tredje kvartalet återhämtade sig marginalerna något då lagren föll och den amerikanska bensinförbrukningen fortsatte att öka. Marginalerna minskade dock åter under det fjärde kvartalet.

I Västeuropa var efterfrågan på högkvalitativa drivmedel fortsatt hög i takt med att allt fler länder har börjat tillämpa krav på lägre svavelhalt innan tidigare överenskomna tidsgränser. EU kommer att övergå till svavelfria (10 ppm) drivmedel med början 2005. I slutet av 2002 nåddes enighet om ett EU-direktiv som innehåller krav på att all bensin som säljs i EU skall vara svavelfri år 2009.

Den svaga US-dollar reducerade raffineringmarginalerna räknat i euro men mildrade samtidigt inverkan av stigande oljepriser på länderna i euroområdet.

Segmentöversikter >

> Kraft, värme och gas

> Generation > Portfolio Management and Trading > Gas > Heat > Värme > Markets (el)

- Betydande omstrukturering inom kraftgenerering, Birka Energi helt integrerat med Fortum
- Kraftig prisuppgång på den nordiska elbörsen under hösten
- Fortums 1 000 MW reservkraft i drift för att säkra tillgången på el

Fortum strävar efter att bli det ledande nordiska bolaget inom kraft och värme. Idag är Fortum det näst största kraftbolaget i Norden och den ledande producenten av fjärrvärme i regionen. Fortum äger och driver egna kraft- och värmeverk och äger andelar i anläggningar som har andra huvudägare. Fortum marknadsför och säljer el och värme som produceras i dessa enheter på den nordiska marknaden. Fortum har också en gasverksamhet.

Fortum ser till att dess kraft- och värmeverk uppfyller de allt strängare miljökraven. När det gäller nytillkommande kapacitet kan Fortum dra fördel av sin expertis inom kraftvärmeanläggningar liksom erfarenheten av kraftverk som använder bränslen med begränsad miljöpåverkan såsom gas och biobränslen.

> Höga marknadspriser på el mot slutet av året

Första halvåret karakteriserades av varmt och regnigt väder vilket bidrog till en låg förbrukning och högre nivåer än normalt i vattenmagasinen. Det resulterade i låga elpriser under årets två första kvartal. En exceptionellt torr väderperiod inleddes i augusti, den hydrologiska balansen försämrades och elpriserna började att stiga. Den fortsatta minskningen av nivån i vattenmagasinen under återstoden av året samt det onormalt kalla vädret under det sista kvartalet ledde till en ytterligare snabb uppgång av elpriserna. Den genomsnittliga prisnivån på den nordiska elbörsen (Nord Pool) var 26,9 (23,1) euro per megawattimme (MWh) för hela 2002, ca 16 procent högre än under 2001. De svenska och finska områdespriserna var något högre. Uppgången i marknadspriserna på el ledde också till en ökning av priset till konsument.

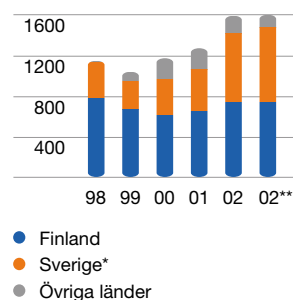
Vattenkraftproduktionen i Norden uppgick till 206 (212) TWh, 3 procent lägre än under 2001. Trots ett

NYCKELTAL

mn euro	2002	2001
Omsättning	2 898	2 227
-elförsäljning	1 588	1 269
-värmeförsäljning	649	464
-övrig försäljning	661	494
Rörelseresultat	560	367
Operativt kapital	8 642	5 873
Avkastning på operativt kapital, %	6,9	6,3
Investeringar	2 701	197
Medelantal anställda	2 936	2 920

ELFÖRSÄLJNING PER OMRÅDE

> mn euro

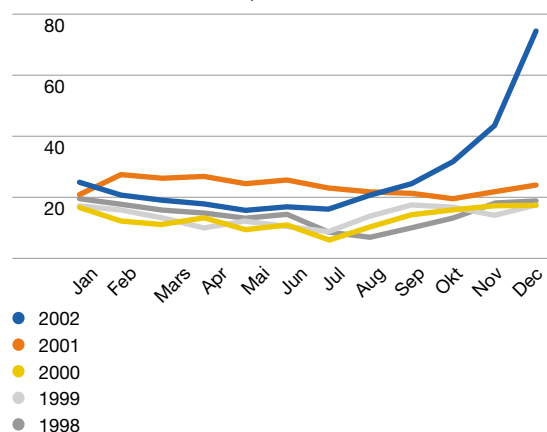

*) inkluderar 100% av Birka Energi från 1 mars 2002, 50% dessförinnan

***) inkluderar 100% av Birka Energi för hela året och exkluderar den tyska elverksamheten under 2002

MARKNADSPRISET PÅ EL, NORD POOL

> EUR/MWh, månadsmedelpris

nederbördsfattigt andra halvår, låg helårsproduktionen något över ett normalår. Vid slutet av 2002 låg de genomsnittliga vattenmagasinen i Norden 28 TWh lägre än genomsnittet under 1990-talet. Av den producerade elenergin i Norden svarade vattenkraft för cirka 54 procent, kärnkraft 23 procent, värmekraft 22 procent och vindkraft 1 procent.

> Ökad elförsäljning i Norden

Fortums elleveranser i Norden uppgick till 54,5 (47,1) TWh och utanför Norden till 4,5 (6,6) TWh. Elförsäljningen till den nordiska marknaden uppgick till 1 421 miljoner euro (1 063) och till marknaderna utanför Norden till 167 (206) miljoner euro. I de nordiska länderna steg den genomsnittliga prisnivån på el levererad av Fortum med cirka 10 procent. 75 (71) procent av elkraften såldes till storkunder och distributionsföretag och 15 (12) procent till hushåll. Försäljningar på elbörsen svarade för 10 (17) procent. Förutom elkraft bistod Fortum företagskunder och partners med portföljförvaltningstjänster. Segmentets försäljning motsvarar ungefärligen 14 (12) procent av den totala nordiska elförbrukningen under 2002.

ELFÖRSÄLJNINGEN PER OMRÅDE > TWh

	2002 pro forma *)	2002 **)	2001**)
Sverige	30,4	28,0	19,4
Finland	26,2	26,2	27,6
Övriga länder	3,1	4,8	6,7
Totalt	59,7	59,0	53,7

*) inkluderar 100% av Birka Energi för helåret 2002 och exkluderar försäljningen i Tyskland under 2002

**) inkluderar 100% av Birka Energi från 1 mars 2002, 50% dessförinnan

> Stärkt nordisk strategi

Förvärvet av återstående 50 procent i Birka Energi slutfördes i februari. I och med denna transaktion stärkte Fortum ställningen som den näst största producenten och leverantören av elenergi och den ledande fjärrvärmeproducenten i Norden. Fortum har 1,2 miljoner elkunder och levererar värme till 11 000 hushåll, fastigheter, industrianläggningar och värmebolag.

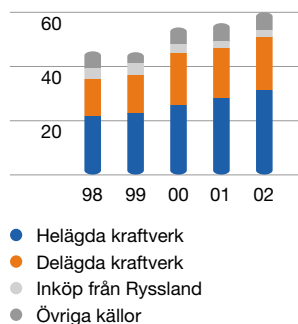
I januari 2003 gjorde Fortum en överenskommelse med E.ON om byte av energitillgångar. Transaktionen kommer avsevärt att stärka Fortums position på dess prioriterade marknader i Norden och resten av Östersjöområdet.

I enlighet med strategin att fokusera på Norden avyttrade Fortum aktieinnehaven i Fortum Energie GmbH i Tyskland och Regional Power Generators Limited i Storbritannien. Fortum optimerade sin produktionsstruktur i Finland genom att avyttra sin andel i vissa kraftverk.

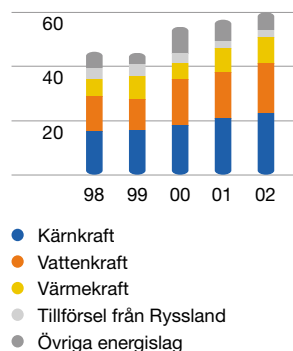
> Effektivt utnyttjande av tillgänglig kapacitet

Fortums kraftproduktionskapacitet var vid årets slut 11 347 megawatt (MW), varav 11 091 MW i de nordiska länderna. Kraftproduktionen i Fortums hel- och delägda kraftverk uppgick till 50,6 (46,5) TWh. I de nordiska länderna producerade Fortum 46,5 (41,0) TWh elkraft, vilket utgjorde 12 (11) procent av elproduktion på denna marknad. Som ett resultat av det torra och kalla vädret i slutet på året, och den minskade produktionen av vattenkraft, togs kraftverk som varit avställda, eller endast gått i temporär drift, i produktion. Vattenkraft svarade för 18,1 (17,0) TWh, eller 39 (41) procent och kärnkraft för 22,0 (18,7) TWh, eller

ELKRAFT PER URSPRUNGSKÄLLA > TWh

ELKRAFT PER ENERGISLAG > TWh

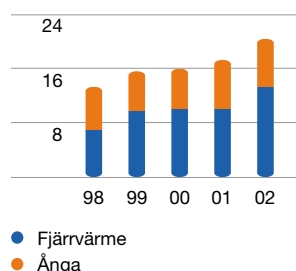

FÖRSÄLJNING AV VÄRME

> mn euro

FÖRSÄLJNING AV FJÄRRVÄRME OCH PROCESSÅNGA > TWh

47 (46) procent, av Fortums kraftgenerering, medan andelen kondenskraft utgjorde 14 (13) procent.

Den finska regeringen godkände våren 2002 en ansökan från Teollisuuden Voima (TVO) om tillstånd för byggande av ett nytt kärnkraftverk. TVOs aktieägare, däribland Fortum (26,6 procent ägarandel) väntas mot slutet av 2003 fatta ett beslut om deltagande i projektet.

I Finland äger Fortum kärnkraftverket i Lovisa (976 MW) och har en ägarandel om 26,6 procent i TVO:s kärnkraftverk i Olkiluoto (447 MW). I Sverige är Fortum delägare (43,4 procent) i kärnkraftverket i Oskarshamn (964 MW) och har en ägarandel om 22,2 procent i Forsmark (681 MW).

Sammanlagt har Fortum krafttillgångar om 3 068 MW kärnkraft och 4 533 MW vattenkraft. >

i Fortums egna och delägda kraftverk i Norden uppgick till 17,8 (15,3) TWh. I linje med koncernens miljömål avser Fortum att öka andelen förnyelsebara bränslen och främja omvandlingen av avfall till energi i sina värmeanläggningar.

VÄRMEFÖRSÄLJNING PER OMRÅDE > TWh

	2002 pro forma*	2002**	2001**
Sverige	9,4	8,2	4,7
Finland	9,8	9,8	10,9
Övriga länder	2,4	2,4	1,7
Totalt	21,6	20,4	17,3

*) inkluderar 100% av Birka Energi för helåret 2002

**) inkluderar 100% av Birka Energi från 1 mars 2002, 50% dessförinnan

> Värme expanderar i Östersjöregionen

Fortum erbjuder sina värmekunder fjärrvärme och processånga samt kyla och angränsande energitjänster. Fortums marknadsområde inom värme täcker Norden och Östersjöområdet.

I Sverige är bolaget AB Fortum Värme samägt med Stockholms stad (Fortum Värme) ansvarigt för värmeverksamheten som huvudsakligen omfattar produktion och distribution av fjärrvärme i Stockholmsregionen. Stockholms Stad har ett 50 procentigt ekonomisk intresse i detta bolag som operationellt är helt integrerat i Fortumkoncernen.

Fortums värmeförsäljning uppgick till 20,4 (17,3) TWh, av vilket 8,2 (4,7) TWh i Sverige och 9,8 (10,9) TWh i Finland. Därav svarade industriell processånga för 5,4 (5,8) TWh och fjärrvärme för 12,7 (9,8) TWh i de nordiska länderna.

Fortums värmeproduktionskapacitet uppgick till 8 266 MW, varav Norden svarade för 7 813 MW, inklusive andelarna i delägda kraftverk. Värmeproduktionen

Under hösten påbörjade Fortum moderniseringen och expansionen av Högdalens kraftvärmeverk i Stockholm. Investeringen ökar kapaciteten och förändrar bränslemixen i riktning mot mer avfallsförbränning. Den nya värmepannan kommer att ersätta 70 000 ton brännolja om året med återvunnet bränsle, vilket bidrar positivt till den regionala avfallshanteringen i södra Stockholm.

I december meddelade Fortum att koncernen förvärvat 73 procent av ett polskt fjärrvärmeföretag, Dolnoślaski Zakład Termoeenergetyczny SA (DZT) och tecknade ett letter of intent avseende förvärv av 45 procent i det estniska energiföretaget Tartu Energia AS.

> Gasens affärsmöjligheter studerade

Fortum har studerat de långsiktiga affärsmöjligheterna för partiförsäljning av gas i Norden. Sverige har varit främst i fokus, och marknadsstudier har utförts rörande potentialen för ökad gasanvändning i Stockholmsområdet och Mellansverige.

Fortum innehar ägarandelar i gasföretag i Finland, Sverige och Estland. I enlighet med Fortums nordiska strategi planerar koncernen att dra sig ur försäljningen av gas till slutkunder i Storbritannien.

Förhandlingar har pågått om breddat ägande i North Transgas Oy, gemensamt ägt av Fortum och det ryska företaget OAO Gazprom. North Transgas driver ett projekt om en gasrör från Ryssland till Västeuropa.

> **Forskning och utveckling om lägre koldioxidutsläpp**

Forskning och utveckling (FoU) har fokuserat på kraftproduktion utan CO₂-utsläpp. Andra tyngdpunkter har legat på vattenkraftsproduktivitet, drift och underhåll samt kärnkraftsäkerhet. Investeringarna i FoU uppgick till 7 (8) mn euro.

ELFÖRBRUKNINGEN I NORDEN 2002

- > I Norden förbrukades 386 TWh el, vilket var 1,8 procent lägre än föregående år och 5,3 procent högre än för fem år sedan

- > I Finland ökade elförbrukningen med 2,6 procent och i Sverige minskade den med 1,4 procent

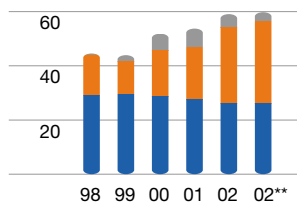
- > I Finland förbrukades totalt 83 TWh el, varav industrin svarade för 53 procent

- > I Sverige var motsvarande siffror 148 TWh och 39 procent

- > Vattenkraft svarade för 54 procent av elproduktionen i Norden

ELFÖRSÄLJNING PER OMRÅDE

> TWh

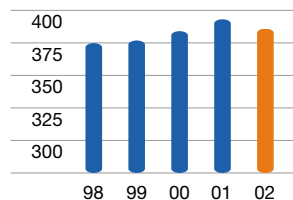
- Finland
- Sverige*
- Övriga länder

*) inkluderar 100% av Birka Energi från 1 mars 2002, 50% dessförinnan

***) inkluderar 100% av Birka Energi för hela året och exkluderar den tyska elverksamheten under 2002

ELFÖRBRUKNINGEN I NORDEN

> TWh

> Eldistribution

> Distribution

- Fortum marknadsledare på eldistribution i Norden
- Förvärvet av återstående 50 procent av Birka Energis och Uudenmaan Sähköverkkos eldistribution slutförd
- Processen för att skapa enhetliga priser inledd i Sverige

Distributionsverksamheten är en integrerad del av Fortums strategi att bli det ledande nordiska energibolaget.

Räknat i antal kunder är Fortum den största aktören på den nordiska eldistributionsmarknaden. I Sverige, Finland och Estland äger och driver Fortum region- och lokalnät och distribuerar el till sammanlagt 1,3 miljoner kunder. Fortums marknadsandel inom eldistribution är 15 procent i Finland och 20 procent i Sverige.

> Fortum bygger Nordens ledande energibolag

Det gångna året karakteriserades av flera större förvärv och avyttringar, vilka är led i Fortums strategi att etablera sig som det ledande energibolaget i Norden. Per den 1 mars 2002 konsoliderade Fortum 100 procent av distributionsverksamheten inom det svenska energiföretaget Birka Energi. I maj slutförde Fortum ett annat strategiskt förvärv genom att köpa återstående 50 procent i den finska Elnova-gruppen där bl a eldistributören Uudenmaan Sähköverkkko Oy, ett nätföretag beläget i sydvästra Finland ingår. Därmed ökade Fortums marknadsandel på den finska eldistributionsmarknaden till 15 procent.

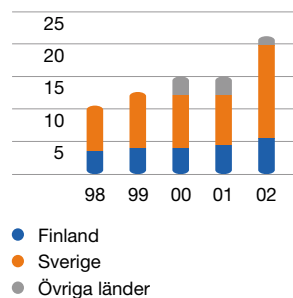
Fortum sålde i mars sina aktier (27,6 %) i Esbo Elektriska Abp och avyttrade den tyska distributionsverksamheten i maj.

Volymerna distribuerad el på regionnät och lokalnät uppgick under året totalt till 21,2 (15,0) TWh respektive 20,6 (16,7) TWh. Eldistributionen på regionnäten till kunder utanför koncernen uppgick till sammanlagt 14,3 (8,4) TWh i Sverige och 6,3 (8,2) TWh i Finland.

NYCKELTAL

mn euro	2002	2001
Omsättning	640	473
-distribution på lokalnät	526	376
-distribution på regionnät	80	54
-övrig försäljning	34	43
Rörelseresultat	279	135
Operativt kapital	3 200	2 113
Avkastning på operativt kapital, %	9,3	6,2
Investeringar	1 394	100
Medelantal anställda	965	954

ELÖVERFÖRING PÅ LOKALNÄT PER OMRÅDE > TWh

FORTUMS ELDISTRIBUTIONSVERKSAMHET

Fortums mål är säkra och pålitliga leveranser av elektrisk energi till sina kunder i det nordiska området. Distributionsverksamheten består av:

- > Distribution och regional överföring av elektricitet samt förvaltning av nätegendom i Finland, Sverige och Estland
- > Lokalnät 137 824 km, 0,4-20 kV ledningar och transformatorer
- > Regionnät 8 464 km, 110 kV ledningar och transformatorer

I Finland är högsta tillåtna marknadsandel för en enskild aktör maximalt 25 procent av den elektriska energi som överförs på 0,4 kV lokalnät inom landet. Vid utgången av 2002 var Fortums andel 15 procent.

I slutet av maj inträffade ett större strömavbrott i Stockholm till följd av en tunnelbrand. Omkring 50 000 människor var utan ström i 52 timmar. Under 2002 betalades sammanlagt 8,4 miljoner euro i skadestånd till de berörda kunderna, såväl privata hushåll som företagskunder.

För att undvika likartade elavbrott i framtiden kommer två kablar att grävas ner utanför tunneln.

> **Reglering och kontroll av eldistributionen**

Eldistribution är accepterad som ett naturligt monopol och överföringstarifferna regleras på nationell basis.

I Finland tar Energimarknadsverket hänsyn till effektiviteten i bedömningen av vad som är rimlig avkastning för eldistributionsföretagen. Effektiviteten utvärderas med stöd av en så kallad DEA-modell (Data Envelopment Analysis), som baseras på statistiska jämförelser av påverkbara kostnader, volymer och kvalitet på distribuerad el, samt nätlängd och antalet kunder. Energimarknadsverket har uppmätt den årliga

effektiviteten hos eldistributionsföretagen med stöd av uppgifter för åren 1999, 2000 och 2001. Fortums effektivitet var enligt bedömningarna 100 procent under alla tre år.

I Sverige pågår förberedelser för att 2004 införa en modell som baseras på jämförelser med ett teoretiskt optimalt nät. Modellen bedömer priserna på eldistribution i olika operativa miljöer och kan objektivt jämföra skillnader i effektivitet mellan olika nätbolag.

Modeller för kompensation vid störningar i eldistributionen är ett område där regleringar och lagstiftning förväntas få stor inverkan. Den finska regeringen förbereder ett tillägg till elmarknadslagen som stipulerar att kompensation måste utgå efter 12 timmars avbrott i eldistributionen. I Sverige har elleverantörernas organisation Svensk Energi beslutat om en frivillig ersättningsmodell som innebär en kompensation på 25 procent av nätavgiften efter mer än 24 timmars avbrott. Den föreslagna nivån på ersättning förväntas inte få någon inverkan på resultatet för Fortums eldistribution.

VOLYM ÖVERFÖRD EL I LOKALNÄT > TWh

	2002 pro forma*)	2002**)	2001**)
Sverige	15,3	14,4	7,7
Finland	6,0	5,4	4,4
Övriga länder	0,1	1,4	2,9
Totalt	21,4	21,2	15,0

*) inkluderar 100 % av Birka Energi och Uudenmaan Sähköverkko Oy för hela året, exkluderar den tyska distributionsverksamheten under 2002

***) inkluderar 100 % av Birka Energi från 1 mars 2002, 50 % dessförinnan

ANTAL ELDISTRIBUTIONSKUNDER PER OMRÅDE

	2002	2001
Sverige*)	890 000	450 000
Finland**)	390 000	280 000
Övriga länder	20 000	180 000
Totalt	1 300 000	910 000

*) inkluderar 100 % av Birka Energi från 1 mars 2002, 50 % dessförinnan

***) förvärv av Uudenmaan Sähköverkko Oy i maj 2002

> Fortum Energy Solutions

> Energy Solutions (Service fr.o.m. 1.1.2003)

- Verksamheten inom Kraftverks-engineering omstrukturerat
- Fokus på kärnverksamheten drift och underhåll
- Nya kontrakt inom drift och underhåll

Den strategiska rollen för Fortum Service är att bidra till Fortums konkurrenskraft genom att erbjuda effektiva och högklassiga underhållstjänster. Tillväxtmöjligheter utanför koncernen finns i industriellt underhåll till externa kunder och Fortum Service vill även växa internationellt inom tjänster för förvaltning av energitillgångar.

Fortums Services kärnverksamhet är att erbjuda drift- och underhållstjänster för kraftverk och medelstor industri. Enheten är specialiserad på kombinerad kraftvärmeteknologi (CHP) och konsulttjänster inom energiområdet.

Efter omstrukturering av verksamhetsområdet kraftverksengineering i januari 2003 har enheten bytt namn till Fortum Service. Kraftverksengineering var inriktat på byggande av medelstora kraftverk och moderniseringsuppdrag samt konsulttjänster för kraftverk, projektledning och konstruktion och design av kraftverk.

> Kärnkompetens inom drift och underhåll

Fortum Service har ansvar för driften av kraftverken inom Fortums Kraft, värme och gas -segment på basis av årliga kontrakt. Affärsenheten säljer drift- och underhållstjänster till externa kunder, även på internationell basis.

Under året har underhållsverksamheten expanderat till en ny kundkategori, den kemiska industrin. En ny modell för kontraktbaserat underhåll av kraftverk utvecklades. Denna omfattar tillståndshantering, ledning, styrning och underhåll av turbiner, generatorer och processutrustning. Denna modell har nått en etablerad position på den finska marknaden och verksamheten förväntas växa de kommande åren.

NYCKELTAL

mn euro	2002	2001
Omsättning	664	603
Rörelseresultat	37	13
Operativt kapital	96	236
Avkastning på operativt kapital, %	19,7	5,5
Investeringar	27	80
Medelantal anställda	4 948	5 442

> Flera projekt genomförda och nya kontrakt tecknade

I Finland har två stora moderniseringsprojekt avseende vattenkraft genomförts. Flera nya underhålls- och moderniseringskontrakt har träffats både i Finland och Sverige. I södra Sverige har driften och underhållet av ett eldistributionsnät för en extern kund kontrakterats till Fortum Service för en period av sju år.

Ett drifts- och underhållskontrakt avseende en 720 MW kombikraftverk har tecknats i Malaysia och flera översyner av gasturbiner och ångturbiner har utförts för kunder i Malaysia, Storbritannien, Thailand, Tyskland och Finland.

> Fokus på den nordiska marknaden

Avyttringen av Afferde kraftvärmeverk i Tyskland slutfördes i juni. Försäljningen av koncernens thailändska dotterbolag Laem Chabang Power Company Limited slutfördes i december. Fortum har fortsatt ansvar för drift och underhåll för kraftverket i Laem Chabang.

Omstruktureringen av Kraftverksengineering slutfördes den första januari 2003 då aktierna i Fortum Engineering såldes till ett nytt, av Fortum delägt, bolag.

> Fortsatt utveckling av produkt- och tjänsteerbjudanden

Fokuseringen på kärnverksamheten, drift- och underhållstjänster, fortsätter under 2003. De produkt- och tjänsteerbjudanden som syftar till en förbättrad drift, processoptimering och tillståndshantering kommer att ytterligare förbättras och introduceras på nya marknader, i första hand i Sverige.

> Oljeraffinering och marknadsföring

> Oil Refining > Oil Retail > Shipping > Markets (oljeprodukter)

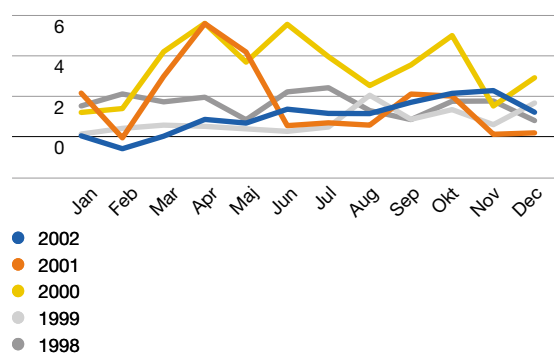
- Produktion fullt omställd till svavelfria drivmedel, lansering av etanolbaserad bensin
- Produktion av iso-oktan inledd i Kanada
- Fortsatt förnyelse av tankflottan

Fortum har den största raffineringskapaciteten i Norden med en sammanlagd kapacitet om 14 miljoner ton per år. Fortum är också en av de två största leverantörerna av oljeprodukter på den nordiska partihandelsmarknaden. Koncernen äger två raffinaderier i Finland och ett nätverk av servicestationer och övriga försäljningsställen i Finland och andra länder i Östersjöregionen. Fortum producerar och säljer bensin, diesellojla, lätta eldningsoljor, tjockoljor, flygbränslen, basoljor, smörjmedel, bensinkomponenter, gasol (LPG), bitumen och lösningsmedel. Fortum har även en logistisk verksamhet med egna och chartrade tankers samt oljelagringsdepåer.

Fortum fokuserar på utveckling, produktion och marknadsföring av raffinerade petroleumprodukter med låg miljöpåverkan. Fortum söker dra fördel av den strategiska lokaliseringen av dess raffinaderier i förhållande till exportmarknaderna, särskilt Östersjöregionen. Även utanför denna region fokuserar Fortum på miljöanpassade produkter, i första hand drivmedel- och smörjmedelkomponenter.

RAFFINERINGSMARGINALER, ROTTERDAM, 1998-2002

> dollar/fat

NYCKELTAL

mn euro	2002	2001
Omsättning	7 195	7 223
Rörelseresultat	259	242
Operativt kapital	1 514	1 688
Avkastning på operativt kapital, %	16,3	14,3
Investeringar	177	224
Medelantal anställda	4 387	4 524

> Raffineringsmarginalerna återhämtade sig

Den internationella raffineringsmarginalen i Nordväst-europa (Brent Complex) var betydligt lägre än 2001. Marginalen fluktuerade runt nollnivån i början av året men återhämtade sig under de följande kvartalen. Den genomsnittliga raffineringsmarginalen för helåret var 1,0 dollar per fat (1,9 dollar/fat 2001).

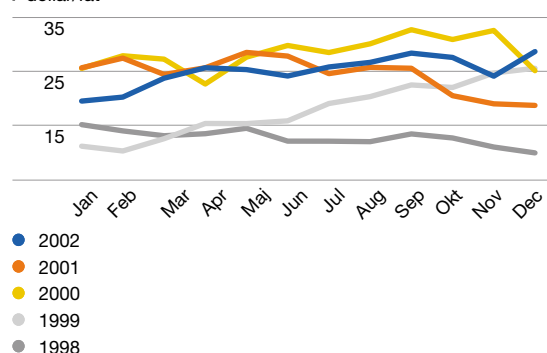
Fortum kunde bibehålla en tilläggsmarginall på nivå två dollar per fat över den internationella referensmarginalen. Det förklaras av Fortum-raffinaderiernas mångsidighet och förmåga att producera högkvalitativa och miljöanpassade produkter.

> Stabila marknadsandelar

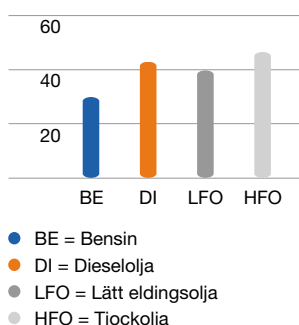
Fortums andel av partihandelsmarknaden för oljeprodukter i Finland var cirka 75 (75) procent och uppgick till 8,0 (7,8) miljoner ton. Marknadsandelen inom detaljhandeln var cirka 39 (40) procent eller 3,9 (3,8) miljoner ton. Exporten från Finland av oljeprodukter raffinerade av Fortum uppgick till 5,2 (4,9) miljoner ton. Därav utgjorde motorbensin 2,8 miljoner ton och diesellojla 1,9 miljoner ton.

RÅOLJEPRISER, BRENT, 1998 - 2002

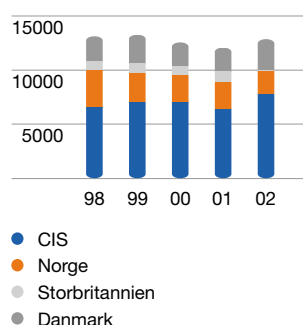
> dollar/fat

FORTUMS ANDEL AV DETALJFÖRSÄLJNINGEN AV OLJEPRODUKTER I FINLAND > %

LEVERANSER AV RÅOLJA OCH INSATSVAROR TILL RAFFINADERIERNA > 1 000 t

Av bensinexporten gick hälften till den europeiska marknaden. 90 procent därav bestod av lågsvavlig (svavelhalt under 50 ppm) eller svavelfri (svavelhalt under 10 ppm) bensin. Den största marknaden för svavelfri bensin var Tyskland. Den andra hälften av bensinexporten gick till USA och Kanada.

Exporten av dieselloolja omfattade endast lågsvavliga eller svavelfria kvaliteter. De största marknaderna för diesel var Sverige, Nederländerna och Tyskland.

Neste-kedjan av bensin- och servicestationer sålde totalt 1,253 (1,134) miljoner liter bensin och 1,149 (1,122) miljoner liter diesel i Finland, S:t Petersburg-regionen och Östersjöregionen.

Fortum avyttrade i maj sina 24 dieselstationer i Sverige. Under året öppnades 10 nya Nestestationer i Östersjöregionen och Ryssland. ➤

Fortum inledde i augusti produktion av etanol-baserad 98-oktanig bensin vid raffinaderiet i Borgå. Produktionen är anpassad till ett förslaget EU-direktiv om biobränsle, enligt vilket inblandningen av biokomponenter i drivmedel skall öka gradvis från 2005. Skatten på den etanol som tillsätts i bensinen är nedsatt med 30 procent för en bestämd period.

I maj inleddes produktionen vid den första pilotanläggningen för flytande skogsbränsle i Norden vid raffinaderiet i Borgå. Produktion av en flödesstimulerande tillsats (FIA) påbörjades i Borgå under det första halvåret. FIA, som baseras på Fortums egen forskning och utveckling, reducerar friktionen för råolja och oljeprodukter och möjliggör ett större flöde genom pipelines, vilket kan öka flödeskapaciteten med upp till 50 procent.

> Ökat antal miljövänliga produkter

En ny anläggning för produktion av svavelfri bensin vid raffinaderiet i Nådendal blev färdigt i mars. Som ett resultat av de investeringar som gjordes 2001 och 2002 är Fortums raffinaderier nu fullt omställda till produktion av svavelfria drivmedel. Fortum har under ett antal år producerat och exporterat svavelfria drivmedel till Sverige och Tyskland vilka bägge är länder med skatteincentiv för denna typ av produkter.

Fortum överväger att utöka produktionen av svavelfri diesel vid raffinaderiet i Borgå med 25-30 procent, eller cirka en miljon ton per år. Fortum raffinerar för närvarande över fyra miljoner ton diesel per år.

Användningen av råolja och andra råvaror från Ryssland har ökat vid raffinaderierna tack vare den logistiskt fördelaktiga importen av råolja via oljeterminalen i ryska Primorsk. Fortum tecknade under 2002 det första långsiktiga leveransavtalet avseende råolja från Primorsk.

> Komponenter för renare drivmedel

Fortum producerar komponenter både för användning i koncernens egna reformulerade drivmedel och för försäljning till andra oljebolag. MTBE (metyltertiärbutyleter) och TAME (tertiärämylmetyleter) är oxygenater som förbättrar bensinens förbränning och reducerar skadliga emissioner. Fortum producerar MTBE i Finland, Portugal och i ett joint-venture i Saudi-Arabien för försäljning på den internationella marknaden. 2002 sålde Fortum cirka 780 000 (840 000) ton MTBE in olika delar av världen, främst i Europa och USA. Nya marknader för produkten har öppnats i en rad länder däribland arabstaterna och Iran.

Användningen av MTBE förbjuds i Kalifornien, USA, i slutet av 2003. Till följd därav har anläggningen för MTBE-produktion i Edmonton, Kanada, i vilken Fortum äger 50 procent, konverterats till produktion av iso-oktan, som ersätter MTBE. Edmonton-enheten är först i världen med att genomföra en sådan omställ-

ning. Produktionen har gradvis fasats in under årets fjärde kvartal och den första iso-oktanleveransen gjordes i november. All producerad iso-oktan vid enheten i Kanada säljs till marknaden i Kalifornien. Produktionen bygger på den av Fortum utvecklade teknologin NExOCTANE. Iso-oktan är en högoktanig kolvätebaserad bensinkomponent som används för att uppnå renare drivmedel. Den möter de striktaste kvalitetskrav.

> Basoljor av högsta kvalitet för syntetiska smörjmedel

Fortum är ledande i Europa inom utveckling, produktion och marknadsföring av basoljor av högsta kvalitet. I Belgien framställs basoljan polyalfaolefin (PAO), som är den viktigaste beståndsdel i syntetiska smörjmedel. Fortum har cirka 30 procent av marknaden för polyalfaolefiner i Europa.

Vid raffinaderiet i Borgå framställer Fortum även basoljan EHVI (Enhanced High Viscosity Index), en produkt vars egenskaper motsvarar syntetisk olja. Produkten säljs till ledande smörjmedelstillverkare och används även i tillverkningen av företagets egna smörjmedel.

> Säkerheten framför allt inom shipping

Fortum transporterar råolja och oljeprodukter i Östersjön, Nordsjön och Nordatlanten. Endast tankers med dubbelt skrov eller dubbelbotten används vid oljetransporter. De flesta tankfartygen har den isklass som krävs för att kunna bedriva sjöfart året runt på Östersjön. Fortums tankflotta fraktade totalt 37 (37) miljoner ton 2002.

Recessionen på fraktmarknaden inleddes i slutet av 2001 och fortsatte 2002. Förlisningen av tankern Prestige utanför den spanska kusten i november ledde till en nedgång i efterfrågan på tonnage med enkelskrov. Både efterfrågan och fraktraterna för högklassigt tonnage med dubbelt skrov steg däremot markant. Bägge faktorerna hade en positiv inverkan på Fortums shippingverksamhet.

Under 2002 förvärvade Fortum nya fartyg, sålde av existerande tonnage och omorganiserade ägandet av sin tankerflotta. En ny isbrytande råoljetanker av högsta isklass på 106 000 dödviktston liksom två nya bogser-

båtar långtidsbefraktades på bareboat-charter. Ytterligare en råoljetanker av samma typ togs i bruk och befraktades på bareboat-charter i januari 2003. Fortum har sex produkttankers under byggnad. En råoljetanker och en bogserbåt såldes under 2002.

Fortums vägtransporter av oljeprodukter handhas av cirka 160 privata åkare som kör med egna lastfordon målade i Nestes färger.

TANKERFLOTTAN I JANUARI 2003

30 fartyg innefattande

20 produkttankers

8 råoljetankers

2 kombinerade präm/bogserbåtar

samt 1 präm och 3 bogserbåtar

Av fartygen är sex helägda och två delägda av Fortum. De återstående 22 fartygen är inhyrda på olika charteravtal. Tankerflottans totala kapacitet uppgår till cirka en miljon dödviktston. ➤

> Världsomspännande oljeteknologi

Fortum tillämpar sin egen patenterade NExTAME-teknologi vid Borgåraffinaderiet för framställning av en företrad bensinkomponent med med låga utsläppsnivåer. NExTAME och NExETHERS-teknologierna har ytterligare stärkt sina andelar på teknologimarknaderna, särskilt i tillverkningen av etanolbaserad ETBE. Den senaste teknologiförsäljningen skedde till ett spanskt företag. Kommersialiseringen av cracknings-teknologin NExCC framskrider också.

LEVERANSER AV OLJEPRODUKTER FRÅN FORTUMS

RAFFINADERIER PER OMRÅDE > 1 000 t

	2002	2001
Finland	7 845	7 484
Övriga Norden	1 982	1 991
Baltikum och Ryssland	41	45
USA and Kanada	1 276	682
Övriga länder	1 896	1 941
Totalt	13 040	12 143

LEVERANSER AV OLJEPRODUKTER FRÅN FORTUMS

RAFFINADERIER PER PRODUKTGRUPP > 1 000 t

	2002	2001
Bensin	4 595	3 823
Dieselloolja	3 619	3 310
Flygbränsle	586	455
Lätt eldningsolja	1 503	1 713
Tjockolja	1 233	1 201
Övriga	1 504	1 641
Totalt	13 040	12 143

PRODUKTION VID RAFFINADERIERNA > 1 000 t

	2002	2001	2000	1999	1998
Raffinerade gaser och gasol	276	191	267	248	380
Motorbensin	4 356	3 783	3 922	4 268	4 059
Diesel och lätt eldningsolja	5 082	5 015	5 248	5 033	5 125
Tjockolja och bitumen	1 728	1 549	1 647	1 544	1 579
Övriga produkter	1 060	808	1 095	1 290	1 390
Total produktion	12 502	11 346	12 178	12 383	12 533

> Utvinning av olja och gas

> Exploration and Production

- Ökad produktion i Norge
- Fortsatta investeringar i olje- och gasfält i Ryssland
- Avyttring av tillgångar i Oman och Norge

I enlighet med strategin att avyttra icke-kärnverksamheter har Fortum sålt olje- och gasfältandelarna i Oman och Norge. Mot bakgrund av den stora vikt oljeleveranserna från Ryssland har för raffineringsverksamheten kommer Fortum fortsätta att delta i oljeutvinning i Ryssland tillsammans med sina joint venture-partners.

> Oron i Mellanöstern pressade upp råoljepriserna

Råoljepriset har under året fluktuerat mellan 20 dollar per fat i början av året och 31 dollar fatet i slutet av året. Produktionsbegränsningar inom OPEC, den oroliga situationen i Mellanöstern och generalstrejken i Venezuela bidrog till de höjda priserna mot slutet av året.

Genomsnittspriset för lätt Brentolja från Nordsjön var 25,0 (24,4) dollar per fat. För Fortums råolja var genomsnittspriset 25,5 (23,7) dollar per fat och det motsvarande gaspriset var 17,6 (19,0) dollar per fat.

NYCKELTAL

mn euro	2002	2001
Omsättning	391	408
Rörelseresultat	213	196
Operativt kapital	934	1 271
Avkastning på operativt kapital, %	19,4	15,4
Investeringar	75	90
Medelantal anställda	58	61

> Beslut att fokusera på Ryssland

Fortum har beslutat att fokusera sin verksamhet inom prospektering och utvinning av olja till Ryssland.

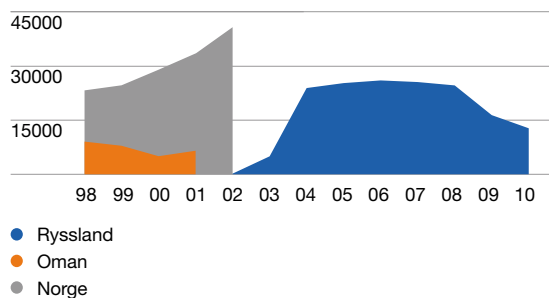
I februari såldes oljefältandelarna i Oman. De norska olje- och gastillgångarna såldes i november. Den norska affären väntas bli slutförd i mars 2003.

Fortums olje- och gasproduktion uppgick 2002 till 40 800 (40 200) fat oljeekvivalenter per dag vilket motsvarar 2 (2) miljoner ton oljeekvivalenter årligen. Naturgas svarade för cirka 28 (18) procent av produktionen. Ökad naturgasproduktion i Norge har kompenserat den avyttrade oljeproduktionen i Oman.

Utvinningen i oljefältet Södra Sjapkin i Ryssland planeras att påbörjas i slutet av 2003. Reserverna i detta fält, som ägs till hälften av Fortum och till hälften av det ryska oljeföretaget Lukoil, har uppskattats till 164 miljoner fat (över 20 miljoner ton). Den dagliga produktionen från fältet väntas uppgå till 30 000 fat (1,5 miljoner ton per år) i slutet av 2004. Produktionen beräknas nå en topp om 50 000 fat per dag (2,5 miljoner ton per år) under 2005. Fortums andel är 50 procent av såväl reserver som produktion i Södra Sjapkinofältet.

PRODUKTION AV OLJA OCH GAS

> (fat oljeekvivalent/dag) 1998-2010

> Fortum Markets

- Cirka 400 000 nya elkunder genom förvärv
- Kraftig uppgång av konsumentpriserna på el under hösten
- Samordningsvinster tack vare ett samnordiskt affärskoncept
- Ledande leverantör av eldningsolja i Finland

Fortum Markets strävar efter att bli Nordens mest attraktiva energiförsäljningsbolag. Produkter och tjänster är utvecklade för en gemensam marknad och målet är att uppnå såväl effektivitet i verksamheten som mångfald och hög kvalitet på produkt- och tjänsteutbudet. Fortum Markets fokuserar på detaljförsäljning av el- och oljeprodukter samt angränsande tjänster.

> Gradvisa förändringar inom detaljhandel med energi

Det finns över 400 bolag i Norden som säljer el till slutkunder. Fortsatta förvärv och sammanslagningar bland dessa förväntas, om än i långsammare takt än vad som tidigare förutsetts. För att nå framgång på den nordiska energimarknaden krävs att aktörerna har konkurrenskraftiga priser och kan erbjuda högkvalitativa produkter och tjänster samt har en bred kundbas. Vidare måste försäljningsbolagen tillämpa en flexibel prissättning, vilket kräver expertis inom riskhantering samt goda kundrelationer.

> Skapandet av ett samnordiskt företag

I februari 2002 slutförde Fortum förvärvet av den återstående hälften av svenska Birka Energi. Arbetet med att skapa ett samnordiskt affärskoncept för detaljhandel med energi inleddes omedelbart.

I maj förvärvade Fortum resterande 50 procent av det finska företaget Uudenmaan Energia, som har cirka 100 000 elköpande kunder. Uudenmaan Energia fusionerades i Fortumkoncernen i januari 2003.

I början av 2003 upphörde varumärket HemEl på den svenska konsumentmarknaden och all el säljs nu under varumärket Fortum. Därmed ökar kostnadseffektiviteten och slagkraften i marknadskommunikationen. Samtidigt har också en ny och enklare faktura införts i Sverige, vilket tillsammans med förbättringar i servicenivån givit positiv respons från kunderna.

NYCKELTAL

	2002	2001
Elförsäljning, TWh	33,2	25,7
- hushållskunder	8,0	5,8
- företagskunder	25,2	19,9
Försäljning av eldningsolja, miljoner ton	1,3	1,5
Antal kunder, miljoner	1,3	0,9

Siffrorna för Fortum Markets är inkluderade i segmenten Kraft, Värme och Gas respektive Oljeraffinering och marknadsföring.

> Prisökningar på den nordiska elmarknaden

Den kraftiga ökningen av de nordiska marknadspriserna på el under hösten och i början av vintern har även fått genomslag på konsumentpriserna. Trots flera prishöjningar var resultatet från detaljhandeln av el svagt negativt.

> Fokus på kvalitet och tillväxt

Fortum har fokuserat på ett kostnadseffektivt och kundnära förhållningssätt i syfte att förbättra nivån på företagets service. Fortum kommer även fortsättningsvis att erbjuda konkurrenskraftiga produkter och tjänster för att förbättra kundtillfredsställelsen. Ett exempel är utvecklingen av tjänster och service på Internet. Finska kunder har sedan några år tillbaka kunnat använda Fortums Internet- och Extranet-tjänster, och möjligheten att köpa eldningsolja via nätet har haft stor framgång under 2002. Motsvarande Extranet-tjänster via nätet kommer att erbjudas de svenska företagskunderna under 2003.

PRODUKTER OCH TJÄNSTER

- > **Företagskunder**
Försäljning och marknadsföring av el, oljeprodukter och energirelaterade tjänster till process- och tillverkningsindustri, serviceföretag och fastighetsbolag. Tjänsterna innefattar bl a riskhantering och effektiv energianvändning.
- > **Hushållskunder**
Försäljning och marknadsföring av el, eldningsolja och relaterade tjänster till hushåll och lantbruk.
- > **Serviceenheter**
Kundtjänst och försäljning via Contact Centers, fakturering och informationshantering. För energiföretag och storförbrukare erbjuds även ekonomiska administrationstjänster som bokföring och rapportering.

A close-up photograph of a person's hand holding a single, ripe red strawberry with its green leaves. The hand is positioned in the center-right of the frame, with the fingers gently cupping the fruit. The background is a plain, light color, making the hand and strawberry stand out.

På basis av sina gemensamma värderingar strävar Fortum efter en balans mellan de ekonomiska, miljömässiga och sociala aspekterna av sin verksamhet.

Samhälls- ansvar >

”Fortums ambition är att vara en god medborgare som ger ett positivt bidrag till de samhällen där vi verkar. Våra långsiktiga affärsframgångar beror på vår förmåga att erbjuda innovativa energiprodukter och tjänster som leder till en mera uthållig användning av energi. Vi respekterar miljön, kulturen och värde-

ringarna i de länder där vi verkar och främjar en öppen och aktiv dialog med kunder, medarbetare och andra intressenter. För att stimulera till kreativitet och innovativt tänkande vill vi befrämja säkra och inspirerande arbetsförhållanden för alla våra anställda.”

> Omsorg om miljö, hälsa och säkerhet (MHS)

Under 2002 gjordes viktiga framsteg på en rad områden:

- förbättrat arbetsskydd
- ökad kapacitet för förnyelsebar energi
- ökad produktionskapacitet för rena drivmedel
- utveckling av biokomponenter för drivmedel
- bättre energieffektivitet

De viktigaste målen med MHS-policyn är att vara en föregångare när det gäller säkerhet och miljömässig konkurrenskraft, att erbjuda förstklassiga, säkra och miljöanpassade produkter och tjänster samt att använda naturresurserna på ett ansvarsfullt sätt.

> Olycksfall i arbetet minskade med 28 %

Fortums ambition är att förbättra säkerheten till minst samma nivå som de ledande företagen på området. För att utveckla säkerhetskulturen genomfördes en omfattande utvärdering av ledningsrutiner. Därigenom kunde ett antal möjligheter till förbättringar identifieras. Nya interna rapporteringsrutiner infördes för att stödja skyddsarbetet.

Frekvensen olycksfall i arbetet uppgick till 8,8 (12,2) fall som ledde till mer än en dags frånvaro per miljon arbetstimmar. Inga dödsolyckor inträffade. Siffrorna indikerar att Fortum är på rätt väg, men mycket återstår att göra för att nå bolagets kortsiktiga mål för 2003 om en olycksfrekvens på högst 6,4.

> Det globala ramverket utvecklas

Ett globalt ramverk för klimat och förnyelsebar energi är på väg att ta form. De viktigaste drivkrafterna i

Europa är EU:s förslag till ett system för handel med utsläppsrätter liksom de direktiv som syftar till en ökad användning av förnyelsebara energikällor. Fortum har varit en av pionjärerna när det gäller handeln med utsläpp och förnyelsebara energicertifikat och var fortsatt en aktiv spelare på denna marknad även under 2002.

Fortum stödjer marknadsbaserade lösningar som ger en flexibilitet utan att äventyra klimatmålen men hoppas samtidigt på justeringar i regelverket. En större grad av transparens och harmonisering behövs för att passa de liberaliserade energimarknaderna.

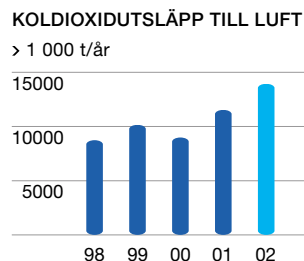
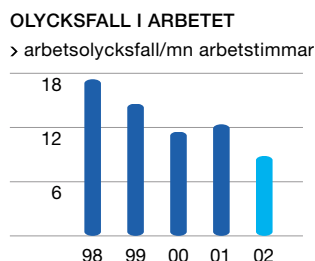
> Ytterligare bidrag till PCF

Fortum ökade under året sin andel i Världsbankens Prototype Carbon Fund (kolfonden, PCF), från 5 miljoner dollar till 6 miljoner dollar. PCF är en ömsesidig fond som grundades 2000 och som består av 17 företag och sex regeringar. Fonden, vars totala kapital uppgår till 180 miljoner dollar, investerar i minskning av CO₂-utsläpp enligt Kyoto-protokollet. De första projekten resulterade i minskade utsläpp under 2002 och motsvarande certifikat kommer att delas ut till delägarna under 2003.

> Aktiv deltagare i marknaden för förnyelsebara energicertifikat

En ökad användning av förnyelsebara energikällor har hög prioritet inom EU:s energipolitik. Många medlemsländer upprättar nationella program för förnyelsebar energi och överväger samtidigt certifikatsystem som kan ersätta olika statliga stöd.

Fortum stöder en utvecklad och utvidgad certifikatmarknad. Under 2002 ökade Fortum beredskapen att agera på den framväxande certifikatmarknaden för förnyelsebar energi, dels genom ett aktivt arbete inom

det europeiska systemet RECS, dels genom att förbereda oss för det nationella svenska systemet som planeras starta under 2003.

> Mer energi från förnyelsebara energikällor

Genom förvärvet av Birka Energi ökade Fortums kapacitet inom förnyelsebar kraftgenerering (inklusive andelar) till 4 500 MW och den kolfria kraftproduktionen till 7 600 MW. Dessa siffror representerar 40 och 67 procent av Fortums totala produktionskapacitet. Denna produktionsstruktur kommer att ge Fortum en konkurrensfördel i framtiden, när EU:s klimatrelaterade program och direktiv börjar tillämpas fullt ut. Fortums totala användning av biobränsle inom kraft- och värmeproduktionen ökade 12 % jämfört med föregående år.

> Kall, torr höst gav ökade utsläpp

Mot slutet av året uppstod en exceptionell situation på den nordiska elmarknaden. Den torra hösten minskade tillgången på vattenkraft, samtidigt som kyla ledde till en rekordhög elkonsumention. För att möta efterfrågan tvingades Fortum använda en högre andel fossila bränslen än tidigare år, vilket resulterade i ökade utsläpp i atmosfären. Utsläpp av CO₂ (från egen verksamhet, andelar oräknade) uppgick till 13,9 (11,4) miljoner ton och SO₂ och NO_x utsläppen till 33 000 (30 000) ton respektive 37 000 (31 000) ton.

> Framsteg i utvecklandet av nya biobränslen

I augusti lanserade Fortum en högoktanig etanolbaserad bensin på den finska marknaden. Biobensinen kommer att produceras åtminstone till slutet av 2003. Beslut om fortsatt produktion kommer att fattas senare.

Den pilotanläggning som ska producera flytande träbränsle togs i drift i maj 2002. Skogsavfallsprodukter och sågspån omvandlas till ett flytande bränsle, Forestera™, som kan ersätta eldningsolja i större bostadsområden, offentliga byggnader och industrier.

> Energibesparande arbete belönades

Under året prisbelönades Fortum av handels- och industriministeriet i Finland för samvetsgrann och systematisk tillämpning av kraftindustrins avtal om energibesparing.

Att förbättra energieffektiviteten är en ständigt pågående aktivitet även vid Fortums oljeraffinaderier. Ett resultat av detta är att raffinaderiet i Borgå har rankats som ett av de bästa i Europa i internationella energieffektivitetsstudier under senare år.

> De stora investeringarna är gjorda

Under 2002 uppgick investeringarna i MHS till 34 (44) miljoner euro och operativa kostnader uppgick till 53 (58) miljoner euro. En av de viktigaste investeringarna är ny produktionskapacitet för renare drivmedel vid raffinaderierna och åtgärder för att öka energieffektiviteten vid produktionsanläggningarna.

Kvalitetsnivån på miljöskyddet vid Fortums anläggningar svarar i stort sett upp mot kraven på ”bästa tillgängliga teknik” (BTT), och inget större investeringsbehov förutses inom den närmaste framtiden.

Under 2002 betalade Fortum totalt 280 miljoner euro i miljöbaserade skatter och avgifter i Finland och i Sverige.

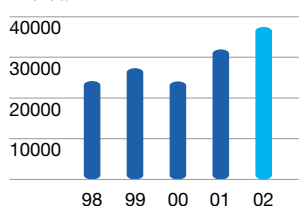
> MHS-ansvar under kontroll

Fortum har utrett miljöansvaret som hänför sig till tidigare verksamhet och i enlighet med redovisningsprinciperna avsatt nödvändiga medel för iståndsättning. Ledningen har inte kännedom om fall som på ett anmärkningsvärt sätt skulle påverka Fortums ekonomi.

Driften i Fortums produktionsanläggningar skedde i de flesta fall i enlighet med gällande miljötillstånd och andra miljöbestämmelser. Mindre avvikelser från gällande tillstånd, som inträffat vid fyra anläggningar, har inte haft någon påvisbar effekt på miljön eller människors hälsa och har inte medfört några finansiella konsekvenser för företaget.

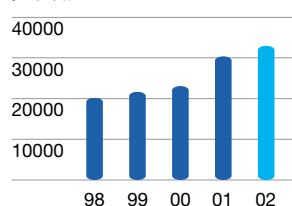
KVÄVEOXIDUTSLÄPP TILL LUFT

> ton/år

SVAVELDIOXIDUTSLÄPP TILL LUFT

> ton/år

> Fortum som arbetsgivare

Målet för Fortums personalpolitik är att utveckla kunniga, engagerade, samarbetsinriktade, innovativa och förändringsbenägna medarbetare. Koncernens gemensamma värderingar vägleder medarbetarna i deras dagliga arbete. Personalpolitiken och insatser för personalutveckling baseras på den övergripande koncernstrategin och på affärsområdenas egna strategier. Gemensamma arbetssätt och ledningsverktyg hjälper linjechefer och arbetsledare att uppnå sina mål.

Under 2002 ställdes Fortums personalorganisation inför två avgörande utmaningar. Den ena var att stödja Fortum-Birka transformationsprocessen. Den andra var att enas om ett gemensamt arbetssätt i personalfrågor.

> Skapa ett samnordiskt företag

Nära 10 000 medarbetare var direkt eller indirekt berörda av sammanslagningen mellan Fortums och Birkas organisationer. Ett stort antal insatser av olika slag krävdes under processen. Några av de viktigaste var att utse ledning och att utveckla gemensamma arbetsmetoder.

Med undantag för oljesektorn var samnordiska ledningsgrupper på plats i alla affärs- och serviceenheter från 1 juli. Särskilda ansträngningar krävdes också för de cirka 900 medarbetare vars arbetsuppgifter upphörde i och med fusionen, cirka 600 medarbetare i Sverige och 300 i Finland.

Under andra halvan av 2002 fördes medbestämmandeförhandlingar i enlighet med respektive lagstiftning i Finland och Sverige. Personalminskningen genomfördes med hjälp av outsourcing, avtalspensioneringar, omplaceringar och uppsägningar. Denna process kommer delvis att fortsätta även under 2003. Under hela processen har Fortum bemödat sig att visa öppenhet och respekt för individen.

> Främja arbetstillfredsställelse och trivsel

Under hösten 2002 genomfördes en undersökning i hela koncernen för att mäta hur nöjda medarbetarna är. Resultatet visade att Fortums medarbetare är mer engagerade i sitt arbete än genomsnittet och att arbetstillfredsställelsen ligger på genomsnittsnivå. När det gäller det allmänna informationsflödet och feedback

ANTAL ANSTÄLLDA PER AFFÄRSSEGMENT, 31 DECEMBER

	2002	2001
Kraft, värme och gas	2 665	2 719
Eldistribution	853	930
Fortum Service	4 774	4 245
Oljeraffinering och marknadsföring	4 074	4 110
Utvinning av olja och gas	55	59
Övrig verksamhet	697	793
Totalt	13 118	12 856

behövs däremot betydande förbättringar. Varje enhet har gått igenom sina respektive resultat och lagt upp planer för förbättringar. Enkäter om arbetstillfredsställelsen kommer att göras fortlöpande för att skapa underlag för kontinuerliga förbättringar.

Det hälsoprogram som inleddes i Finland 2001 för att främja och förbättra medarbetarnas hälsa och arbetsförmåga, fortsatte under 2002. Fokus låg på arbetsplatsförbättringar som ett led i normal arbetsplanering och rutiner.

> Betala för prestation

Fortums belöningsystem utvecklades ytterligare under 2002. Målet är att alla Fortums anställda ska omfattas av ett prestations- och/eller resultatbaserat kompensationsystem vid sidan av en konkurrenskraftig grundlön.

Vid bolagsstämman i mars 2002 beslutades om ett nytt optionsprogram. Syftet var framför allt att även de anställda i Sverige ska omfattas av det långsiktiga incentive-programmet. Optionsprogrammet beskrivs mera i detalj på sidorna 78–80. Beslut har fattats om att inte påbörja nya optionsprogram. De ersätts med ett nytt långsiktigt incitamentsprogram för ledande befattningshavare, som är kopplat dels till det årliga resultatet och dels till Fortumaktiens kursutveckling.

Under våren 2002 överfördes totalt 6,8 miljoner euro till koncernens personalfond. Summan är vinstdelningmedel baserade på 2001 års resultat. Personalfonden har 9 000 medlemmar, hittills enbart i Finland.

> Utveckla människor

Tidigt 2002 definierade koncernen och affärsenheterna tillsammans att ett företagsgemensamt program

för ledarutbildning, strategisk personalplanering och gemensamma processer ska vara de viktigaste utvecklingsprojekten inom personalfunktionen.

Vid slutet av 2002 var konceptet för ledarutbildningen så gott som färdigt. Det består av tre olika delar: Fortum Manager, som är ett övergripande program för ledarskapsträning, Fortum Challenger, som är utvecklingsprogram för ledningen på mellannivå, samt Fortum Forward, ett utvecklingsprogram för det högre ledarskiktet med fokus på strategi. Sammanlagt 700-800 anställda kommer att ta del i dessa program under en period av tre år.

Affärsenheterna har dessutom egna utvecklingsprogram, skraddarsydda för deras respektive behov. Enheterna har även egna prioriteringar på personalområdet för 2003. Centrala projekt inkluderar i många fall personalutveckling, kompetensledning och att säkra den framtida tillgången på kvalificerad personal.

Under 2002 spenderades cirka 8,6 miljoner euro på personalutveckling. En Fortumanställd tillbringade under året i genomsnitt 2,7 dagar i utbildning.

Under året ledigförklarades 200 tjänster internt och 110 personer bytte arbete mellan enheter. Särskild uppmärksamhet gavs åt att öka den interna jobbtrotationen mellan sektorer och affärsenheter.

Genom Fortums rekryteringssida på Internet togs sammanlagt 8 700 anställningsansökningar. 6 000 av dessa gällde trainee-jobb under sommaren. Under året deltog Fortum i sammanlagt 17 rekryterings-evenemang i Finland och i Sverige.

> Antalet anställda minskar

Det genomsnittliga antalet anställda uppgick under 2002 till 14 053 (14 803) personer. Vid årets slut var antalet anställda 13 670 (13 425), av vilka 13 118 (12 856) hade fast anställning. Denna tillfälliga ökningen berodde på förvärvet av resterande 50 procent i Birka Energi.

Av det totala antalet anställda utgjorde kvinnor 23 (23) procent. Medelåldern bland alla anställda uppgick till 45 (44) år.

Antalet Fortumanställda minskar emellertid på grund av uppsägningar och avyttringar av verksamheter. Dessa och andra effektiviseringsåtgärder har lett till att antalet anställda minskat med 1 500 personer under 2002. I början av 2003 skedde ytterligare en minskning med 450 personer på grund av omstrukturering av kraftverksengineering.

ANTAL ANSTÄLLDA PER LAND, 31 DECEMBER

	2002	2001
Finland	7 438	7 922
Sverige	3 730	2 172
Tyskland	10	622
Estland	452	488
Ungern	279	333
Norge	39	41
Ryssland	300	344
USA	303	284
Storbritannien	162	204
Övriga Europa	316	312
Övriga världen utanför Europa	89	134
Totalt	13 118	12 856

> Insatser i samhället

> Fortum som granne

Fortum är mån om att upprätthålla goda relationer med det omgivande samhället. Formella och informella samarbetsgrupper finns på ett flertal platser och alla anläggningar uppmuntras att delta i en aktiv dialog med olika lokala samhällsorgan. Fortums policy är att ha en proaktiv kommunikation, baserad på öppenhet och ärlighet.

Fortum gör regelbundna studier av hur de boende runt raffinaderier och kraftanläggningar uppfattar Fortums sätt att sköta miljö- och säkerhetsarbetet. Enligt en studie, som genomfördes under 2002, är majoriteten av grannarna runt raffinaderierna, regionala beslutsfattare och medier nöjda med informationsmängden. Å andra sidan ledde oljeläckan vid Nådendal under 2001 till en ökad misstro mot Fortums sätt att kommunicera lokalt. Trots det hyser de flesta tilltro till Fortums miljöarbete och allt fler är beredda att ge Fortum tillstånd till en utökad verksamhet i området.

> Vi uppskattar feedback

Fortum är lyhört för åsikter om företaget och lyssnar gärna till olika intressentgrupper i samhället. Regelbundna uppföljningar av kundtillfredsställelse och energiattityder hör till de viktigaste kanalerna för feedback i det kontinuerliga arbetet med att utveckla verksamheter, produkter och tjänster.

Fortum har i nästan 20 år deltagit i en löpande studie av energiattityder i Finland. Resultatet av 2002 års studie visar att över 90 procent av de tillfrågade hade god kännedom om Fortum och cirka 40 procent ansåg att Fortum är ett av de mest professionella företagen i branschen. I jämförelse med större företag utanför energisektorn fick Fortum toppbetyg när det gäller företagets inställning till miljön och som ett socialt ansvarstagande företag.

> Hammarby Sjöstad – att leva i framtiden

Hammarby Sjöstad är ett miljöanpassat stadsutvecklingsprojekt nära Stockholms stadskärna. Det kommer att bli en stadsdel för 30 000 invånare, byggd på en hög grad av energieffektivitet och återvinning av material. För Fortum är detta ett utvecklingsprojekt där vi, i samarbete med kunderna och i full skala, testar

intelligenta, miljövänliga bygg- och energitekniker, t ex solenergi, bränsleceller och biogas. Erfarenheterna kommer att användas i forsknings- och utvecklingsarbetet.

> Fortum stöder forskning, utbildning, kultur och idrott

Under 2003 delade Fortumstiftelsen ut totalt 400 000 euro i bidrag till forskning och utveckling inom områden med anknytning till vår verksamhet. Fortum gav även stöd om sammanlagt 160 000 euro till utbildningsinsatser vid universitet och andra lärosäten samt till evenemang i skolor. Partnerskap med flera skolor och lärarorganisationer fortsatte under året.

Totalt bidrog Fortum med 300 000 euro till olika projekt av välgörenhetskaraktär, såsom projekt med anknytning till barn och ungdomar, konst och kultur, idrottsklubbar och antidrogkampanjer. Bland de främsta sponsringsprojekten kan nämnas ett antal högkvalitativa musikfestivaler, aktiviteter för barn och ungdom och till miljöorganisationer (Håll Skärgården Ren och Världsnaturfonden). De tre enskilt största sponsringsprojekten var VM i ishockey, Neste Rally Finland och Folkoperan i Stockholm.

En särskild rapport, ”Fortum i samhället 2002”, kommer att publiceras under våren 2003. För mer detaljerad information om Fortums MHS-aktiviteter och samhällliga aktiviteter, besök gärna www.fortum.se/miljo.

> Hantering av rörelserisker

Storskalig energiproduktion innebär många olika slags risker. Fortum försöker på ett metodiskt sätt identifiera dessa risker och aktivt förebygga dem genom systematiska arbetssätt och metoder.

> **Kärnkraftsrisker**

Fortum äger kärnkraftverket i Lovisa och har minoritetsintressen i ett finskt och två svenska företag som äger kärnkraftverk. I Finland och Sverige skall skador på tredje man orsakade av kärnkraftsolyckor vara försäkrade. Fortum har ett försäkringsskydd uppgående till cirka 240 miljoner euro per kärnkraftskada, vilket är den övre gränsen för Fortum enligt den finska lagen om kärnkraftsansvar.

> **Risker vid produktionsanläggningar och fartyg**

Som en del i den årliga affärsplaneringen ingår godkännande av underhålls- och översynsprogram för de olika anläggningarna. Såväl revisioner som utbildning av de anställda betonar vikten av förebyggande åtgärder.

I raffinaderierna genomförs inspektioner syftande till säker drift, liksom omfattande riskanalys av investeringsprojekt. Omfattande rutiner och varningssystem vid anläggningarna utgör ett stöd för säker drift och minimering av miljöriskerna. För säkra oljetransporter till sjöss använder Fortum endast tankfartyg med dubbelskrov eller dubbelbotten. De flesta tankfartygen har den isklass som krävs för att kunna bedriva sjöfart året runt på Östersjön.

> **Miljö- och säkerhetsrisker**

Miljö- och säkerhetsrisker utvärderas löpande genom revisioner och riskstudier. Förebyggande och korrigerande åtgärder stöds genom införande av särskilda utvecklingsprogram. I affärstransaktioner utvärderas risker systematiskt och ansvarsåtaganden specificeras i kontrakten.

Klimatförändringen är den största framtida utmaningen för kraftföretagen. Handel med utsläppsrätter kommer sannolikt att bli den viktigaste kontrollmetoden på kort sikt (se sid 28). Den höga andelen av energiproduktionen som är baserad på förnyelsebara energikällor, liksom möjligheten att utöka andelen

biokomponenter för drivmedel, underlättar också för Fortum att möta den framväxande efterfrågan på förnyelsebar energi.

> **Politiska och lagstiftningsrisker**

Genom sitt nordiska och europeiska nätverk har Fortum en pågående dialog med de lagstiftande och övervakande myndigheterna rörande lagar och förordningar för energiindustrin.

> **Väderrelaterade risker**

Vädret utgör en betydande riskfaktor för operatörerna på den nordiska elmarknaden. Fortum Markets hanterar pris- och temperaturrelaterade volymrisker genom marknadsbaserad prissättning på slutprodukterna kombinerad med en aktiv portföljhantering.

> **Säkerhetsrisker inom IT**

Fortums IT-infrastruktur har koncentrerats till enheten för Corporate IT Services för pålitlig drift och säkerhet. IT-arkitekturen har gjorts enhetlig och mer robust. Under år 2002 avslutades revisionsprojektet av IT säkerheten avseende affärskritiska system samt nödfallsplaner för alla enheter med kritiska IT-system. Program avseende krishantering och säkerhetsmedvetande inleddes.

> **Försäkringar**

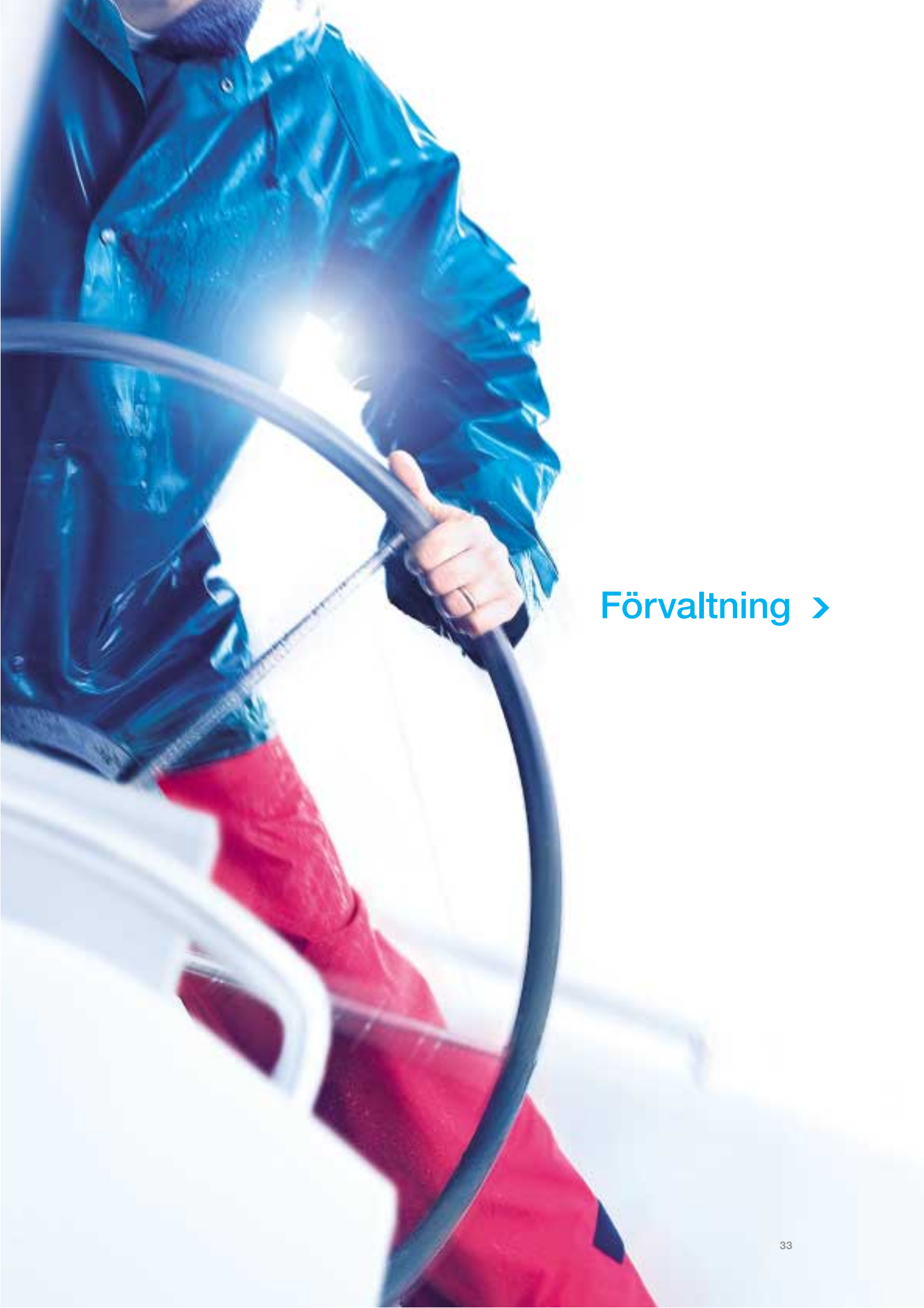
Fortums världsomspännande försäkringsprogram täcker risker avseende egendom, driftsavbrott, skadeståndsanspråk och tjänsteresor. Fortum Insurance Ltd, ett captivebolag etablerat 1988, deltar i försäkringsprogram avseende egendom och driftsavbrott vilka täcker Fortums samtliga produktionsenheter på basis av återanskaffningskostnaderna.

> **Finansiella risker**

Se sid 63.

> **Legala risker**

Se legala tvister och processer, sid 65.

Förvaltning >

> Förvaltning och styrning – Corporate Governance

Fortum iakttar den finska bolagslagstiftningen och de riktlinjer om förvaltning av publika aktiebolag som utfärdats av den finska Centralhandelskammaren och Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund. Fortum iakttar också de riktlinjer för insiders som utfärdats av Helsingfors Fondbörs. Förutom det register över personer som är anmälningsskyldiga enligt lagen om värdepappersmarknad, upprätthåller Fortum en mer omfattande insiderlista som ingår i det insiderregister som administreras av Finlands Värdepapperscentral Ab.

För Fortumkoncernens förvaltning och verksamhet svarar bolagsstämman, förvaltningsrådet, styrelsen och verkställande direktören.

> Bolagsstämman

Bolagsstämman fastställer bland annat årligen bolagets och koncernens resultaträkning och balansräkning, beslutar om utdelningsbelopp och tillsätter ledamöterna i förvaltningsrådet. Bolagsstämman hålls en gång om året, senast i juni.

> Förvaltningsrådet

Ledamöterna i förvaltningsrådet väljs vid ordinarie bolagsstämma för ett år åt gången. Förvaltningsrådet består av minst tio och högst 20 ledamöter. För tillfället är antalet ledamöter 12. Förvaltningsrådet sammanträder som regel en gång i månaden. I dessa möten deltar även fyra personalrepresentanter. Dessa är dock inte ledamöter av rådet. Mer än hälften av ledamöterna måste närvara för att förvaltningsrådets möten ska vara beslutsmässiga. Under 2002 höll förvaltningsrådet 6 sammanträden.

Förvaltningsrådet övervakar företagets förvaltning och behandlar frågor som innebär betydande inskränkningar eller expansion av företagets verksamhet, fastställer antalet styrelseledamöter och väljer ordförande och ledamöter i styrelsen. Förvaltningsrådet tillställer dessutom bolagsstämman sitt utlåtande om bokslutet och revisionsberättelsen. Förvaltningsrådet utser också, på styrelsens förslag, verkställande direktören.

MEDLEMMAR I FÖRVALTNINGSRÅDET

Leena Luhtanen, f 1941, riksdagsledamot, ordförande i förvaltningsrådet

Ben Zyskowicz, f 1954, riksdagsledamot, vice ordförande i förvaltningsrådet

Henrik Aminoff, f 1945, diplomekonom

Tuija Brax, f 1965, riksdagsledamot

Kaarina Dromberg, f 1942, riksdagsledamot (avgick 6 juni 2002)

Klaus Hellberg, f 1945, riksdagsledamot

Rakel Hiltunen, f 1940, riksdagsledamot

Harri Holkeri, f 1937, statsråd

Jorma Huuhtanen, f 1945, generaldirektör

Mikko Immonen, f 1950, riksdagsledamot

Kimmo Kalela, f 1941, industriråd

Tanja Karpela, f 1970, riksdagsledamot

Matti Vanhanen, f 1955, riksdagsledamot

PERSONALREPRESENTANTER

Tapio Lamminen, arbetstagare

Timo Nyman, högre tjänstemän

Pentti Paajanen, arbetstagare

Edvard Trebs, tjänstemän

> Styrelsen

I styrelsen ingår 5–7 ledamöter som väljs av förvaltningsrådet för ett kalenderår i taget. För närvarande ingår sju ledamöter i styrelsen. Under 2002 höll styrelsen 11 sammanträden. Mer än hälften av ledamöterna måste vara närvarande för att styrelsen ska vara beslutsmässig.

Styrelsen ansvarar för koncernens förvaltning och för att verksamheten lever upp till relevanta regler och förordningar, Fortums bolagsordning och de anvisningar som getts av bolagsstämman och förvaltningsrådet.

Styrelsen är ansvarig för bolagets strategiska utveckling och för övervakning och styrning av affärsverksamheten. Den fattar också beslut om koncernens centrala verksamhetsprinciper, fastställer bolagets årliga verksamhetsplan samt bokslut och delårsrapporter. Styrelsen fattar beslut om större investeringar, fastställer företagets etiska värderingar och verksamhetsprinciper och följer upp hur dessa omsätts i praktiken. Styrelsen tillsätter de vice verkställande direktörerna och

verkställande direktörens närmaste medarbetare samt beslutar om deras anställningsförmåner. Den fastställer också sammansättningen av koncernens ledningsgrupp och koncernens högsta organisations- och verksamhetsstruktur samt formulerar företagets utdelningspolicy.

Inför styrelsemötena bereder styrelsens arbetande ordförande, tillsammans med verkställande direktören, de frågor som rör koncernens strategi, utvecklingen av koncernstrukturen och olika samarbetsprojekt.

> Styrelsekommittéerna

Styrelsen har tillsatt en revisionskommitté och en utnämnings- och kompensationskommitté. Kommittéernas ledamöter är inte operativt verksamma i företaget. Revisionskommittén följer upp företagets bokslut, delårsrapporter och revisionsberättelser och andra tjänster samt följer och utvärderar Fortumkoncernens interna kontroll- och revisionssystem. Ordförande i revisionskommittén är Birgitta Kantola och ledamöter är Hans von Uthmann och Erkki Virtanen. Under 2002 höll revisionskommittén 3 sammanträden.

Utnämnings- och kompensationskommittén bereder, bedömer och lämnar förslag rörande lönestruktur, bonus- och kompensationsystem för koncernens management. Kommittén bereder också utnämningsärenden. Utnämnings- och kompensationskommittén består av ordförande Heikki Pentti samt ledamöterna

Lasse Kurkilahti och Antti Lagerroos. Under 2002 höll utnämnings- och kompensationskommittén 5 sammanträden.

> Verkställande direktören

Verkställande direktören har till uppgift att leda koncernens affärsverksamhet och förvaltning i enlighet med lagen om aktiebolag i Finland och styrelsens anvisningar. Verkställande direktören bistås av koncernens ledningsgrupp. Verkställande direktör sedan 2000 är Mikael Lilius.

> Löner, arvoden och aktieinnehav

Till den arbetande styrelseordföranden och verkställande direktören utbetalas en resultatbaserad bonus vid sidan om ordinarie lön och övriga förmåner. Bonusens storlek är beroende av koncernens ekonomiska resultat och hur bra de uppställda målen nåtts. Bonusen får inte överstiga 30 procent av personens årslön.

Styrelseordförandens och verkställande direktörens pensionsålder är 60 år och pensionen uppgår till 60 procent av lön och övriga ersättningar. Vid en eventuell uppsägning från Fortums sida av ordförande eller VD, utgår en kompensation motsvarande 24 månadslöner.

LÖN OCH ERSÄTTNINGAR UNDER 2002

euro	Lön och andra förmåner	Resultatbaserad bonus	Totalt 2002	Totalt 2001
Ledamöter i förvaltningsrådet	97 989,66	-	97 989,66	96 960,34
Styrelsens ordförande	335 699,06	79 069,47	414 768,53	368 491,67
Övriga styrelseledamöter	161 345,96	-	161 345,96	94 857,99
Verkställande direktören	626 325,64	155 276,23	781 601,87	622 698,71
Övriga i koncernens ledningsgrupp	1 242 544,16	265 622,27	1 508 166,43	1 300 894,79

> Revision

Koncernens interna revision, som rapporterar till styrelsens revisionskommitté och till verkställande direktören, ska säkerställa att bolaget och koncernen iakttar gällande regler och förordningar samt koncernens verksamhetsprinciper. Den interna revisionen ska också säkerställa att Fortums policy för riskhantering efterlevs.

För koncernföretagens revision svarar PricewaterhouseCoopers Oy med Pekka Kaasalainen, auktoriserad revisor, som huvudansvarig.

> Bonus och premieringssystem

För att uppnå företagets långsiktiga mål har ett program för aktieoptioner inrättats för ledande befattningshavare (1999), ett optionslån till personalen utfärdats (1999) samt två optionsprogram för nyckelmedarbetare beslutats (2001 och 2002). Ytterligare information finns i det officiella bokslutet på sidorna 78–80.

Ett årligt bonus- och premieringssystem tillämpas i hela koncernen. Detta har till uppgift att stödja uppfyllandet av koncernens kortfristiga mål. Varje medarbetare i Fortum omfattas av bonussystem i någon form. De kriterier utifrån vilka storleken på bonusen bestäms fastställs årligen av styrelsen, på rekommendation av utnämnings- och kompensationskommittén. Varje chef och medarbetare ska gemensamt bestämma den enskilda medarbetarens personliga mål och framsteg i att uppnå dessa i ett årligt utvecklingssamtal. Dessa kriterier ska godkännas av chefens närmaste chef.

Fortums personalfond (endast för finska medarbetare) har verkat sedan 2000. Styrelsen fastställer grunderna för fondens årliga vinstdelningsbonus.

FÖRVALTNINGSRÅDETS OCH STYRELSENS INNEHAV AV AKTIER OCH OPTIONS RÄTTER 31.12.2002

	Aktier	Optioner 2001	2002A
Ledamöter av förvaltningsrådet			
Kimmo Kalela	3 200	-	-
Matti Vanhanen	351	-	-
Ledamöter av styrelsen			
Heikki Pentti	546	-	-
Matti Vuoria	39 370	400 000	340 000

Från vänster till höger: >
Matti Vuoria, Lasse Kurkilahti, Birgitta Kantola,
Erkki Virtanen, Hans von Uthmann, Antti Lagerroos
och Heikki Pentti.

> Styrelsen 31.12.2002

Matti Vuoria > vicehäradshövding, f. 1951, styrelsens arbetande ordförande. Ledamot i styrelserna för bl.a. Orion Corporation och The European Renaissance Fund Limited, vice ordförande för styrelsen i Danisco A/S och ordförande för styrelsen i Solidium Oy.

Heikki Pentti > bergsråd, diplomekonom, f. 1946, styrelsens vice ordförande. Ordförande för Lemminkäinen Oyj:s styrelse. Ordförande för Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund TT och ledamot i styrelserna för Pohjola-Gruppen Försäkrings Abp och Myllykoski Oy.

Birgitta Kantola > vicehäradshövding, f. 1948. 1995–2000 ekonomidirektör för International Finance Corporation (Washington D.C.). Ledamot i styrelserna för Vasakronan AB, Akademiska Hus AB och Municipality Finance Plc.

Lasse Kurkilahti > diplomekonom, f. 1948, verkställande direktör för Elcoteq Network Oyj. 1988–2000 verkställande direktör för Nokian Tyres och 2000–2001 verkställande direktör för Raisio-koncernen Abp. Styrelseordförande vid Fintra (The Finnish Institute for International Trade) och Fountain Park Oy. Ledamot i styrelsen för Lassila & Tikanoja Oyj.

Antti Lagerroos > juris licentiat, f. 1945, verkställande direktör för Finnlines Oyj. Ledamot i styrelserna för Nordic Aluminium och Wärtsilä och ledamot i förvaltningsrådet vid Ömsesidiga pensionsförsäkringsbolaget Ilmarinen.

Hans von Uthmann > f. 1958, verkställande direktör för Duni AB. 1996–2000 verkställande direktör för AB Svenska Shell. Ledamot i styrelsen för DIF AB.

Erkki Virtanen > politices magister, f. 1950, kanslichef vid handels- och industriministeriet. Vice ordförande för styrelsen för Sitra (Jubileumsfonden för Finlands självständighet).

> Koncernens ledningsgrupp

Mikael Lilius > f. 1949, diplomekonom, verkställande direktör, ordförande för ledningsgruppen.
Verksam inom koncernen sedan 2000.
Antal aktier: 1 000
Optioner: 350 (1999), 400 000 (2001), 340 000 (2002A)

Mikael Frisk > f. 1961, ekonomie magister, personaldirektör.
Verksam inom koncernen sedan 2001.
Antal aktier: -
Optioner: 175 (1999), 200 000 (2001), 150 000 (2002A)

Kari Huopalahti > f. 1947, diplomingenjör, utvecklingsdirektör.
Verksam inom koncernen sedan 1973.
Antal aktier: -
Optioner: 85 (1999), 200 000 (2001), 150 000 (2002A)

Tapio Kuula > f. 1957, diplomingenjör, ekonomie magister, sektordirektör, Kraft och värme.
Verksam inom koncernen sedan 1996.
Antal aktier: 4 970
Optioner: 250 (1999), 200 000 (2001), 200 000 (2002A)

Juha Laaksonen > f. 1952, ekonom, finansdirektör.
Verksam inom koncernen sedan 1979.
Antal aktier: -
Optioner: 125 (1999), 200 000 (2001), 250 000 (2002A)

Christian Lundberg > f. 1956, direktör, Fortum Markets.
Verksam inom koncernen sedan 2003.
Antal aktier: -
Optioner: 150 000 (2002A)

Veli-Matti Ropponen > f. 1949, diplomingenjör, ekonom, sektordirektör, Olja.
Verksam inom koncernen sedan 1973.
Antal aktier: 4 701
Optioner: 250 (1999), 200 000 (2001), 200 000 (2002A)

Carola Teir-Lehtinen > f. 1952, filosofie magister, kommunikationsdirektör.
Verksam inom koncernen sedan 1986.
Antal aktier: 1 970
Optioner: 175 (1999), 200 000 (2001), 150 000 (2002A)

SEKRETERARE FÖR STYRELSEN OCH
LEDNINGSGRUPPEN

Harri Pynnä > f. 1956, vicehäradshövding, juridisk direktör

> Övrig ledning

KRAFT- OCH VÄRMESEKTORN

Tapio Kuula > Sektordirektör

Anders Lehman	Distribution
Bo Lindfors	Gas
Pekka Päätiläinen	Generation
Risto Riekkö	Heat
Timo Karttinen	Portfolio Management and Trading
Kim Kronstedt	Service
Åke Pettersson	Värme

OLJESEKTORN

Veli-Matti Ropponen > Sektordirektör

Hans-Kristian Rød	Exploration and Production
Risto Rinne	Oil Refining
Matti Peitso	Oil Retail
Jukka Laaksovirta	Shipping

FORTUM MARKETS

Christian Lundberg > Direktör

KONCERNSTAB

Juha Laaksonen	Ekonomi
Kaj Lindström	Intern revision
Harri Pynnä	Juridik
Carola Teir-Lehtinen	Kommunikation
Arja Koski	Miljö, hälsa och säkerhet
Mikael Frisk	Personal
Kari Huopalahti	Utveckling

< Från vänster till höger:

Mikael Frisk, Christian Lundberg, Juha Laaksonen, Harri Pynnä,
Tapio Kuula, Carola Teir-Lehtinen, Mikael Lilius,
Veli-Matti Ropponen och Kari Huopalahti.

> Styrelsens verksamhetsberättelse

Fortum genomförde under det första halvåret 2002 sin strategiska agenda genom betydande strukturella förändringar. Viktiga förvärv liksom flera betydande avyttringar inom icke-kärnverksamheter utfördes under perioden. Den mest betydelsefulla transaktionen var förvärvet i februari av återstående 50 procent av förutvarande Birka Energi AB, namnändrat till Fortum Power and Heat AB, vilket stärkte Fortums marknadsposition i Norden. En process syftande till att sammanföra och integrera de både kraft- och värmerörelserna påbörjades omedelbart efter förvärvet och en ny, samnordisk organisation trädde i kraft den 1 juli.

Under det andra halvåret fokuserade Fortum på att uppnå de mål som sattes vid Birka Energi-förvärvet. Framstegen har varit goda och samordningsvinsterna kommer att överträffa målet om 100 miljoner euro. För att ytterligare anpassa koncernens struktur i linje med dess strategiska agenda har en överenskommelse om avyttring av de norska oljetillgångarna tecknats och verksamheten inom kraftverksengineering omorganiserats. Det fjärde kvartalet karakteriserades av kallt väder och höga marknadspriser. Resultatet inom samtliga verksamheter var tillfredsställande. Fortum har fortsatt att fokusera på kassaflödet och nettoskulden har reducerats ytterligare. Vid årets slut var koncernens skuldsättningsgrad 80 procent. Om försäljningen av oljetillgångarna i Norge inkluderas, var skuldsättningsgraden proforma på den uppsatta målnivån, under 70 procent.

I januari 2003 gjorde Fortum en överenskommelse med E.ON om byte av energitillgångar. Transaktionen kommer avsevärt att stärka Fortum på dess prioriterade marknader i Norden och resten av Östersjöområdet.

> Omsättning och resultat

Koncernens omsättning uppgick till 11 148 miljoner euro (10 410 miljoner 2001). Omsättningen inom kraft- och värmerörelsen ökade till följd av förvärvet av förutvarande Birka Energi samt högre marknadspriser. Genomsnittspriset på råolja var något högre än under fjolåret och omsättningen inom oljeverksamheten på samma nivå som året innan. Mot slutet av året steg priserna markant på både el och olja.

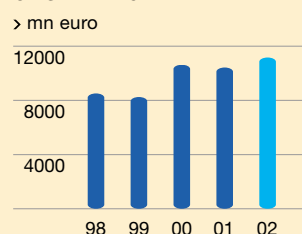
OMSÄTTNING PER SEGMENT

mn euro	2002	2001
Kraft, värme och gas	2 898	2 227
Eldistribution	640	473
Fortum Energy Solutions	664	603
Oljeraffinering och marknadsföring	7 195	7 223
Utvinning av olja och gas	391	408
Övriga verksamheter	64	95
Internfakturering	-704	-619
Koncernen	11 148	10 410

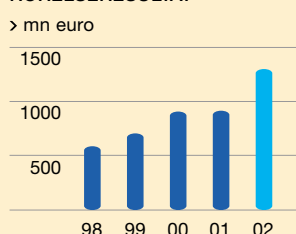
Koncernens rörelseresultat uppgick till 1 289 (914) miljoner euro. Rörelseresultatet exklusive poster av engångskaraktär uppgick till 974 (890) mn euro, en förbättring om 84 mn euro på årsbasis. Under fjärde kvartalet 2002 uppgick förbättringen till 193 mn euro jämfört med motsvarande period under föregående år. Posterna av engångskaraktär uppgick till totalt 315 (24) miljoner euro.

Den totala försäljningen av el och värme ökade men jämförbara volymer var lägre än föregående år, främst till följd av lägre efterfrågan på el från industrin och ett exceptionellt varmt väder under de första tre kvartalen. Under det fjärde

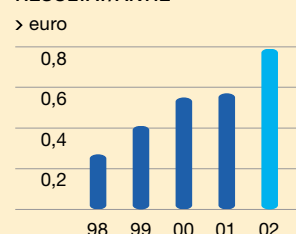
OMSÄTTNING

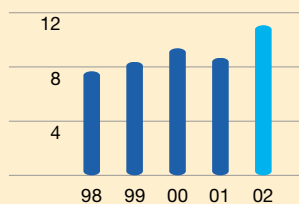
RÖRELSERESULTAT

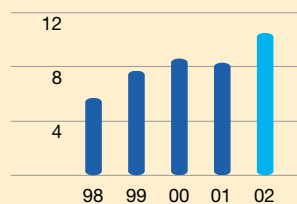
RESULTAT/AKTIE

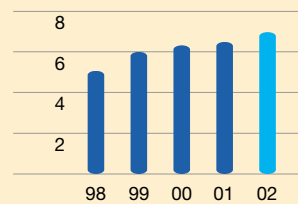
AVKASTNING PÅ SYSSELSATT KAPITAL > %

AVKASTNING PÅ EGET KAPITAL > %

EGET KAPITAL/AKTIE > euro

kvartalet ökade dock volymerna i jämförelse med året innan och resultatet för segmentet Kraft, värme och gas ökade betydligt.

De jämförbara volymerna av el som överfördes via lokalnät ökade och resultatet för Eldistribution var klart bättre än under föregående år.

Resultatet för Fortum Energy Solutions ökade markant jämfört med fjolåret.

En omstruktureringskostnad om 20 miljoner euro relaterad till förvärvet av Birka Energi ingår i rörelseresultatet under fjärde kvartalet.

Lägre internationella raffineringsmarginaler inverkade negativt på resultatet för Oljeraffinering och marknadsföring, vilket motverkades av lagervinster om 57 (-79) miljoner euro. Leveranserna av oljeprodukter raffinerade av Fortum ökade och resultat inom detaljförsäljningen av oljeprodukter förbättrades jämfört med motsvarande siffror 2001. Shippingverksamheten påverkades negativt av lägre fraktpriser, som dock förbättrades starkt mot slutet av året. MTBE-enheten i Kanada stängdes i tre månader för omställning till iso-oktan, vilket hade en betydande negativ inverkan på resultatet för bensinkomponentverksamheten.

Tack vare ökade produktionsvolymerna i Norge samt realisationsvinster vid försäljningen av oljefältsandelarna i Oman förbättrades resultatet för segmentet Utvinning av olja och gas något jämfört med fjolåret, trots lägre marknadspriser på gas och bortfallet av produktionen från Oman.

RÖRELSERESULTAT PER SEGMENT

mn euro	2002	2001
Kraft, värme och gas	560	367
Eldistribution	279	135
Fortum Energy Solutions	37	13
Oljeraffinering och marknadsföring	259	242
Utvinning av olja och gas	213	196
Övriga verksamheter	-64	-40
Elimineringar	5	1
Koncernen	1 289	914

Resultatet före skatt uppgick till 1 008 (702) miljoner euro.

Koncernens finansnetto uppgick till 281 (212) miljoner euro.

Minoritetens andel av resultatet utgjorde 73 (83) miljoner euro under året. Dessa minoritetsintressen är främst hänförliga till de preferensaktier som utgavs av Fortum Capital Ltd år 2000 och Fortum Värme Holding, där Stockholms stad har ett 50 % ekonomiskt intresse.

Skatter under året uppgick till 269 (160) miljoner euro. En skattkostnad om 70 miljoner euro under fjärde kvartalet har belastat resultatet på grund av avyttringen av de norska utvinnings- och produktionstillgångarna.

Räkenskapsperiodens resultat uppgick till 666 (459) miljoner euro. Resultatet per aktie uppgick till 0,79 (0,57) euro. Avkastning på sysselsatt kapital var 11,1 (8,7) procent och avkastning på eget kapital var 10,5 (8,3) procent.

Från och med den 1 mars 2002 har förutvarande Birka Energi konsoliderats till 100 procent i Fortums räkenskaper. Dessförinnan utfördes konsolideringen med hjälp av klyvningsmetoden på basis av en 50-procentig ägarandel.

> Verksamheten per affärssegment

KRAFT, VÄRME OCH GAS

Elpriserna på marknaden var låga under årets åtta första månader men ökade kraftigt mot slutet av året. Genomsnittspriset på el på den nordiska elbörsen Nord Pool var för helåret 26,9 (23,1) euro per megawattimme (MWh), vilket är ca 16 procent högre än under 2001. Uppgången av marknadspriserna ledde till en ökning i konsumentpriserna. Elförbrukningen i Norden minskade med 1,8 procent till 386 TWh. I Finland ökade elförbrukningen med ca 2,6 procent och i Sverige minskade den med 1,4 procent under året.

Fortums elförsäljning i Norden uppgick under 2002 till 54,5 (47,1) TWh. Försäljningen i övriga länder uppgick till 4,5 (6,6) TWh. Bolagets försäljning utgjorde cirka 14 (12) procent av den totala nordiska elkonsumtionen under året. Det genomsnittliga priset på el såld av Fortum på den nordiska marknaden ökade med cirka 10 procent jämfört med föregående år.

Fortums elproduktionskapacitet i Norden var 11 091 (9 149) MW vid årets slut, medan den totala kapaciteten var 11 347 (10 223) MW. Fortums elproduktion i Norden uppgick till 46,5 (41,0) TWh, vilket utgjorde 12 (11) procent av elproduktionen på denna marknad. Vattenkraft svarade för 18,1 (17,0) TWh, eller 39 (41) procent och kärnkraft för 22,0 (18,7) TWh, eller 47 (46) procent, av Fortums kraftproduktion, medan andelen kondenskraft utgjorde 14 (13) procent.

Fortums försäljning av värme i Norden uppgick till 18,1 (15,6) TWh.

Under perioden mars till december medförde de förändrade ägarförhållandena i Birka Energi en ökning av försäljningen av el och värme med 9,6 TWh respektive 3,5 TWh.

ELDISTRIBUTION

Integrationen av distributionsverksamheterna i svenska Birka Energi och finska Uudenmaan Sähköverkko genomfördes under 2002. I Sverige inleddes arbetet med att harmonisera prisstrukturen.

Volymerna distribuerad el på lokalnät och regionnät uppgick till 21,2 (15,0) respektive 20,6 (16,7) TWh. Eldistribution på regionnät till kunder utanför koncernen uppgick till 14,3 (8,4) TWh i Sverige och 6,3 (8,2) TWh i Finland.

Birka Energi-förvärvet svarar för en ökning om 6,4 TWh i distribution via lokalnäten.

FORTUM ENERGY SOLUTIONS

Omstruktureringen av enheten fortsatte under året. Omstruktureringen av verksamheten inom kraftverksengineering slutfördes och aktierna i Fortum Engineering såldes i januari 2003 till Enprima, ett nytt och av Fortum delägt bolag.

Enheten namnändrades därefter till Fortum Service den 1 januari 2003.

Under året har underhållsverksamheten expanderat till en ny kundkategori, den kemiska industrin. Flera nya underhålls- och moderniseringskontrakt liksom underleverantörskontrakt tecknades både i Finland och Sverige.

OLJERAFFINERING OCH MARKNADSFÖRING

Den internationella raffinering marginalen i Nordvästeuropa (Brent Complex) var betydligt lägre än 2001. Den genomsnittliga raffinering marginalen för helåret var 1 dollar per fat (1,9 dollar/fat 2001). Fortums tilläggs marginal låg kvar på den goda nivån 2 dollar per fat över den internationella referens marginalen.

Priset på råolja fluktuerade mellan 20 dollar per fat vid början av året och 31 dollar per fat vid årets slut. Som ett resultat därav uppgick lagervinsterna till 57 (-79) miljoner euro.

En ny anläggning för produktion av svavelfri bensin vid raffinaderiet i Nådendal färdigställdes i mars. Som ett resultat av de investeringar som gjordes under åren 2001 och 2002 är Fortums raffinaderier nu fullt omställda till produktion av svavelfria motorbränslen.

Fortum inledde i augusti produktion av etanolbaserad 98-oktanig bensin vid raffinaderiet i Borgå.

MTBE-enheten i Edmonton, Kanada, i vilken Fortum äger 50 procent ställdes om till produktion av iso-oktan. Anläggningen är den första i världen som påbörjat produktion av iso-oktan efter en omställning av detta slag. De första leveranserna skedde i november. All produktion vid enheten såljs till den kaliforniska marknaden.

Recessionen inom shippingmarknaden började i slutet av 2001 och fortsatte 2002. Mot slutet av året märktes emellertid betydande uppgångar i fraktvolymerna för transporter med dubbelskrovfartyg. Denna trend hade en positiv inverkan på Fortums shippingverksamhet.

Fortums andel av partihandelsmarknaden för oljeprodukter i Finland var cirka 75 (75) procent eller 8,0 (7,8) miljoner ton. Marknadsandelen inom detaljhandeln var cirka 39 (40) procent eller 3,9 (3,8) miljoner ton.

Exporten från Finland av oljeprodukter raffinerade av Fortum uppgick till 5,2 (4,9) miljoner ton. Därav utgjorde motorbensin 2,8 miljoner ton och dieselloolja 1,9 miljoner ton. Av bensinexporten gick hälften till den europeiska marknaden. 90 procent därav utgjordes av lågsvavlig (svavelhalt under 50 ppm) eller svavelfri (svavelhalt under 10 ppm) bensin. De största marknaderna för svavelfri bensin var Tyskland, USA och Kanada. Exporten av dieselloolja omfattade endast lågsvavliga eller svavelfria kvaliteter. De största marknaderna för diesel var Sverige, Nederländerna och Tyskland.

UTVINNING AV OLJA OCH GAS

Under 2002 avyttrade Fortum oljefältandelarna i Oman och tecknade en överenskommelse om att sälja tillgångarna i Norge. Produktionen från Omanfälten är inte inkluderade i segmentets redovisning för 2002. Investeringarna i de ryska olje- och gasfälten fortsatte enligt plan.

Fortums olje- och gasproduktion uppgick under 2002 till 40 800 (40 200) fat oljeekvivalenter per dag. Det motsvarar en årlig produktionsvolym om 2,0 (2,0) miljoner ton oljeekvivalenter. Naturgas svarade för cirka 28 (18) procent av produktionen. Den ökade utvinningen i Norge kompenserade för den avyttrade produktionen i Oman.

Genomsnittspriset på lätt Brentolja från Nordsjön var 25,0 (24,4) dollar per fat under året. Genomsnittspriset på Fortums råolja uppgick till 25,5 (23,7) dollar per fat och det motsvarande priset på gas var 17,6 (19,0) dollar per fat.

Utvinning och produktion av olja vid oljefälten i Södra Sjapkin i Ryssland är planerad att påbörjas i slutet av 2003. Reserverna i Södra Sjapkinofälten, som till hälften ägs av Fortum och till hälften av det ryska oljebolaget Lukoil, har uppskattats till 164 miljoner fat (över 20 miljoner ton).

FORTUM MARKETS

Fortum Markets fokuserar på detaljhandel av el och oljeprodukter samt angränsande tjänster. Segmentet har cirka 1,3 miljoner kunder inom hushåll och företag. Under 2002 inriktades arbetet på att utveckla ett kostnadseffektivt och konsumentinriktat arbetssätt för att förbättra kvaliteten på service och tjänster. Att erbjuda konkurrenskraftiga produkter och tjänster liksom förbättrad kundtillfredsställelse har fortsatt hög prioritet.

Siffrorna för Fortum Markets är inkluderade i segmenten Kraft, värme och gas respektive Oljeraffinering och marknadsföring. Resultatet från detaljhandeln av el var svagt negativt.

> Investeringar

Investeringar i anläggningstillgångar uppgick under året till 4 381 (713) miljoner euro. Ökningen är hänförlig till förvärvet av den resterande 50-procentiga delen i Birka Energi, som slutfördes i februari. Fortum stärkte sin ställning i Norden ytterligare genom att förvärva återstående 50 procent av aktierna i den finska Elnova-gruppen som har verksamheter inom distribution och försäljning av el.

Moderniseringen och expansionen av ett kraftvärmeverk i Stockholmsområdet påbörjades under hösten. Investeringen kommer att skapa ytterligare kapacitet och förändra bränslemixen mot en högre andel återvunna bränslen (främst kommunalt avfall). Den nya ångpannan kommer att ersätta 70 000 ton eldningsolja med återvunna bränslen.

Andelar i några mindre värmeföretag i Östersjöregionen förvärvades under året.

En ny anläggning för produktion av svavelfri bensin vid raffinaderiet i Nådendal togs i bruk i mars. Den första pilotanläggningen i Norden för produktion av flytande biobränsle baserat på skogsprodukter påbörjade produktionen i maj vid raffinaderiet i Borgå och i augusti inleddes produktion av etanolbaserad 98-oktanig bensin i Borgå.

MTBE-anläggningen i Edmonton, Kanada, i vilken Fortum äger 50 procent ställdes om till produktion av iso-oktan. Produktionen återupptogs gradvis under fjärde kvartalet.

Förnyelsen av tankflottan fortsatte, nya Nestestationer öppnades i Östersjöregionen och Ryssland. Investeringarna för att påbörja oljeutvinning i Ryssland fortsatte som planerat.

> Avyttringar

I linje med koncernens strategi har Fortum sålt aktierna i Fortum Energie GmbH och det kombinerade kraftvärmeverket i Afferde, Tyskland. Regional Power Generators Limited i Storbritannien, det thailändska dotterbolaget Laem Chabang Power Company Limited, samt aktierna i Esbo Elektriska Abp i Finland har också avyttrats under året.

Omstruktureringen av verksamheten inom Kraftverksengineering avslutades i januari 2003.

I februari 2002 sålde Fortum oljefältandelarna i Oman. Affären slutfördes i juni. De norska olje- och gastillgångarna avyttrades i november. Parterna har erhållit alla nödvändiga godkännanden och transaktionen kommer att slutföras i början av mars 2003.

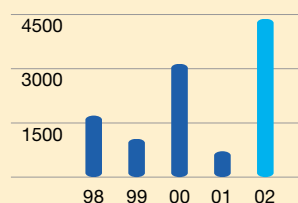
Mindre avyttringar har skett av bl a dieselstationer i Sverige, fastigheter och fartyg.

> Finansiering

Fortums nettoskuldsättning ökade avsevärt i början av 2002 till följd av förvärvet av Birka Energi. Under året reducerades nettoskulden väsentligt. Vid årets utgång var nettoskulden 5 848 (3 674) miljoner euro och skuldsättningsgraden var 80 (54) procent. Koncernens finansnetto utgjorde 281 (212) miljoner euro.

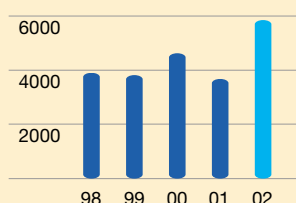
INVESTERINGAR

> mn euro

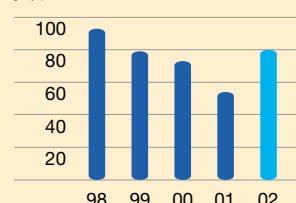
RÄNTEBÄRANDE NETTOSKULD

> mn euro

SKULDSÄTTNINGSGRAD

> %

Fortum ansökte i oktober om långsfristiga kreditbetyg hos de två ledande internationella kreditvärderingsinstituten. Standard & Poor's åsatte Fortum Abp betyget BBB+ med stabil utsikt medan Moody's gav ratingen Baa2 med positiv utsikt. Samtidigt bekräftade instituten de långsiktiga kreditbetygen för Fortum Power and Heat AB (företagsnamn Birka Energi): BBB+ (stabil) respektive Baa1 (stabil).

Fortum tog inte upp någon ny långfristig finansiering under 2002. En betydande del av det lån på 1,2 miljarder euro som togs i februari 2002 för att finansiera Birka-affären amorterades under året med medel som frigjorts från försäljningar. I januari 2003 återbetalades den resterande delen av lånet.

Koncernens likvida ställning var fortsatt god. Kassa och likvida tillgångar uppgick vid årets slut till 592 miljoner euro. Därtill hade koncernen outnyttjade kreditlöften om 1 772 miljoner euro. Därav utgjordes ca. 700 miljoner euro av kortfristiga syndikerade lån vilka upptogs i december. Fortum Abp träffade i december också avtal om ett "commercial paper"-program om 5 000 miljoner SEK, vilket tillsammans med ett finskt låneprogram om 500 miljoner euro täcker koncernens kortfristiga finansieringsbehov.

Den genomsnittliga räntenivån på lånen, efter kostnad för hedging, var 5,2 procent vid årets utgång.

> **Forskning och utveckling**

Investeringarna i forskning och utveckling (FoU) uppgick till 38 (53) miljoner euro. FoU inkluderar planering, konstruktion och drift av pilotanläggningar såväl som marknadstester av nya produkter under experimentstadiet. FoU-portföljen har en inriktning i överensstämmelse med koncernens strategi. Under året har en process inletts inom företaget för att identifiera nya initiativ inom tillväxt och förnyelse samt relaterade kompetensområden.

> **Miljöfrågor**

Fortums senaste förvärv, som är ett led i dess nordiska strategi, har tillförsäkrat företaget utökad kapacitet inom förnyelsebar och koldioxidfri elproduktion. Koncernens produktionsstruktur kommer att visa sig extremt konkurrenskraftig när väl EU:s klimatrelaterade program är fullt implementerade. Under året har Fortum gjort betydande framsteg i förberedelserna inför EU-direktivet om handel med utsläppsrätter. Direktivet väntas bli färdigställt under 2003. Fortum stöder den inriktning mot marknadslösningar som föreslås i direktivet. Utan att kompromissa om de föreslagna miljömålen möjliggörs flexibilitet i metoderna att uppnå dem.

Fortum har ökat sin andel i Världsbankens Prototype Carbon Fund (kolfonden, PCF), från 5 miljoner dollar till 6 miljoner dollar. De första projekten började resultera i minskade utsläpp under 2002 och en återbäring som motsvarar styrka, minskade utsläpp kommer att delas ut till delägarna under 2003. Fortum är också aktivt engagerat i att utveckla det europeiska certifikatsystemet för förnyelsebar energi, RECS (European Renewable, Energy Certificate System). Företaget förbereder sig också för introduktionen av det nationella svenska certifikatprogrammet.

Fortum har en stark position som producent av rena motorbränslen. Raffinaderierna i Borgå och Nådendal har ökat kapaciteten för framställning av lågsvavliga motorbränslen. Företaget inledde under 2002 produktion av bioetanolbaserad bensin för den finska marknaden. Fortums flotta utökades med två råoljetankers. De isbrytande fartygen, som är av senaste design och konstruktion, garanterar att oljan transporteras säkert även under svåra förhållanden.

Koncernen gjorde betydande investeringar i säkerhetshöjande åtgärder under året. Skador på arbetsplatsen minskade med 25 procent jämfört med 2001. Frekvensen olycksfall i arbetet uppgick till 8,8 (12,2) fall som ledde till mer än en dags frånvaro per miljon arbetstimmar. Fortums mål för 2003 är 6,4.

> **Aktier och aktiekapital**

6 159 300 teckningsoptioner hänförliga till Fortum Abp:s optionslån till personalen år 1999 var utestående då handeln med dessa inleddes den 17 maj 2002. 148 380 aktier tecknades och infördes i handelsregistret till slutet av 2002. 11 768 optionsrätter hänförliga till Fortum Abp:s optionsprogram för nyckelmedarbetare år 1999 var utestående den 1 oktober 2002 då handeln med dessa inleddes. 3 000 aktier tecknades och infördes i handelsregister till slutet av december i enlighet med programmet.

Fortum Abp:s aktiekapital uppgår därefter till 2 875 583 847 euro och antalet utelöpande aktier till 845 759 955. Fortum Abp:s aktiekapital ökade med sammanlagt 514 692 euro.

Finska statens ägarandel i Fortum minskade i juni till 60,8 procent efter en utförsäljning av aktier till internationella placerare. Andelen internationella aktieägare nära nog fördubblades och uppgick till 20,3 procent vid utgången av året.

Totalt omsattes 251,2 miljoner aktier under 2002 till ett värde av 1 475 miljoner euro. Den högsta noteringen var 6,52 euro per aktie (3 maj), den lägsta 4,75 euro (2 januari), och den genomsnittliga kursen under året var 5,87 euro. Slutkursen den 30 december var 6,25 euro.

> Optionsprogram för nyckelmedarbetare

Fortum har två optionsprogram löpande vilka ännu ej kan utnyttjas, utfärdade 2001 respektive 2002. Bägge programmen omfattade vid utgången av 2002 cirka 350 personer.

Bolagsstämman 2001 fattade beslut om att utfärda 24 miljoner optioner till nyckelmedarbetare. Programmet omfattar 24 miljoner optionsrätter, som ger rätt att teckna maximalt 24 miljoner aktier i Fortum Abp. Vid bolagsstämman i mars 2002 beslutades att annullera 10 737 500 optionsrätter i detta program. Programmet omfattar därefter 13 262 500 optionsrätter som berättigar till teckning av lika många aktier. Antalet aktier som kan tecknas enligt detta program motsvarar högst 1,3 procent av Fortums nuvarande aktiekapital och röster. 5 475 000 optioner kan utnyttjas från 1 oktober till och med 1 maj 2007 och 7 787 500 optioner från 15 januari 2006 till och med 1 maj 2007. Som följd av aktieteckningar enligt programmet kan Fortums aktiekapital öka med högst 45,1 miljoner euro.

Bolagsstämman 2002 fattade beslut om att utfärda 25 miljoner optioner till nyckelmedarbetare. Programmet omfattar 25 miljoner optionsrätter som ger rätt att teckna maximalt 25 miljoner aktier i Fortum Abp. Antalet aktier som kan tecknas med stöd av detta program motsvarar högst 3,0 procent av Fortums nuvarande aktiekapital och röster. Hälften av optionerna kan utnyttjas från 1 oktober 2004 till och med 1 maj 2007 och den andra hälften från 1 oktober 2006 till och med 1 maj 2009. Som följd av aktieteckningar enligt programmet kan Fortums aktiekapital öka med högst 85,0 miljoner euro.

> Medarbetare

Fortumkoncernen sysselsatte under året i genomsnitt 14 053 (14 803) anställda. Avyttringen av Transmissions-engineering under 2001 tillsammans med merparten av den tyska kraftverksamheten under 2002 svarade för den största delen av minskningen. I gengäld ökade antalet anställda med 1 758 i och med förvärvet av den återstående hälften av Birka Energi. Vid årets utgång uppgick antalet anställda till 13 670 (13 425). Fortum Abp sysselsatte 310 (340) personer vid årets utgång.

> Förvaltning och styrning

Leena Luhtanen och Ben Zyskowicz valdes av bolagsstämman den 26 mars 2002 till ordförande respektive vice ordförande i förvaltningsrådet. De övriga medlemmarna i förvaltningsrådet är Henrik Aminoff, Tuija Brax, Kaarina Dromberg, Klaus Hellberg, Raket Hiltunen, Harri Holkeri, Jorma Huuhtanen, Mikko Immonen, Kimmo Kalela, Tanja Karpela and Matti Vanhanen.

Kaarina Dromberg avgick från förvaltningsrådet den 6 juni 2002 efter utnämningen till medlem av statsrådet.

Fortums styrelse har under 2002 bestått av Matti Vuoria (ordförande), Heikki Pentti (vice ordförande), Birgitta Kantola, Lasse Kurkilahti, Antti Lagerroos, Hans von Uthmann och Erkki Virtanen. Dessa personer har även valts till styrelseledamöter år 2003.

För revisionen av koncernföretagen svarar PricewaterhouseCoopers Oy, med Pekka Kaasalainen, auktoriserad revisor, som huvudansvarig.

Christian Lundberg utnämndes till chef för Fortum Markets och medlem av koncernledningen från den 1 februari 2003.

> Händelser efter rapportperiodens utgång

Fortum och E.ON AG träffade en överenskommelse den 31 januari 2003 om byte av tillgångar till ett sammanlagt värde av 770 miljoner euro. Värdet på de tillgångar Fortum förvärvar uppgår till 460 miljoner euro. Värdet på de tillgångar bolaget avyttrar uppgår till 310 miljoner euro. Transaktionen medför en balanspost om 150 miljoner euro som Fortum kommer att erlagga till E.ON. Transaktionen kommer avsevärt att stärka Fortum på dess prioriterade marknader i Norden och resten av Östersjöområdet.

Enligt överenskommelsen kommer Fortum att förvärva 21,4 procent av aktierna i Hafslund ASA, det näst största elföretaget i Norge med 600 000 kunder, 550 000 distributionskunder och cirka 3 TWh vattenkraftproduktion. Därtill kommer Fortum att förvärva samtliga aktier i Östfold Energi Nett AS, Östfold Energi Kraftsalg AS och Östfold Energi Entreprenör AS med 95 000 försäljnings- och distributionskunder samt 49 procent av Fredrikstads Energi AS med 80 000 kunder. De norska förvärven innefattar även några andra minoritetsintressen.

Fortum kommer vidare att förvärva 9,5 procent av aktierna i AO Lenenergo, det största kraftbolaget i nordvästra Ryssland med cirka 1,3 miljoner elkunder och en produktionskapacitet om 14 TWh el och 26,3 TWh värme. Fortums ägarandel i Lenenergo kommer därmed att stiga till 15,9 procent.

Som en del i affären kommer Fortum att sälja sina kraftverk i Burghausen, Tyskland och Edenderry, Irland, till E.ON. E.ON förvärvar även aktierna och verksamheten i Fortum Distribution Småland AB, ett eldistributionsföretag i södra Sverige med cirka 43 000 kunder.

> Utsikter

De marknadsfaktorer som är viktigast för Fortums lönsamhet är marknadspriset på el och den internationella raffineringsmarginalen. Andra viktiga faktorer är priset på råolja, växelkurserna på US-dollar och den svenska kronan.

Under de närmaste åren bedöms elförbrukningen i Norden öka med cirka 1–2 procent per år. Det genomsnittliga spotpriset på el var under 2002 26,9 euro per megawattimme på den nordiska marknaden, vilket är 16 procent högre än under 2001. I januari 2003 har spotpriserna i genomsnitt legat på 71,7 euro per megawattimme. Vid slutet av januari var vattenmagasinen i de nordiska länderna cirka 25 procent lägre än de genomsnittliga nivåerna. Terminspriserna den 31 januari indikerar dock en återgång till en mer moderat prisnivå.

Samordningsvinsterna vid skapandet av ett samnordiskt kraft- och värmeföretag efter förvärvet av den återstående hälften av Birka Energi kommer att överträffa målet på 100 miljoner euro per år från 2004.

Den internationella raffineringsmarginalen i nordvästra Europa (Brent Complex) låg med medelvärdet 1,0 (1,9) dollar per fat under 2002 väsentligt under nivån år 2001. Under fjärde kvartalet var marginalen i genomsnitt 1,9 (0,9) dollar per fat. I januari 2003 var marginalen i genomsnitt 1,6 dollar per fat. Raffineringsmarginalen för Brent Complex har i flera år legat på nivån 1,5–2,0 dollar per fat. Koncernledningen bedömer att Fortum kan bibehålla de senaste årens goda tilläggsmarginal även framgent. Produktionsvolymen vid raffinaderierna väntas uppgå till normala nivåer och inga större underhållsstopp är planerade under 2003.

Genomsnittspriset för Brentråolja var 25,0 dollar per fat under 2002. I januari 2003 har snittpriset uppgått till 31,3 dollar per fat. Priset på International Petroleum Exchange's Brent futures för återstoden av året var 28,4 dollar per fat i januari 2003. Priset på råolja påverkar resultatet för segmentet Oljeraffinering och marknadsföring genom lagervinster respektive lagerförluster.

Till följd av avyttringen av olje- och gastillgångarna i Norge och Oman kommer Fortum inte bedriva någon egen oljeproduktion det första halvåret 2003. Förberedelserna för att påbörja produktion i slutet av 2003 vid oljefälten i Södra Sjapkin i Ryssland fortsätter som planerat.

Den genomsnittliga växelkursen på euron gentemot US-dollar och den svenska kronan var 0,9419 respektive 9,1442 under 2002. Vid utgången av året var växelkurserna 1,0487 respektive 9,1528.

De senaste åren har karakteriserats av betydande omstruktureringar. Till och med februari 2003 hade Fortum träffat avtal om förvärv av strategiskt viktiga tillgångar om 6,5 miljarder euro och avyttrat icke-kärnverksamheter om 2,5 miljarder euro. Fortum fokuserar framledes på att nå de uppsatta målen, uppvisa ett starkt kassaflöde och ha balansräkningen under god kontroll.

> Koncernens resultaträkning

mn euro	Not	2002	2001
Omsättning	2,3,4	11 148	10 410
Resultatandelar i intressebolag	5	31	36
Övriga rörelseintäkter	6	370	203
Övriga rörelsekostnader			
Förändring av lager av färdiga varor och varor under tillverkning		-23	-136
Material och tjänster		-7 968	-7 596
Personalkostnader		-757	-683
Avskrivningar och nedskrivningar	7	-694	-623
Övriga rörelsekostnader	8	-818	-697
Rörelseresultat		1 289	914
Finansiella intäkter och kostnader	9	-281	-212
Resultat före skatt		1 008	702
Skatt	10,21	-269	-160
Minoritetsandel		-73	-83
Räkenskapsperiodens resultat		666	459
Resultat per aktie			
Resultat per aktie, euro		0,79	0,57
Resultat per aktie korrigerad med utspädningseffekten, euro		0,78	0,57

> Koncernens balansräkning

mn euro	Not	2002	2001
TILLGÅNGAR			
Anläggningstillgångar	11,12,13		
Immateriella tillgångar		166	382
Materiella tillgångar		12 712	9 439
Finansiella tillgångar		1 959	1 552
		14 837	11 373
Omsättningstillgångar			
Övriga omsättningstillgångar	14	504	598
Kundfordringar		1 289	1 110
Långfristiga fordringar	15	37	54
Kortfristiga fordringar	16	701	557
Finansiella värdepapper	18	1	156
Kassa och bank		591	446
		3 123	2 921
		17 960	14 294
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital	19		
Aktiekapital		2 876	2 875
Överkursfond		62	61
Reservfond		149	46
Balanserat resultat		2 143	2 044
Räkenskapsperiodens vinst		666	459
		5 896	5 485
Minoritetsintressen		1 432	1 270
Avsättningar	20	133	144
Uppskjuten skatteskuld	21	1 866	1 122
Skulder	22,23		
Långfristiga skulder			
Räntebärande		4 306	3 099
Räntefria		393	417
		4 699	3 516
Kortfristiga skulder			
Räntebärande		2 134	1 177
Räntefria		1 800	1 580
		3 934	2 757
		17 960	14 294

> Koncernens kassaflödesanalys

mn euro	2002	2001
Kassaflöde från den löpande verksamheten		
Resultat före extraordinära poster	1 008	702
Avskrivningar och nedskrivningar	694	623
Övriga intäkter och kostnader som inte medfört betalningar	-49	-91
Finansiella intäkter och kostnader	281	212
Realisationsvinster och -förluster på anläggningstillgångar samt utrangering	-289	-122
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändringar i rörelsekapitalet	1 645	1 324
Förändringar i rörelsekapitalet		
Ökning (-), minskning (+) av kortfristiga räntefria rörelsefordringar	-225	-31
Ökning (-), minskning (+) av omsättningstillgångar	104	117
Ökning (+), minskning (-) av kortfristiga räntefria skulder	200	5
Förändring i rörelsekapitalet	79	91
Ökning (-), minskning (+) av kortfristiga räntebärande rörelsefordringar	9	-3
Kassaflöde före finansiella poster och skatter	1 733	1 412
Betalda räntor och övriga finansiella kostnader	-381	-254
Erhållna utdelningar	26	34
Ränteintäkter och övriga finansiella intäkter	72	57
Betalda direkta skatter	-194	-178
Realiserade kursvinster och -förluster	95	74
Finansiella poster och skatter	-382	-267
Rörelsens kassaflöde	1 351	1 145
Kassaflöde från investeringsverksamheten		
Investeringar i anläggningstillgångar	-649	-657
Avyttring av anläggningstillgångar	120	135
Förvärvade aktier i dotterföretag	-1 762	-5
Förvärvade aktier i intresseföretag	-8	-42
Förvärvade övriga aktier	-1	-4
Avyttrade aktier i dotterföretag	734	16
Avyttrade aktier i intresseföretag	148	261
Avyttrade övriga aktier	7	26
Förändring av övriga placeringar, ökning (+), minskning (-)	33	-31
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-1 378	-301
Kassaflöde före finansiering	-27	844
Finansiering		
Försäljning av egna aktier	-	223
Förändring av kortfristiga skulder, ökning (+), minskning (-)	605	-598
Upptagning av långfristiga lån	804	140
Amorteringar på långfristiga lån	-1 200	-185
Utdelning	-220	-183
Inlösta optioner	1	-
Förändring av minoritetsandelen, ökning (+), minskning (-)	111	-
Övriga finansiella poster	-82	-76
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	19	-679
Förändring av likvida medel enligt analysen, ökning (+), minskning (-)	-8	165
Likvida medel vid årets början	602	437
Kursdifferenskorrigeringar	-2	-
	600	437
Likvida medel vid årets slut	592	602
Förändring av likvida medel enligt balansräkningen, ökning (+), minskning (-)	-8	165

> Noter till koncernens bokslut

1. Redovisningsprinciper

Bokslutet har upprättats enligt bokföringslagen och andra gällande bestämmelser i Finland.

KONSOLIDERING

I koncernredovisningen ingår moderföretaget Fortum Abp och de företag i vilka moderföretaget direkt eller indirekt innehar mer än 50 % av rösterna. Undantagna är vissa bostadsaktiebolag vilka är oväsentliga för att ge en rättvisande bild av koncernens resultat och ekonomiska ställning.

Fortum Abp:s koncernbokslut har upprättats enligt poolningsmetoden. Anskaffningsutgifterna för Fortum Power and Heat och Fortum Oil and Gas har eliminerats mot deras aktiekapital och skillnaden mellan anskaffningsvärdet och värdet av eget kapital redovisas som minskning av eget kapital. Fortum Power and Heats och Fortum Oil and Gas' koncernbokslut har upprättats enligt förvärvsmetoden. Vid eliminering av inbördes aktieinnehav avdras koncernandelen från det förvärvade företagets eget kapital inklusive obeskattade reserver, från vilka den uppskjutna skatteskulden avdragits. Skillnaden mellan dotterföretagens anskaffningsvärde och deras eget kapital redovisas som anläggningstillgångar vid förvärvstidpunkten till den del marknadsvärdet överstiger det bokförda värdet. Den återstående delen av aktiernas anskaffningsvärde redovisas som koncerngoodwill i koncernens balansräkning. Den del som upptagits bland anläggningstillgångarna avskrivs enligt avskrivningsplanen för anläggningstillgångar. Koncerngoodwill avskrivs under sin uppskattade verkningstid, dock maximalt på 20 år.

Dotterföretag som förvärvats under året ingår i koncernredovisningen från tidpunkten för köpet och avyttrade företag beaktas på motsvarande sätt fram till försäljningstidpunkten.

Koncerninterna affärstransaktioner, fordringar, skulder, icke-realiserade bidrag på interna leveranser samt intern vinstutdelning har eliminerats i koncernredovisningen. Minoritetsandelarna har avskilts från koncernens eget kapital och räkenskapsperiodens resultat och upptagits som egna poster i resultaträkningen och balansräkningen.

Intresseföretag av betydelse, i vilka koncernens röstandel är 20–50 %, har konsoliderats enligt kapitalandelsmetoden. Koncernens andel av intresseföretagets resultat och andra förändringar av eget kapital, med avdrag för avskrivningarna på koncerngoodwill, upptas som intäkt i resultaträkningen och adderas till aktiernas värde i koncernbalansräkningen. Utbetalad utdelning bokförs som minskning av aktiernas balansvärde.

OMSÄTTNING

Omsättningen består av försäljningsintäkter och kursdifferenser vid försäljning minus rabatter samt indirekta skatter såsom mervärdesskatt på försäljningen, acciser betalda i egenskap av tillverkare och försörjningsberedskapsavgifter.

Tradingomsättningen innefattar värdet av fysiska leveranser och nettoresultatet av derivathandel. Omsättningen från naturgastradingen består av nettovärdet av försäljning och köp.

ÖVRIGA RÖRELSEINTÄKTER

Som övriga rörelseintäkter upptas realisationsvinster på affärsrelaterade tillgångar och regelbundna intäkter från annat än den egentliga försäljningen av produkter och tjänster, till exempel hyror.

POSTER I UTLÄNDSK VALUTA

Transaktioner i utländsk valuta upptas till transaktionstidpunktens kurs. Fordringar och skulder i utländsk valuta som vid bokslutstidpunkten ingår i balansräkningen upptas till bokslutsdagens kurs. Kursdifferenser som hänför sig till transaktionerna upptas i resultaträkningen. Kursdifferenser hänförliga till finansieringen upptas till nettobelopp bland finansiella intäkter och kostnader.

Utländska dotter- och intresseföretags resultaträkningar har omräknats i euro enligt genomsnittskursen för året, uträknad enligt kursen på månadernas sista dag, och deras balansräkningar enligt bokslutsdagens kurs. Omräkningsdifferenser som hänför sig till dessa har bokförts som fritt eget kapital och kvittas mot valutakursdifferenser uppkomna genom säkring av eget kapital.

DERIVATKONTRAKT

För att skydda sina valutapositioner utnyttjar koncernen derivatkontrakt; valutaterminkontrakt, valutaoptioner och valutaswapkontrakt. Kontrakt som kurssäkrar skulderna och fordringarna i balansräkningen och som ingår i nettovalutapositionen värderas till bokslutskursen. Kursdifferenserna upptas i resultaträkningen. Lån med tillhörande valutaswapkontrakt

redovisas netto i balansräkningen. Kursdifferenserna för avtal som säkrar det kommande kassaflödet beaktas i resultaträkningen samtidigt som motsvarande intäkt eller utgift realiseras. Räntefaktorn som ingår i valutaderivatkontrakten periodiseras som ränteintäkt eller ränteutgift över kontraktstiden.

Ränteintäkterna eller ränteutgifterna för derivatinstrument utnyttjade som säkring mot ränterisker periodiseras över kontraktstiden och kvittas mot räntorna för den säkrade posten. I fråga om andra räntederivat än de som upptagits i säkringssyfte bokförs förlusten, värderad enligt marknadsräntorna på bokslutsdagen, som kostnad.

Koncernen bedriver handel också med råvarurelaterade derivatinstrument. Kontrakten värderas till marknadsvärdet på bokslutsdagen och eventuell förlust från kontrakt som ingåtts i annat syfte än säkring upptas som kostnad. Resultatet av säkringskontrakt som upptas som intäkt bokförs som intäkt eller kostnad när motsvarande intäkt eller kostnad realiseras.

Valuta- och råvarurelaterade optioner värderas i bokslutet genom att skillnaden mellan utbetalda premiers och optioners avslutspris på bokslutsdagen upptas i resultaträkningen. Som avkastning beaktas dock högst den kostnad som bokförts för det säkrade objektet. Optionspremierna behandlas som förskott tills optionerna förfaller eller annars utgår.

SÄLJ- OCH KÖPKONTRAKT

Eventuella förluster från sälj- och köpkontrakt har värderats och upptagits som kostnader till den del inköpspriset är högre än det uppskattade säljpriset.

ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR OCH AVSKRIVNINGAR

Värdet på anläggningstillgångarna i balansräkningen utgörs av anskaffningsvärdet minskat med planenliga avskrivningar och eventuella nedskrivningar samt ökat med eventuella uppskrivningar enligt lokala regler. För förvärvade dotterbolag redovisas skillnaden mellan marknadsvärdet och det bokförda värdet vid förvärvstidpunkten inklusive uppskjutna skatteskulder som anläggningstillgångar. I vissa utländska företag har utöver den direkta anskaffningsutgiften även räntorna under byggtiden aktiverats och hänförts till anläggningstillgångarna.

På anläggningstillgångar som är utsatta för slitage görs planenliga avskrivningar baserade på uppskattad ekonomisk livslängd. På utrustning för utvinning av olja och gas samt på olje-, gas- och torvresurser görs substansavskrivningar.

Avskrivningarna grundar sig på följande ekonomiska livslängder

Vattenkraftverkens byggnader, konstruktioner och maskinerier	40–50 år
Övriga kraftverksbyggnader, konstruktioner och maskinerier	25 år
Ställverkens byggnader, konstruktioner och maskiner	30–40 år
Kraftledningar	15–40 år
Övriga byggnader och konstruktioner	20–40 år
Övriga materiella tillgångar	20–40 år
Övriga maskiner och inventarier	5–20 år
Övriga utgifter med lång verkningstid	5–10 år

Värdet på olje- och gasreserver justeras fält för fält utifrån de inkommande kassaflödena enligt praxis i respektive land. Vid behov skrivs balansvärdet på aktiverade kostnader ned genom extra avskrivningar.

LEASINGFINANSIERING

I koncernbokslutet upptas tillgångar anskaffade genom finansiella leasingavtal i balansräkningen som anläggningstillgångar och räntebärande skulder. Leasinghyrorna upptas i resultaträkningen som avskrivningar på anläggningstillgångar, som räntor på lån och amortering av skulder.

INVESTERINGAR

Investeringarna inkluderar räntebärande nettoskulder i förvärvade dotterföretag.

VARULAGER

Varulagret har värderats till den direkta anskaffningsutgiften enligt först in-först ut-principen eller till ett lägre sannolikt överlåtelsepris, med beaktande av effekten av eventuella säkringskontrakt. I vissa utländska dotterföretag innefattar anskaffningsutgifterna även indirekta kostnader enligt praxis i respektive land. Värderingsskillnadernas inverkan på koncernboksluten är försumbar.

OPERATIVT KAPITAL

Operativt kapital innefattar anläggningstillgångar, aktier och rörelserelaterade rörelsekapitalposter. Anläggningstillgångarna innefattar även den uppskjutna skatteskuld som uppkommer av fördelningen av koncernens anskaffningsutgift för förvärvade dotterbolag.

VÄRDEPAPPER BLAND FINANSIELLA ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR

Värdepapper bland finansiella anläggningstillgångar upptas till den ursprungliga anskaffningsutgiften eller till ett lägre marknadsvärde på bokslutsdagen.

UTGIFTER FÖR OLJEPROSPEKTERING

Utgifterna för oljeprospektering upptas enligt den s.k. successful efforts-principen, så att alla kostnader som hänför sig till prospekteringsprojekten aktiveras bland anläggningstillgångar och avskrivs i takt med utvinningen eller upptas som kostnader när det visar sig att man inte funnit utvinningsvärda olje- eller gasreserver.

FORSKNING OCH UTVECKLING

Utgifter för forskning och utveckling bokförs som årskostnader med undantag för investeringar i byggnader och anläggningar.

INTÄKTSFÖRING AV PROJEKT

Långvariga projekt intäktsförs enligt löpande avräkning i förhållande till upparbetningen. För förluster som kan väntas uppkomma av projekten liksom för kostnader under garantitiden har gjorts avsättningar.

PENSIONSOSTNADER

Pensionskostnaderna upptas enligt praxis i respektive land. De pensionsförmånsansvar som koncernen själv har beviljat, har upptagits som kostnad i resultaträkningen och avsättning i balansräkningen.

EXTRAORDINÄRA POSTER

Som extraordinära intäkter och utgifter bokförs realisationsvinster, realisationsförluster och nedskrivningar som hänför sig till nedlagd eller väsentligt inskränkt affärsverksamhet.

UPPSKJUTEN SKATTESKULD

I koncernbokslutet har obeskattade reserver uppdelats i fritt eget kapital och uppskjuten skatteskuld. Uppskjuten skatteskuld och uppskjuten skattefordran beaktats också i fråga om andra tidsmässigt förskjutna poster. Som uppskjuten skatteskuld har beaktats också den skatteskuld som uppkommer av att koncernens anskaffningsutgift vid förvärv av dotterbolag upptas bland anläggningstillgångar.

AVSÄTTNINGAR

Framtida utgifter och uppenbara förluster, som inte längre genererar motsvarande intäkter och som koncernen är förpliktad att stå för, och vars värde skäligen kan uppskattas i pengar, upptas i resultaträkningen som kostnader och i balansräkningen som avsättningar. Hit hör bl.a. utgifter för nedmontering av oljeutvinningsutrustning, borgensförbindelser, kommande utgifter för rengöring av konstaterade miljökador och pensionsansvarsförbindelser.

VALUTAKURSER 1998–2002

De viktigaste valutakurserna som förekommer i bokslutet under åren 1998–2002 har varit följande:

BOKSLUTSDAGENS KURSER

	1998	1999	2000	2001	2002
USD	1,1667	1,0046	0,9305	0,8813	1,0487
GBP	0,7055	0,6217	0,6241	0,6085	0,6505
SEK	9,4874	8,5625	8,8313	9,3012	9,1528
NOK	8,8716	8,0765	8,2335	7,9515	7,2756

ÅRETS MEDELKURSER

	1998	1999	2000	2001	2002
USD	1,1102	1,0653	0,9236	0,8939	0,9420
GBP	0,6692	0,6589	0,6087	0,6196	0,6279
SEK	8,8373	8,8281	8,4805	9,2451	9,1442
NOK	8,3731	8,3344	8,1051	8,0532	7,5144

2. Information per segment

mn euro	Netto-omsättning	Rörelse-resultat	Avskrivningar och nedskrivningar	Poster av engångskaraktär	Investeringar	Medelantal anställda
2002						
Kraft, värme och gas	2 898	560	246	91	2 701	2 936
Eldistribution	640	279	147	92	1 394	965
Fortum Energy Solutions	664	37	19	26	27	4 948
Oljeraffinering och marknadsföring	7 195	259	155	48	177	4 387
Utvinning av olja och gas	391	213	112	54	75	58
Övrig verksamhet	64	-64	15	4	7	759
Elimineringar	-704	5	-	-	-	
Summa	11 148	1 289	694	315	4 381	14 035

mn euro	Netto-omsättning	Rörelse-resultat	Avskrivningar och nedskrivningar	Poster av engångskaraktär	Investeringar	Medelantal anställda ^{*)}
2001						
Kraft, värme och gas	2 227	367	232	62	197	2,920
Eldistribution	473	135	121	15	100	954
Fortum Energy Solutions	603	13	18	21	80	5 442
Oljeraffinering och marknadsföring	7 223	242	140	-75	224	4 524
Utvinning av olja och gas	408	196	102	-	90	61
Övrig verksamhet	95	-40	10	1	22	902
Elimineringar	-619	1	-	-	-	
Summa	10 410	914	623	24	713	14 803

*) Medelantal anställda i 2001 i företag konsoliderade enligt klyvningsmetoden var 3 481 varav i koncernen ingick 1 741.

	2002 Operativt kapital **)	Avkastning på operativt kapital (%)	2001 Operativt kapital **)	Avkastning på operativt kapital (%)
Kraft, värme och gas	8 642	6,9	5 873	6,3
Eldistribution	3 200	9,3	2 113	6,2
Fortum Energy Solutions	96	19,7	236	5,5
Oljeraffinering och marknadsföring	1 514	16,3	1 688	14,3
Utvinning av olja och gas	934	19,4	1 271	15,4
Övrig verksamhet	83		154	
Summa	14 469		11 335	

***) I operativt kapital ingår en uppskjuten skatteskuld som hänförs till allokerad goodwill 502 (175) mn euro inom Kraft, värme och gas samt 344 (240) mn euro inom Eldistribution år 2002.

> Noter, resultaträkning

mn euro	2002	2001
---------	------	------

3. Pågående arbetens påverkan på nettoomsättningen

Omsättning från icke överlåtna projekt som intäktsförts enligt upparbetningsgraden

Under räkenskapsperioden	81	109
Under tidigare räkenskapsperioder	196	190
Summa	277	299

4. Omsättning per marknadsområde

Finland	4 035	4 216
Sverige	2 172	1 512
Övriga Norden	296	255
Övriga Europa	2 004	1 979
USA och Kanada	1 542	1 416
Övriga marknadsområden	1 099	1 032
Summa	11 148	10 410

> Noter, resultaträkning

mn euro 2002 2001

5. Andel i intresseföretags resultat

Koncernen Nynäs Petroleum	4	15
Gasumkoncernen	13	9
Fingrid Oyj	7	6
Övriga intresseföretag	7	6
Summa	31	36

Beloppet av allokerad goodwill som hänförs sig till intresseföretagen var 430 mn euro år 2001 (132 mn euro år 2001).

6. Övriga rörelseintäkter

Hysesintäkter	18	16
Realisationsvinster på anläggningstillgångar	339	149
Övriga	13	38
Summa	370	203

7. Avskrivningar och nedskrivningar

Avskrivningar enligt plan	668	565
Nedskrivningar	26	58
Summa	694	623

8. Övriga rörelsekostnader

Förändring av lager av färdiga varor och varor under tillverkning	23	136
Material och tjänster		
Material, förnödenheter och varor		
Inköp under räkenskapsperioden	7 763	7 483
Förändring av lager	74	-161
Köpta tjänster	130	274
Personalkostnader		
Löner och arvoden	614	560
Lönebikostnader		
Pensionskostnader	95	70
Övriga lönebikostnader	48	53
Övriga rörelsekostnader	818	697
Summa	9 565	9 112

Ledningens löner och arvoden

Till verkställande direktörerna och styrelseledamöterna	12	9
---	----	---

Pensionsförbindelser för ledningen

Fortum Abp:s högsta ledning har möjlighet att gå i pension vid 60 års ålder. Även de övriga företagen inom koncernen har motsvarande pensionsarrangemang.

Borgensförbindelser och ansvarsförbindelser för ledningen

För koncernens ledning har inga borgensförbindelser eller andra ansvarsförbindelser ingåtts.

Lån till ledningen

Ett annuitetslån om 157 tusen euro har utgivits till koncernledningen. Lånet amorteras två gånger om året. Sista amortering sker 2009.

9. Finansiella intäkter och kostnader

Intäkter från andelar i intresseföretag	1	1
Intäkter från övriga placeringar bland anläggningstillgångar		
Utdelningsintäkter	4	4
Ränteintäkter	16	15
Övriga ränteintäkter	63	41
Övriga finansiella intäkter	2	3
Kursdifferenser	1	-
Nedskrivningar av placeringar bland anläggningstillgångar	-3	-1
Räntekostnader	-357	-271
Övriga finansiella intäkter	-8	-4
Summa	-281	-212

10. Skatt på årets resultat

Skatter från den ordinarie verksamheten	269	160
Skatter på extraordinära poster	-	-
Summa	269	160
Periodens skattekostnad	218	170
Justering av skatt hänförlig till tidigare perioder	7	-1
Förändring av uppskjuten skattefordran och -skuld	44	-9
Summa	269	160

> Noter, balansräkningen**12. Anläggningstillgångar**

mn euro	Immateriella rättigheter	Goodwill	Koncern-goodwil	Koncern-reserv	Övriga utgifter med lång verkningstid	Förskotts-betalningar	Summa
Immateriella tillgångar							
Ingående anskaffningsvärde	66	134	351	-16	204	2	741
Kursdifferenser och övriga regleringar	-10	-3	-28	-	2	-	-39
Investeringar	8	-	74	-	21	2	105
Avyttringar	4	8	259	-12	51	-	310
Omklassificeringar	-	-	-	-	7	-	7
Utgående ackumulerat anskaffningsvärde	60	123	138	-4	183	4	504
Ingående avskrivningar enligt plan	46	102	79	-6	138	-	359
Kursdifferenser och övriga regleringar	-2	-5	-17	-	-	-	-24
Ackumulerade avskrivningar och nedskrivningar av minskningar och överföringar	-10	-6	-32	6	-12	-	-54
Årets avskrivningar	3	7	27	-3	20	-	54
Årets nedskrivningar	-	-	3	-	-	-	3
Utgående ackumulerade planavskrivningar	37	98	60	-3	146	-	338
Utgående planenligt restvärde 31.12.2002	23	25	78	-1	37	4	166
Utgående planenligt restvärde 31.12.2001	20	32	272	-10	66	2	382

> **Noter, balansräkningen**

mn euro	Mark- och vatten-områden	Byggnader och konstruktioner	Maskiner och inventarier	Övriga materiella tillgångar	Förskotts- och pågående nyanläggningar	Summa
Materiella tillgångar						
Ingående anskaffningsvärde	2 036	2 473	9 728	607	250	15 094
Kursdifferenser och övriga regleringar	29	-3	-148	-33	-16	-171
Investeringar	1 081	602	3 478	189	408	5 758
Avyttringar	18	159	1 219	173	25	1 594
Omklassificeringar	-	26	183	-	-216	-7
Utgående ackumulerat anskaffningsvärde	3 128	2 939	12 022	590	401	19 080
Akkumulerade avskrivningar och nedskrivningar 1.1.2002	50	1 080	4 284	324	-	5 738
Kursdifferenser och övriga regleringar	1	-17	-85	-27	-	-128
Akkumulerade avskrivningar och nedskrivningar av minskningar och överföringar	10	66	135	-13	-	198
Årets avskrivningar	-	101	482	31	-	614
Årets nedskrivningar	-	10	12	1	-	23
Utgående ackumulerade planavskrivningar	61	1 240	4 828	316	-	6 445
Uppskrivningar	13	62	2	-	-	77
Utgående planenligt restvärde 31.12.2002	3 080	1 761	7 196	274	401	12 712
Utgående planenligt restvärde 31.12.2001	1 999	1 461	5 446	283	250	9 439

mn euro	Andelar i intresseföretag	Fordringar hos intresseföretag	Övriga aktier och andelar	Övriga fordringar	Summa
Placeringar					
Ingående anskaffningsvärde	1 044	220	147	47	1 458
Kursdifferenser och övriga regleringar	-13	1	-7	-2	-21
Investeringar	241	351	9	153	754
Avyttringar	125	97	25	72	319
Utgående ackumulerat anskaffningsvärde	1 147	475	124	126	1 872
Akkumulerade nedskrivningar 1.1.2002	4	-	7	-	11
Räkenskapsperiodens nedskrivningar	-	-	3	-	3
Annulleringar av nedskrivningar	-	-	7	-	7
Akkumulerade nedskrivningar 31.12.2002	4	-	3	-	7
Akkumulerade vinstandelar	66	-	-	-	66
Utgående planenligt restvärde 31.12.2002	1 209	475	121	126	1 931
Utgående planenligt restvärde 31.12.2001	1 099	265	141	47	1 552

Anskaffningsutgiften för anläggningstillgångar hos företag förvärvade under räkenskapsperioden upptas bland koncernens anskaffningsutgift och de ackumulerade avskrivningarna bland koncernens ackumulerade avskrivningar.

I övriga aktier ingår 27 (27) mn euro noterade aktier, vars marknadsvärde var 19 (26) mn euro. I intresseföretagens siffror ingår 0 (87) mn euro noterade aktier, vars marknadsvärde var 0 (130) mn euro.

mn euro	2002	2001
---------	------	------

12. Aktiverade ränteutgifter

Byggnader och konstruktioner	3	5
Maskiner och inventarier	75	63
Förskottsbetalningar och pågående nyanläggningar	2	26
Summa	80	94

De aktiverade ränteutgifterna år 2002 utgjorde 2 (7) mn euro.

13. Uppskrivningar

mn euro	Uppskrivningar 1.1	Ökningar	Minskningar	Uppskrivningar 31.12
Mark	13	-	-	13
Byggnader	68	-	-6	62
Maskiner och inventarier	2	-	-	2
Övriga aktier och andelar	1	-	-1	-
	84	-	-7	77

Uppskrivningarna grundar sig på det kalkylmässiga nuvarande bruksvärdet.

mn euro	2002	2001
---------	------	------

14. Övriga omsättningstillgångar

Material och förnödenheter	271	302
Pågående arbeten	77	93
Färdiga produkter/varor	123	168
Övriga varulager	27	30
Förskottsbetalningar	6	4
Summa	504	598

Skillnaden mellan återanskaffningspriset och den aktiverade anskaffningsutgiften för övriga omsättningstillgångar är 35 mn euro år 2002 (försumbar år 2001).

15. Långfristiga fordringar

Fordringar hos intresseföretagen		
Övriga fordringar	32	44
Upplupna intäkter och förutbetalda kostnader	1	2
Summa	33	46
Lånefordringar	-	1
Övriga fordringar	2	5
Resultatregleringar	2	2
Summa	37	54

16. Kortfristiga fordringar

Kundfordringar	1 281	1 098
Fordringar hos intresseföretagen		
Kundfordringar	8	12
Övriga fordringar	5	6
Upplupna intäkter och förutbetalda kostnader	8	5
Summa	21	23
Lånefordringar	4	8
Övriga fordringar	215	166
Resultatregleringar	469	372
Summa	1 990	1 667

Kortfristiga upplupna intäkter och förutbetalda kostnader

Räntor	15	9
Skatter	10	6
Övriga	452	362
Summa	477	377

> Noter, balansräkningen

mn euro 2002 2001

17. Hantering av balansposter som hänför sig till successiv vinstavräkning

Pågående arbeten, erlagda förskott och resultatregleringar genom successiv vinstavräkning som hänför sig till successiv vinstavräkning projekt samt erhållna förskott och resultatregleringar i den successiv vinstavräkningen har i balansräkningen kvittats mot aktiva eller passiva resultatregleringar.

Förskottsbetalningar av omsättningstillgångar	-	-
Resultatregleringar	263	270
Minskningar i fordringar	263	270
Erhållna förskott	272	270
Resultatregleringar	-	-
Minskningar i skulder	272	270

18. Finansiella värdepapper

De finansiella värdepapperens bokföringsvärde var 1 (156) mn euro och marknadsvärde 1 (156) mn euro.

19. Förändring av eget kapital

Aktiekapital utgående balans föregående år	2 875	2 875
Inlösta optioner	1	-
Aktiekapital vid årets slut	2 876	2 875
Överkursfond utgående balans föregående år	61	30
Ökning	1	-
Försäljning av egna aktier	-	31
Överkursfond vid årets slut	62	61
Reservfond utgående balans föregående år	46	-
Överföring från balanserat resultat	102	46
Reservfond vid årets slut	148	46
Balanserat resultat utgående balans föregående år	2 503	2 117
Erlagd utdelning	-220	-183
Egna aktier	-	189
Överföring till reservfond	-102	-46
Övrig disponering av vinstmedlen	-37	-33
Årets resultat	666	459
Balanserat resultat vid årets slut	2 810	2 503
Utdelningsbara medel vid årets slut	2 810	2 503

20. Avsättningar

Avsättningar för pensioner	19	19
Övriga avsättningar		
Avsättning för förlust föranledd av prisdifferenskontrakt	-	32
Avsättning för underhållsstopp vid raffinaderierna	24	11
Avsättning för prospektering och utvinning av olja	16	16
Övriga avsättningar	74	66
Summa	133	144

21. Uppskjuten skatteskuld

Förändring av den uppskjutna skatteskulden

Bokslutsdispositioner	134	-13
Sammanställningsåtgärder	-64	-12
Koncernföretagens separata bokslut	-26	16
Summa	44	-9

Uppskjuten skattefordran

Sammanställningsåtgärder	15	-
Koncernföretagens separata bokslut	13	-
Summa	28	-

Uppskjuten skatteskuld

Bokslutsdispositioner	1 001	610
Sammanställningsåtgärder	869	412
Koncernföretagens separata bokslut	-4	99
Summa	1 866	1 121

22. Skulder

Långfristiga skulder

Obligationslån	1 935	1 162
Lån hos kreditinstitut	1 174	878
Pensionslån	197	336
Erhållna förskott	2	2
Övriga skulder till intresseföretag	147	162
Övriga långfristiga skulder	1 244	975
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	-	1
Summa	4 699	3 516
varav räntebärande	4 306	3 099

Kortfristiga skulder

Obligationslån	269	478
Konvertibla obligationer	-	4
Lån hos kreditinstitut	1 107	487
Pensionlån	8	9
Erhållna förskott	46	68
Leverantörsskulder	689	579
Skulder till intresseföretag		
Erhållna förskott	1	7
Leverantörsskulder	25	18
Övriga skulder	32	8
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	5	5
Summa	63	38
Övriga kortfristiga skulder	1 261	663
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	491	431
Kortfristiga skulder summa	3 934	2 757
varav räntebärande	2 134	1 177

Summa räntebärande och ej räntebärande skulder

Räntebärande skulder	6 440	4 276
Ej räntebärande skulder	2 193	1 997
Summa	8 633	6 273

> **Noter, balansräkningen**

mn euro	2002	2001
Förfallotider för långfristiga lån		
År		
2003	994	
2004	561	
2005	903	
2006	884	
2007	390	
2008 och senare	1 962	
Summa	5 694	

Skulder som förfaller efter fem år och senare		
Obligationslån	590	398
Lån hos kreditinstitut	249	311
Pensionslån	197	330
Övriga långfristiga skulder	926	1 092
Summa	1 962	2 131

Kortfristiga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter		
Räntor	118	92
Skatter	12	21
Löner och övriga personalkostnader	135	88
Övriga poster	231	236
Summa	496	437

22. Obligationslån

Emitteringsår	Förfaller	2002	2001
Fortum Power and Heat Oy			
1991 USD lån	2002–2011	55	60
1991 USD lån	2011	30	30
1992 USD lån	2002	-	39
1992 USD lån	2005	38	37
1992 USD lån	2007	47	47
Fortum Power and Heat AB			
1999 SEK lån	2002	-	3
1999 SEK lån	2002	-	1
1999 SEK lån	2004	5	3
1999 SEK lån	2004	75	37
1999 SEK lån	2003	16	8
1999 SEK lån	2004	9	4
1999 SEK lån	2004	33	16
1999 SEK lån	2002	-	3
1999 SEK lån	2002	-	4
1999 SEK lån	2005	5	3
1999 SEK lån	2002	-	6
1999 SEK lån	2002	-	4
1999 SEK lån	2002	-	6
1999 SEK lån	2002	-	5
1999 SEK lån	2004	39	19
1999 SEK lån	2004	32	16
1999 SEK lån	2004	11	6
1999 SEK lån	2004	11	6
1999 SEK lån	2004	5	2
1999 SEK lån	2004	11	6
1999 EUR lån	2006	495	249

Emitteringsår	Förfaller	2002	2001
2000 EUR lån	2005	247	124
2000 EUR lån	2008	20	10
2000 EUR lån	2002	-	5
2000 EUR lån	2007	10	5
2000 GBP lån	2002	-	53
2000 SEK lån	2003	11	5
2000 SEK lån	2003	44	22
2000 SEK lån	2004	11	5
2000 SEK lån	2006	44	21
2000 SEK lån	2003	11	6
2000 SEK lån	2002	-	6
2000 SEK lån	2004	11	5
2000 SEK lån	2003	5	3
2000 SEK lån	2002	-	5
2000 SEK lån	2008	22	11
2000 SEK lån	2002	-	5
2000 SEK lån	2002	-	3
2000 SEK lån	2003	11	5
2000 SEK lån	2003	22	11
2000 SEK lån	2003	11	5
2000 SEK lån	2003	5	3
2000 SEK lån	2003	11	5
2000 SEK lån	2003	22	11
2000 SEK lån	2003	5	3
2000 SEK lån	2003	5	3
2000 SEK lån	2003	5	3
2000 SEK lån	2004	11	5
2000 SEK lån	2002	-	5
2000 SEK lån	2002	-	2
2000 SEK lån	2002	-	27
2000 SEK lån	2002	-	11
2000 USD lån	2003	10	6
2001 SEK lån	2008	492	249
Fortum Generation AB (Gullspång Kraft AB)			
1993 SEK lån	2003	33	16
AB Aroskraft ¹⁾			
1994 SEK lån	2004	4	-
Mellansvensk Kraftgrupp AB ¹⁾			
1998 SEK lån	2003	6	-
1998 SEK lån	2003	11	-
1998 SEK lån	2003	11	-
1998 SEK lån	2005	5	-
1998 SEK lån	2005	25	-
1998 SEK lån	2006	4	-
2001 SEK lån	2003	13	-
2001 SEK lån	2004	33	-
2001 SEK lån	2006	2	-
2002 SEK lån	2006	2	-
2002 SEK lån	2006	22	-
Birka Värme Stockholm AB			
1997 SEK lån	1997–2002	-	1
Fortum Finance B.V.			
1992	1999–2007	70	338
Fortum Oil and Gas Oy			
1992 I	2002	-	17
Summa		2 204	1 640

¹⁾ 2001 redovisades Aroskraft AB och Mellansvensk Kraftgrupp AB som intresseföretag.

> **Noter**

24. Ansvarsförbindelser

mn euro	2002 Skuld	Säker- hetens värde	2001 Skuld	Säker- hetens värde
Ställda säkerheter och ansvarsförbindelser				
ansvarsförbindelser				
Säkerheter ställda för egen del				
Lån hos kreditinstitut	323	430	247	169
Pensionslån	8	9	10	12
Övriga skulder	620	114	379	58
Summa	951	553	636	239
Skulder för vilka fastighetsinteckningar ställts som säkerhet				
Lån hos kreditinstitut	4	151	35	85
Pensionslån	42	42	42	42
Övriga skulder	-	44	-	17
Summa	46	237	77	144
Skulder för vilka företagsinteckningar ställts som säkerhet				
Lån hos kreditinstitut	8	32	2	8
Skulder för vilka lösöreinteckningar ställts som säkerhet				
Lån hos kreditinstitut	3	26	16	52
Ställda säkerheter för övriga förbindelser				
Panter		7		-
Fastighetsinteckningar		55		56
Företagsinteckningar		1		3
Lösöreinteckningar		-		11
Summa		63		70
Ställda säkerheter för intressebolag				
Panter		9		4
Summa säkerhet				
		920		517
Ansvar för kärnavfallshanteringen		545		515
Fondandel i kärnavfallshanteringsfonden		-535		-505
Som skuld i balansräkningen		10 ^{*)}		10 ^{*)}
*) Som säkerhet för intecknade innehavarskuldsedlar				
Övriga ansvarsförbindelser				
	2002		2001	
Ansvar för operativ leasing				
Förfaller inom ett år	58		80	
Förfaller efter mer än ett år	91		97	
Summa	149		177	
De finansiella leasingavtalen har i koncernen bokförts som anläggningstillgångar och räntebärande skuld i balansräkningen.				
Återköpsförbindelser	15		18	
Övriga ansvarsförbindelser för egen del	474		462	
Övriga ansvarsförbindelser för intressebolag				
Borgensförbindelser	345		177	
Övriga ansvarsförbindelser	184		352	
Summa	529		529	
Övriga ansvarsförbindelser för andras del				
Borgensförbindelser	4		65	
Övriga ansvarsförbindelser	4		4	
Summa	8		69	
Summa ansvarsförbindelser	1 175		1 255	

Förutom de övriga ansvarsförbindelserna har för Gasum Oy:s del ställts en säkerhet som täcker 75 % av betalningsförbindelserna i anslutning till avtalet om naturgastillförsel mellan Gasum och OOO Gazexport.

> **Noter**

Derivatkontrakt

mn euro	2002 Portfölj- värdering	Marknads- värde	2001 Icke intäkts- fört	Portfölj- värdering	Marknads- värde	Icke intäkts- fört
Ränte- och valutaderivat						
Ränteterminer	2 950	-2	-2	5 026	-2	-2
Ränteswappar	6 898	21	34	5 545	-14	25
Valuteterminer ¹⁾	5 626	63	30	4 830	-27	-13
Valutaswappar	2 334	227	60	3 180	312	35
Köpta valutaoptioner	248	9	11	163	-4	-4
Utställda valutaoptioner	66	1	1	76	-	-

1) Inkluderar även kontrakt som säkrar eget kapital i utländska dotterföretag.

	Mängd 1 000 fat	Marknads- värde	Icke intäkts- fört	Mängd 1 000 fat	Marknads- värde	Icke intäkts- fört
Råolje- och oljeproduktderivat						
Säljavtal	10 697	-11	-11	7 090	-1	-1
Köpavtal	12 170	13	13	4 525	1	1
Köpta optioner	-	-	-	5 400	-1	-1
Utställda optioner	-	-	-	900	1	1

	Mängd TWh	Marknads- värde	Icke intäkts- fört	Mängd TWh	Marknads- värde	Icke intäkts- fört
Elderivat						
Säljavtal	94	-2 065	-1 406	72	-65	-34
Köpavtal	78	1 709	1 051	69	81	50
Köpta optioner	2	1	-1	3	-1	-1
Utställda optioner	6	3	6	1	2	2

	Mängd milj. th	Marknads- värde	Icke intäkts- fört	Mängd milj. th	Marknads- värde	Icke intäkts- fört
Gasderivat						
Säljavtal	4 072	127	127	1 719	-30	-30
Köpavtal	3 773	-115	-115	1 746	31	31
Köpta optioner	1 287	-7	-7	145	1	1
Utställda optioner	1 335	-	-	241	-1	-1

Derivatinstrumentens marknadsvärden grundar sig på bokslutsdagens marknadspriser till den del kontrakten är föremål för offentlig handel. Marknadsvärdet av övriga kontrakt grundar sig på nuvärdet av de kassaflöden de förorsakar och för optionernas del på värderingsmodellerna. Beloppen omfattar även stängda utestående positioner. Derivatkontrakt används främst för hantering av koncernens valuta-, ränte- och prisrisker.

25. Finansiell riskhantering

Finansiering och hantering av finansiella risker sköts av Group Treasury enligt Fortumkoncernens finansieringspolicy som styrelsen godkänt. Group Treasury verkar dessutom som en intern bank och rådgivare i finansieringsfrågor gentemot enheterna och koncernföretagen. Till följd av förvärvet av Birka Energi 2002, har siffrorna för Birka Energi (namnändrat till Fortum Power and Heat AB) och dess dotterbolag konsoliderats in i följande siffror, vilket innebär en förändring jämfört med tidigare års praxis.

FINANSIELL STÄLLNING OCH LIKVIDITETSRIK

Group Treasurys uppgift är att optimera koncernens externa finansiering och därigenom minimera räntor och andra finansieringskostnader. Målsättningen är att använda olika finansieringskällor, instrument och kreditgivare på ett mångsidigt sätt samt säkerställa så flexibla finansieringsarrangemang som möjligt. Fortum strävar efter att begränsa koncernens refinansieringsrisk, dvs. optimera löptiden i skuldportföljen i syfte att säkerställa tillgången till kostnadseffektiv refinansiering.

För att uppnå dessa mål hanteras den externa finansieringen i huvudsak centralt av Group Treasury. Koncernföretagens finansiering sköts genom interna finansieringsarrangemang, under förutsättning att det är kostnadseffektivt och förenligt med för landet gällande lagstiftning. Koncernens externa räntebärande skulder per valuta presenteras i tabell 1 med genomsnittsränta och genomsnittlig löptid.

Med likviditetsrisk avses risken för att koncernens likvida medel inte räcker till för koncernens behov. Likviditetsrisken hanteras med hjälp av koncernkontostrukturer och certifikatprogram samt andra kreditfaciliteter. Fortums strävan är att koncernföretagen och enheterna i varje enskilt land ska ha en så centraliserad kassaflödeshantering som möjligt och att även de kortfristiga finansieringsbehoven ska täckas inom ramen för det lokala koncernkontosystemet. Koncernens viktigaste kreditfaciliteter framgår av tabell 2.

Tabell 1

RÄNTEBÄRANDE SKULD PER VALUTA 31.12.2002

Valuta	Belopp mn euro	Genomsnitts- ränta (%)	Genomsnittlig lånetid (år)
SEK	5 016	5,5	3,0
EUR	1 145	3,7	0,8
USD	237	3,9	1,3
Övriga	42	6,1	1,6
Summa	6 440	5,1	2,5

Tabell 2

HUVUDSAKLIGA KREDITFACILITETER 31.12.2002

Kreditlöfte	Belopp, mn euro	Lyftandel, mn euro	Genomsnitts- ränta, (%)	Förfallodag
Fortum Abp, certifikatprogram, 500 mn euro	500	371	3,1	-
Fortum Abp, certifikatprogram, 5 000 mn SEK	546	-	-	-
Fortum Abp, 200 mn euro kreditlimit	200	-	-	11.12.2003
Fortum Abp, 150 mn euro kreditlimit	150	-	-	15.12.2003
Fortum Abp, 100 mn euro kreditlimit	100	-	-	22.12.2003
Fortum Abp, 100 mn euro kreditlimit	100	-	-	17.12.2003
Fortum Abp, 100 mn euro kreditlimit	100	-	-	18.12.2003
Fortum Abp, 500 mn SEK kreditlimit	55	-	-	19.12.2003
Fortum Abp, 600 mn euro syndikerad kreditlimit	600	549	4,5	28.04.2005
Fortum Oil and Gas Oy, 800 mn USD syndikerad kreditlimit	153	153	1,6	2001-2003
Fortum Power and Heat Oy, 760 mn DEM syndikerad kreditlimit	389	208	4,6	12.06.2004
Fortum Power and Heat AB, certifikatprogram 5 000 mn SEK	546	508	4,2	-
Fortum Power and Heat AB, 700 mn EUR syndikerad kreditlimit	700	-	-	21.04.2004
Fortum Power and Heat AB, 500 mn SEK kreditlimit	55	-	-	26.09.2003
Fortum Power and Heat AB, 1 000 mn SEK kreditkonto	109	29	4,2	-
Summa	4 302	1 817	3,9	-

VALUTARISK

Med flödesexponering avses fluktuationer i kassaflödet förorsakade av förändrade valutakurser. Med ekonomisk risk avses företagets konkurrenskraftposition relativt konkurrenterna. Enheterna och koncernföretagen utför nästan utan undantag säkringstransaktioner med Group Treasury, därigenom överför de sin riskposition till Group Treasurys flödesposition, som utöver dessa omfattar även skulder och fordringar (tabell 3). Koncernledningen har i finansieringspolicyn ställt upp fasta risklimiter för Group Treasurys flödesposition, som innefattar ett begränsat risktagande. Nettopositionen hanteras med hjälp av terminer, swappar och optioner.

Målet med hanteringen av valutaexponeringen är att minimera en ogynnsam påverkan av förändrade valutakurser på kassaflöden, resultat- och balansräkning. Prissättningsvalutan på oljemarknaden är US-dollar (USD) och i Nord Pool på den nordiska elmarknaden norska kronor (NOK). Genom överföringen av Fortum Power and Heat AB till Fortum ökade exponeringen mot svenska kronor (SEK). Valutarisken som orsakas av dessa faktorer utsätter affärsverksamheten på kort sikt för en flödesexponering och på längre sikt för en ekonomisk exponering dvs en konkurrenskraftsrisik jämfört med de företag vars hemvaluta sammanfaller med affärsverksamhetens riskvaluta. Enligt den koncerngemensamma finansieringspolicyn ska affärsområdena säkra sin valutaposition. Positionen fastställs affärsområdesvis utifrån vad som utgör en normal planeringsperiod för verksamheten. Beroende på affärsområde uppgår perioden till 12–18 månader. Affärsområdenas riskpositioner fastställs i samarbete med Group Treasury.

Group Treasury svarar förutom för den verksamhetsrelaterade valutapositionen även för hanteringen av omräkningspositionen (tabell 4). Omräkningspositionen består av placeringar i utländska dotter- och intresseföretag vars eget kapital i koncernens hemvaluta är exponerat för valutakursförändringar. Group Treasury säkrar omräkningspositionen inom den limit på maximalt 80 miljoner euro som fastställts i policyn. Valutalån och terminer används för att säkra omräkningspositionen.

Tabell 3

GROUP TREASURYS FLÖDESPPOSITION 31.12.2002 > mn euro

Valuta	Exponering	Säkring	Öppen placering
SEK	3 618	-3 618	-
USD	1 259	-1 259	-
GBP	124	-123	1
NOK	560	-545	15
CAD	37	-37	-
EEK	5	-4	1
Övriga	5	-5	-
Summa	5 608	-5 591	17

Tabell 4

GROUP TREASURYS OMRÄKNINGSPPOSITION 31.12.2002 > mn euro

Valuta	Exponering	Säkring	Öppen	Säkringsgrad
SEK	1 490	-1 020	470	68 %
USD	308	-305	3	99 %
GBP	66	-19	47	28 %
CAD	69	-55	14	80 %
Övriga	136	-40	96	29 %
Summa	2 069	-1 439	630	70 %

RÄNTERISK

Ränterisken kan indelas i marknadsrisk och flödesrisk. Marknadsrisken är hur effekten av en förändring räntenivån påverkar nuvärdet av nettopositionen som utgörs av räntebärande skulder och fordringar. Group Treasury mäter marknadsrisken via modifierad duration. Räntekänsligheten mäts som effekt av en förändring av räntekurvorna med en procentenhet på nettoskuldens nuvärde. Med flödesrisk avses de räntebärande skuldernas och fordringarnas genomsnittliga räntebindningstid per valuta (gap-analys) samt räntebindningens inverkan på nettoskuldens räntekostnader. Flödesriskens känslighet följs upp genom att man beräknar vilken inverkan en ökning av räntenivån med en procentenhet har på nettoräntekostnaderna under de följande tolv månaderna.

Fortums ränterisk utgörs huvudsakligen av räntebärande nettoskulder och räntederivat i balansräkningen. Målet med hanteringen av ränterisken är på sikt att minimera koncernens finansieringskostnader inom ramen för fastställda riskgränser. Hedging används för att hålla ränterisken så nära den fastställda neutrala positionen som möjligt. Den förändring i koncernens finansieringskostnader som föranleds av fluktuationer i den allmänna räntenivån kan då antas bli

eliminerad genom att den motverkas av en samtidig och lika stor förändring i koncernens resultat. Den neutrala ränteriskpositionen fastställs per valuta med hjälp av referensindex och ränteriskgränserna med ett mått som baserar sig på duration.

Ränteportföljens modifierade duration har under år 2002 varit i linje med målen (tabell 5).

Tabell 5

FORTUMS RÄNTEEXPONERING 31.12.2002

Valuta	Modifierad duration	Flödesrisk, mn euro	Marknadsrisk, mn euro
EUR	0,5	5	6
SEK	1,1	21	78
USD	2,7	1	8
Övriga		1	-
Summa	1,2	28	92

KREDITRISK

Med kreditrisk avses en risk för att motparten inte uppfyller sina förpliktelser som hänför sig till de finansiella transaktionerna. Group Treasurys kreditriskposition utgörs av derivatkontrakt och placeringar. Finansieringspolicyn fastställer limiter för kreditriskpositionen. Beräkningen av kreditriskpositionen grundar sig på avtalens marknadsvärde. Under år 2002 uppkom inga kreditförluster av finansieringstransaktionerna.

26. Tillgångsriskhantering

PRISRISK FÖR TILLGÅNGAR

Koncernens huvudaffärsområden är exponerade för pris- och volymrisk för tillgångar. Lönsamheten av utvinningen av olja och delvis också av gas är beroende av hur oljans världsmarknadspris utvecklas. Värdet av olje- och gasreserverna påverkas av den långfristiga prisutvecklingen snarare än av kortfristiga prisfluktuationer. Oljeraffinerings lönsamhet påverkas mest av raffineringsmarginalen, dvs. skillnaden mellan världsmarknadspriset på råolja och priserna på oljeprodukter på den internationella marknaden och på börsen. För elproduktionens del påverkas resultatet främst av marknadspriset på el och vattenproduktionens tillgänglighet, som i sin tur beror på vattentillrinningsvolymen.

Inom koncernen har anvisningar för hantering av marknadsrisker för tillgångar utarbetats affärsområdesvis. I dessa anvisningar fastställs de åtgärder med vilka affärsområdets riskposition kan regleras. I synnerhet för tradingverksamheten har specifika riskgränser fastställts. Prisrisken hanteras med säkringsinstrument som futurer, terminskontrakt, optioner och swappar.

27. Legala tvister och processförfaranden

I ett civilmål avseende återbetalning av erlagda hamnavgifter där Nådendals stad stämmts 1999, kräver Fortum Oil and Gas Oy återbetalning av maximalt 35 miljoner euro plus ränta. Åbo Förvaltningsdomstol avslog Fortums krav i slutet av 2001 och företaget har överklagat domen hos Högsta förvaltningsdomstolen.

Fortums dotterbolag Neste Canada, Inc. är både kârände och svarande i ett mål avseende ett krav för kostnader för att återställa miljö. Kostnaderna hänför sig till en fabrik tillhörande en kemiverksamhet som förvärvades av Neste Chemicals år 1992, och som sedan avyttrats. Motpart i målet är Reichhold Ltd. Domstolsförhandlingarna har pågått sedan 1997 vid Torontos underrätt och har nu nått det stadium då parterna hörs i målet. Det är företagsledningens bedömning att domen inte kommer att ha någon materiell påverkan på Fortums resultat eller finansiella ställning.

Fortum bedriver en vittförgrenad internationell verksamhet och är, utöver de ovannämnda fallen, både svarande och kârände i flera juridiska processer relaterade till affärsverksamheten, varav huvuddelen kommer att ha en begränsad inverkan. Det är företagsledningens bedömning att utgången av dessa processer, oavsett om bedömningen görs individuellt eller sammantaget, inte kommer att ha någon materiell påverkan på Fortums resultat eller finansiella ställning.

> Koncernens aktier och andelar

	Säte	Antal aktier	Koncernens andel, %		Nominellt värde 1 000 val.	Bokfört värde 31.12.2002 1 000 euro
Koncernaktier (bokfört värde över 2 mn euro)						
Kraft, värme och gas						
AB Aroskraft	Sverige	37 125	82,5	SEK	2 475	2 704
AB Fortum Värme Holding samägt med Stockholms stad	Sverige	9 010	50,1	SEK	901	109 256
AB Fortum Värme samägt med Stockholms stad	Sverige	12 199 970	50,1	SEK	1 219 997	1 251 573
AB Hälsingekraft	Sverige	149 000	100,0	SEK	149 000	56 887
AB Skandinaviska Elverk	Sverige	2 000 000	100,0	SEK	200 000	200 944
Arvika Energi AB	Sverige	8 600	100,0	SEK	8 600	5 525
Avestaforsen AB	Sverige	656 000	100,0	SEK	65 600	48 376
Baerum Fjernvarme AS	Norge	70 000	100,0	NOK	7 000	15 119
Baerum Fjernvarme Holding AS	Norge	57 500	100,0	NOK	5 750	15 260
Brännälven Kraft AB	Sverige	26 805	35,5	SEK	6 701	26 549
Bullerforsens Kraft AB	Sverige	264 000	88,0	SEK	26 400	90 461
Cajero AB	Sverige	2 000	100,0	SEK	2 000	83 099
Dalälvens Kraft AB	Sverige	25 000	100,0	SEK	2 500	348 560
Edenderry Power Limited ¹⁾	Irland	6 999	100,0	IEP	7 000	8 890
Fortum Energiantuotanto Oy	Finland	27 035	100,0	EUR	2 704	13 486
Fortum Energy Securities AB	Sverige	53 168	100,0	SEK	53 168	3 821
Fortum Generation AB	Sverige	88 311 286	100,0	SEK	441 556	1 648 189
Fortum Holding B.V.	Nederländerna	200 000	100,0	EUR	20 000	60 897
Fortum Kraft AB	Sverige	100 000	100,0	SEK	100 000	196 720
Fortum Lämpö Oy	Finland	2 000	100,0	EUR	1 682	8 399
Fortum Markets AB	Sverige	250 000	100,0	SEK	250 000	140 819
Fortum Power and Heat AB	Sverige	20 000 000	100,0	SEK	2 000 000	2 968 755
Fortum Power and Heat AS	Norge	35 000	100,0	NOK	3 500	18 569
Fortum Sverige AB	Sverige	8 046 868	100,0	SEK	8 046 868	128 233
Fortum Värme Nynäshamn AB	Sverige	2 000	100,0	SEK	2 000	2 076
Fryksdalens Kraft AB	Sverige	70 000	50,3	SEK	7 000	23 162
HemEl AB	Sverige	500 000	100,0	SEK	50 000	5 464
Hudiksvalls Energiverk AB	Sverige	2 000	100,0	SEK	2 000	15 174
IVO Energy Limited	Storbritannien	25 382 000	100,0	GBP	25 382	52 354
Kinneulle Energi AB	Sverige	325 000	100,0	SEK	32 500	4 605
Klarälvens Kraft AB	Sverige	100 000	50,3	SEK	10 000	136 685
Koillis-Pohjan Energiantuotanto Oy	Finland	19 000	100,0	EUR	1 900	7 234
Kopparkraft AB	Sverige	6 859 670	100,0	SEK	685 967	382 425
Kopparkraft Intressenter AB	Sverige	1 000 000	100,0	SEK	100 000	248 375
Krångede AB	Sverige	100	100,0	SEK	100	399 558
Lindsnäsfors Kraft AB	Sverige	4 303 848	100,0	SEK	430 385	185 410
Ljunga Kraft AB	Sverige	10 177 625	100,0	SEK	284 974	184 990
Ljunsans Kraft AB	Sverige	5 000	100,0	SEK	500	270 420
Mellansvensk Kraftgrupp AB	Sverige	66 513	86,9	SEK	66 513	39 217
Naps Systems Oy	Finland	11 363	61,0	EUR	1 136	4 279
Nybroviken Kraft AB	Sverige	100 000	52,9	SEK	10 000	24 972
Parteboda Kraft AB	Sverige	1 000	52,9	SEK	100	35 065
SEV Holding AB	Sverige	1 000	100,0	SEK	100	23 361

1) Fortum Power and Heat Oy äger 0,014286 % och Fortum Power Holding B.V. äger 99,9857 %.

	Säte	Antal aktier	Koncernens andel, %		Nominellt värde 1 000 val.	Bokfört värde 31.12.2002 1 000 euro
Spjutmo Kraft AB	Sverige	100 000	100,0	SEK	10 000	36 398
Stockholm Energi Vattenkraft AB	Sverige	1 000	100,0	SEK	100	499 555
Uddeholm Kraft AB	Sverige	5 953 332	100,0	SEK	595 333	76 703
Uudenmaan Energia Oy	Finland	5 000	100,0	EUR	840	6 574
Voxnan Kraft AB	Sverige	1 000	52,9	SEK	100	140 853
Värmlandskraft OKG-delägarna AB	Sverige	308	73,3	SEK	308	9 948
Älvkraft i Värmland AB	Sverige	3 146 960	50,3	SEK	314 696	96 248
Älvkraft i Värmland Intressenter AB	Sverige	125 000	45,5	SEK	12 500	6 566

Eldistribution

AB Ryssa Elverk	Sverige	630 000	100,0	SEK	31 500	25 874
Ekerö Energi AB	Sverige	19 520	80,5	SEK	1 269	25 155
Fortum Distribution AB	Sverige	30	100,0	SEK	300	786 645
Fortum Distribution Dalarna AB	Sverige	1 000	100,0	SEK	100	22 617
Fortum Distribution Holding AB	Sverige	100	100,0	SEK	100	790 876
Fortum Distribution Småland AB	Sverige	500 000	100,0	SEK	50 000	87 405
Fortum Distribution Yngeredfors AB	Sverige	800 000	100,0	SEK	80 000	188 468
Fortum Elekter AS	Estland	1 572 323	97,8	EEK	157 232	9 586
Fortum Sähkösiirto Oy	Finland	439 765	100,0	EUR	43 977	227 304
Koillis-Pohjan Sähkösiirto Oy	Finland	8 000	100,0	EUR	800	26 689
Oy Tersil AB	Finland	15 000	100,0	EUR	252	2 750
Oy Tertrade AB	Finland	15 000	100,0	EUR	252	2 425
Täby Energi Nät AB	Sverige	32 000	100,0	SEK	8 000	5 113
Värmlandsenergi AB	Sverige	53 613 270	100,0	SEK	536 133	71 330

Fortum Energy Solutions

ETV Eröterv Rt.	Ungern	54 579	84,5	HUF	545 790	2 866
Fortum Engineering Oy	Finland	11 000	100,0	EUR	18 501	18 728
Fortum Finanz Management GmbH	Tyskland	1	100,0	EUR	25	41 391
Fortum Power Holding B.V.	Nederländerna	240	100,0	EUR	24 000	49 725
Fortum Service AB	Sverige	100 091	100,0	SEK	10 009	16 365
Fortum Service Oy	Finland	5 000	100,0	EUR	8 409	8 409
Fortum Service Öst AB	Sverige	10 000	100,0	SEK	10 000	5 135
Fortum Teknik & Miljö AB	Sverige	3 076	100,0	SEK	3 076	2 158
Kotkan Putkityö Oy	Finland	100	100,0	EUR	17	2 102

Oljeraffinering och marknadsföring

Best Chain Oy	Finland	112 800	100,0	EUR	11 280	45 413
Eastex Crude Company Partnership	USA	-	70,0	USD	-	4 213
Fortum Gas Ltd	Storbritannien	3 030 000	100,0	GBP	3 030	4 658
Fortum Markets Oy ²⁾	Finland	22 542	100,0	EUR	22 542	87 411
Fortum Oil and Gas AB	Sverige	2 000 000	100,0	SEK	200 000	23 972
Fortum Oil N.V.	Belgien	60 389	100,0	BEF	603 890	13 641
Fortum Polska sp.z.o.o.	Polen	6 809	100,0	PLN	1 815	20 434
Neste Crude Oil Inc.	USA	1 000	100,0	USD	1	2 307
Neste Eesti AS	Estland	10 000	100,0	EEK	10 000	5 926
Neste Markkinointi Oy	Finland	210 560	100,0	EUR	21 056	47 567
Neste MTBE S.A.	Portugal	600 000	100,0	EUR	3 000	2 097

2) Inkluderar även produktion och/eller försäljning av el.

	Säte	Antal aktier	Koncernens andel, %		Nominellt värde 1 000 val.	Bokfört värde 31.12.2002 1 000 euro
Neste Oil Holding (U.S.A.) Inc.	USA	1 000	100,0	USD	1	18 428
Neste Oil Services Inc.	USA	1 000	100,0	USD	1	40 701
Neste St. Petersburg OOO	Ryssland	10	100,0	RUR	1 052 821	58 427
SIA Neste Latvija	Lettland	180	100,0	LVL	11 318	33 730
Tehokaasu Oy	Finland	7 200	100,0	EUR	3 027	3 900
Tidelands Oil Production Company Partnership	USA	-	79,9	USD	-	2 759
UAB Neste Lietuva	Litauen	709 830	100,0	LTL	70 983	29 000
Utvinning av olja och gas						
Fortum Petroleum AS	Norge	3 000	100,0	NOK	3 000	9 579
Övriga verksamhet						
Fortum Assets Oy	Finland	400 000	100,0	EUR	6 728	22 979
Fortum Capital Ltd (67,57 % av rösterna)	Storbritannien	500	29,4	EUR	500	50 351
Fortum Chemicals Benelux Holding B.V.	Nederländerna	173 429	100,0	EUR	35 572	29 245
Fortum Energy Ltd	Storbritannien	5 362 000	100,0	GBP	5 362	8 961
Fortum Finance B.V.	Nederländerna	237 001	100,0	EUR	107 546	104 964
Fortum Investments Ltd	Irland	30 910 000	100,0	USD	30 910	78 425
Fortum Project Finance S.A.	Luxemburg	154 000	100,0	EUR	38 177	167 518
Fortum Support AB	Sverige	20 000 000	100,0	SEK	20 000	2 622
Kiinteistö Oy IVOn Vanhakaupunki	Finland	1 600	100,0	EUR	2 691	10 764
Genom poolningsmetoden konsoliderade aktier i dotterföretag						
Fortum Power and Heat Oy	Finland	91 197 542	100,0	EUR	153 383	2 625 705
Fortum Oil and Gas Oy	Finland	98 523 082	100,0	EUR	165 704	2 898 575
Samföretag (bokföringsvärde över 2 mn euro)						
Kraft, värme och gas						
Blåsjön Kraft AB	Sverige	6 000	50,0	SEK	100	15 981
Drammen Fjernvarme KS	Norge	-	50,0	NOK	17 550	2 410
Finglass Oy	Finland	470	37,0	EUR	395	2 340
Forsmarks Kraftgrupp AB	Sverige	76 500	25,5	SEK	1	16 250
Gasum Oy	Finland	13 250 000	25,0	EUR	44 520	44 570
Hofors Energi AB	Sverige	2 000	48,8	SEK	1 000	2 045
Horrmundsvalla Kraft AB	Sverige	1 000	50,0	SEK	1 000	4 042
Härjeåns Kraft AB	Sverige	31 643	46,3	SEK	100	7 208
Ishavskraft AS	Norge	7 105	49,0	NOK	7 105	6 926
Karlshamnverkets Kraftgrupp AB	Sverige	45 000	30,0	SEK	200	2 441
Kemijoki Oy ³⁾	Finland	427 424	17,5	EUR	7 223	293 774
Nova Naturgas AB	Sverige	510 201	20,4	SEK	24 490	23 378
Oskarshamn Kraftgrupp AB	Sverige	409 500	43,4	SEK	100	9 343
Riihimäen Kaukolämpö Oy	Finland	50	50,0	EUR	57	3 556
Stensjön Kraft AB	Sverige	220 000	50,0	SEK	11 000	46 871
Teollisuuden Voima Oy	Finland	189 877 285	26,6	EUR	189 877	124 655
UVCC II Parallel Fund, L.P.	USA	-	33,3	USD	4 545	2 150
Ångefallens Kraft AB	Sverige	5 000	50,0	SEK	100	8 534

3) Nuclear Waste Disposal Fund har 44 399 aktier, med bokfört värde om 58 637 360 euro, som säkerhet.

	Säte	Antal aktier	Koncernens andel, %		Nominellt värde 1 000 val.	Bokfört värde 31.12.2002 1 000 euro
Eldistribution						
Fingrid Oyj (33,44 % av rösterna)	Finland	834	25,1	EUR	14 027	28 054
Karlskoga Energi & Miljö AB	Sverige	26 950	49,0	SEK	26 950	37 475
Keuruun Sähkö Oy	Finland	1 754	35,1	EUR	88	2 458
Sallilan Sähkölaitos Oy	Finland	27 250	46,0	EUR	229	8 174
Oljeraffinering och marknadsföring						
CanTerm Canadian Terminals Inc.	Kanada	50	50,0	CAD	200	6 042
Nynäs Petroleum AB	Sverige	33 765	50,0	SEK	33 765	43 337
Utvinning av olja och gas						
SeverTEK ZAO	Ryssland	50 000	50,0	USD	10 000	8 668
Fortum Energy Solutions						
Panjin Liaohe Fortum Thermal Power Company Co.	Kina	1	50,0	EUR	-	9 976
Övrig verksamhet						
Enermet Group Oy	Finland	268 349	26,7	EUR	4 513	4 513
Övriga aktier och andelar (bokföringsvärde över 2 mn euro)						
Kraft, värme och gas						
AO Lenenergo	Ryssland	54 344 760	7,1	RUR	54 345	23 427
Dala Kraft AB	Sverige	128 516	18,7	SEK	12 852	2 204
Eesti Gaas AS	Estland	1 212 632	17,7	EEK	27 506	5 246
Lapin Sähkövoima Oy	Finland	183 534	13,0	EUR	31	11 004
Nokian Lämpövoima Oy	Finland	19 900	19,9	EUR	33	4 373
Tåsan Kraft AB	Sverige	960	18,2	SEK	960	8 872
Eldistribution						
Imatran Seudun Sähkö Oy (16,6 % av rösterna)	Finland	69 594	14,6	EUR	117	2 520
Vakka-Suomen Voima Oy	Finland	14 210	16,7	EUR	14	2 324
Oljeraffinering och marknadsföring						
Saudi European Petrochemical Company Ibn Zahr	Saudiarabien	98 832	10,0	SAR	98 832	14 851
Övrig verksamhet						
Utility Competitive Advantage Fund L.L.C.	USA	-	11,1			7 908

En fullständig förteckning över aktier ingår i Fortum Abp:s officiella bokslut.

Koncernens ekonomiska nyckeltal 1998–2002

		1998	1999	2000	2001	2002
Resultaträkning						
Omsättning	mn euro	8 494	8 232	10 614	10 410	11 148
förändring	%	-15,9	-3,1	28,9	-1,9	7,1
Resultatandelar i intressebolag	mn euro	42	36	46	36	31
Övriga rörelseintäkter	mn euro	102	187	140	203	370
Avskrivningar och nedskrivningar	mn euro	-505	-523	-571	-623	-694
Övriga rörelsekostnader	mn euro	-7 547	-7 227	-9 323	-9 112	-9 566
Rörelseresultat	mn euro	586	705	906	914	1 289
av omsättningen	%	6,9	8,6	8,5	8,8	11,6
Finansiella intäkter och kostnader	mn euro	-218	-211	-273	-212	-281
Resultat före extraordinära poster	mn euro	368	494	633	702	1 008
av omsättningen	%	4,3	6,0	6,0	6,7	9,0
Extraordinära poster	mn euro	-5	460	-10	-	-
Resultat före skatt	mn euro	363	954	623	702	1 008
av omsättningen	%	4,3	11,6	5,9	6,7	9,0
Skatt	mn euro	-123	-229	-154	-160	-269
Minoritetsandel	mn euro	-27	-22	-46	-83	-73
Räkenskapsperiodens resultat	mn euro	213	703	423	459	666
Balansräkning						
Anläggningstillgångar	mn euro	9 244	9 724	11 712	11 328	14 837
Omsättningstillgångar						
Övriga omsättningstillgångar	mn euro	576	661	746	598	504
Fordringar	mn euro	1 192	1 379	1 933	1 766	2 027
Kassa och bank	mn euro	564	775	437	602	592
Eget kapital	mn euro	3 975	4 705	5 022	5 485	5 896
Minoritetsintressen	mn euro	210	126	1 281	1 270	1 432
Avsättningar	mn euro	64	83	197	144	133
Uppskjuten skatteskuld	mn euro	1 078	1 128	1 177	1 122	1 866
Räntebärande skulder	mn euro	4 462	4 593	5 063	4 276	6 440
Räntefria skulder	mn euro	1 787	1 904	2 088	1 997	2 193
Summa tillgångar	mn euro	11 576	12 539	14 828	14 294	17 960
Avkastning						
Avkastning på eget kapital	%	5,7	7,7	8,6	8,3	10,5
Avkastning på sysselsatt kapital	%	7,7	8,4	9,4	8,7	11,1
Finansiering och ekonomisk ställning						
Räntebärande nettoskuld	mn euro	3 898	3 818	4 626	3 674	5 848
av omsättningen	%	45,9	46,4	43,6	35,3	52,5
Skuldsättningsgrad ¹⁾	%	93	79	73	54	80
Soliditet	%	36	39	43	48	41
Rörelsens kassaflöde	mn euro	793	524	424	1 145	1 351
Kassaflöde före finansiering	mn euro	688	497	-685	844	-27
Utdelning	mn euro	99	141	194	220	262 ²⁾

1) Skuldsättningsgrad definieras som räntebärande nettoskuld dividerad med eget kapital plus minoritetsintressen. Minoritetsintressen inkluderar preferensaktier uppgående till 1,2 miljarder euro, som löper med fast utdelning om 6,7 % utförd av Fortum Capital Ltd.

2) Förslag av styrelsen

		1998	1999	2000	2001	2002
Nettoräntekostnader	mn euro	224	209	243	215	277
Räntetäckningsgrad		2,6	3,4	3,7	4,3	4,7
Övriga nyckeltal						
Sysselsatt kapital	mn euro	8 647	9 425	11 365	11 032	13 765
Investeringar	mn euro	1 702	1 059	3 131	713	4 381
av omsättningen	%	20,0	12,9	29,5	6,8	39,3
Forsknings- och utvecklingsutgifter	mn euro	92	72	58	53	38
av omsättningen	%	1,1	0,9	0,5	0,5	0,3
Medelantal anställda		19 003	17 461	16 220	14 803	14 053

Formlerna för uträkning av nyckeltalen finns på sidan 72.

OMSÄTTNING PER SEGMENT

mn euro	2002	Q4/02	Q3/02	Q2/02	Q1/02	2001	Q4/01	Q3/01	Q2/01	Q1/01
Kraft, värme och gas	2 898	979	547	619	753	2 227	645	422	475	685
Eldistribution	640	185	138	155	162	473	135	96	105	137
Fortum Energy Solutions	664	214	159	153	138	603	87	150	197	169
Ojleraffinering och marknadsföring	7 195	2 002	1 821	1 812	1 560	7 223	1 636	1 863	1 772	1 952
Utvinning av olja och gas	391	127	84	107	73	408	81	106	122	99
Övrig verksamhet	64	19	15	16	14	95	22	31	20	22
Elimineringar	-704	-236	-159	-180	-129	-619	-70	-186	-188	-175
Summa	11 148	3 290	2 605	2 682	2 571	10 410	2 536	2 482	2 503	2 889

RÖRELSERESULTAT PER SEGMENT

mn euro	2002	Q4/02	Q3/02	Q2/02	Q1/02	2001	Q4/01	Q3/01	Q2/01	Q1/01
Kraft, värme och gas	560	241	22	149	148	367	114	41	49	163
Eldistribution	279	60	34	72	113	135	30	24	25	56
Fortum Energy Solutions	37	19	7	10	1	13	5	-1	21	-12
Ojleraffinering och marknadsföring	259	38	85	78	58	242	15	78	95	54
Utvinning av olja och gas	213	56	18	121	18	196	33	46	68	49
Övrig verksamhet	-64	-27	-18	-8	-11	-40	-24	-2	-9	-5
Elimineringar	5	4	1	-	-	1	-2	-1	2	2
Summa	1 289	391	149	422	327	914	171	185	251	307

> Formler för uträkning av nyckeltal

FORMLER FÖR UTRÄKNING AV NYCKELTAL

Avkastning på eget kapital, %	=	100 x $\frac{\text{Resultat före extraordinära poster - skatter}}{(\text{Eget kapital} + \text{minoritetsandel}) \text{ i genomsnitt}}$
Avkastning på sysselsatt kapital, %	=	100 x $\frac{\text{Resultat före extraordinära poster} + \text{räntekostnader och övriga finansiella kostnader}}{\text{Sysselsatt kapital i genomsnitt}}$
Avkastning på operativt kapital, %	=	100 x $\frac{\text{Rörelseresultat}}{\text{Operativt kapital i genomsnitt}}$
Sysselsatt kapital	=	Balansomslutning - räntefria skulder - latent skatteskuld - avsättningar
Räntebärande nettoskuld	=	Räntebärande skulder - penningmedel
Skuldsättningsgrad (%)	=	100 x $\frac{\text{Räntebärande nettoskulder}}{\text{Eget kapital} + \text{minoritetsandel}}$
Soliditet (%)	=	100 x $\frac{\text{Eget kapital} + \text{minoritetsandel}}{\text{Balansomslutning} - \text{erhållna förskott}}$
Räntetäckningsgrad	=	$\frac{\text{Rörelseresultat}}{\text{Nettoräntekostnader}}$

FORMLER FÖR UTRÄKNING AV AKTIENYCKELTAL

Resultat/aktie (EPS)	=	$\frac{\text{Resultat före extraordinära poster} - \text{direkta skatter från den ordinarie verksamheten} - \text{minoritetsandel}}{\text{Emissionsjusterat antal aktier i genomsnitt under räkenskapsperioden}}$
Kassaflöde/aktie	=	$\frac{\text{Rörelsens kassaflöde}}{\text{Emissionsjusterat antal aktier i genomsnitt under räkenskapsperioden}}$
Eget kapital/aktie	=	$\frac{\text{Eget kapital}}{\text{Emissionsjusterat antal aktier i genomsnitt vid räkenskapsperiodens utgång}}$
Utdelning/aktie	=	$\frac{\text{Räkenskapsperiodens utdelning}}{\text{Emissionsjusterat antal aktier i genomsnitt under räkenskapsperioden}}$
Utdelning/resultat (%)	=	100 x $\frac{\text{Utdelning/aktie}}{\text{Resultat/aktie}}$
Direktavkastning på utdelning (%)	=	100 x $\frac{\text{Utdelning/aktie}}{\text{Emissionsjusterad sista avslutskurs under räkenskapsperioden}}$
P/E-tal	=	$\frac{\text{Emissionsjusterad sista avslutskurs under räkenskapsperioden}}{\text{Resultat/aktie}}$
Medelkurs	=	$\frac{\text{Aktiens totala omsättning i euro}}{\text{Emissionsjusterat antal aktier som omsatts under räkenskapsperioden}}$
Aktienstockens marknadsvärde	=	Antal aktier x emissionsjusterad sista avslutskurs under räkenskapsperioden
Aktieomsättningens utveckling	=	Antal aktier som omsatts under räkenskapsperioden samt de omsatta aktiernas procentuella andel av medelantalet aktier under räkenskapsperioden

> Moderföretagets resultaträkning, balansräkning och kassaflödesanalys

> Resultaträkning

mn euro	Not	1.1.-31.12. 2002	1.1.-31.12. 2001
Omsättning	1	17	51
Övriga rörelseintäkter	2	1	19
Avskrivningar och nedskrivningar	3	-2	-1
Övriga rörelsekostnader	4	-65	-87
Rörelseresultat		-49	-18
Finansiella intäkter och kostnader	5	95	183
Resultat före extraordinära poster		46	165
Koncernbidrag		662	335
Resultat före skatt		708	500
Bokslutsdispositioner	6	-	-1
Skatt	7	-206	-152
Räkenskapsperiodens resultat		502	347

> Balansräkning

mn euro	Not	31.12. 2002	31.12. 2001
TILLGÅNGER			
Anläggningstillgångar	8,9		
Immateriella tillgångar		5	4
Materiella tillgångar		2	5
Finansiella tillgångar		8 015	7 162
		8 022	7 171
Omsättningstillgångar			
Kortfristiga fordringar	10	892	522
Finansiella värdepapper	11	-	149
Kassa och bank		360	141
		1 252	812
		9 274	7 983
EGET KAPITAL OCH SKULDER			
Eget kapital	13		
Aktiekapital		2 876	2 875
Överkursfond		2 778	2 778
Balanserad resultat		397	270
Räkenskapsperiodens vinst		503	347
		6 554	6 270
Akkumulerade bokslutsdispositioner			
Akkumulerad avskrivningsdifferens		1	1
Långfristiga skulder			
Räntebärande	14	562	189
Kortfristiga skulder			
Räntebärande	14	958	1,461
Räntefria		1 199	62
		2 157	1 523
		9 274	7 983

> Kassaflödesanalys

mn euro	1.1.-31.12. 2002	1.1.-31.12. 2001
Kassaflöde från den löpande verksamheten		
Resultat före extraordinära poster	47	165
Avskrivningar och nedskrivningar	2	1
Finansiella intäkter och kostnader	-95	-183
Realisationsvinster och -förluster		
på anläggningstillgångar samt utrangering	-1	-18
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändringar i rörelsekapitalet	-47	-35
Förändringar i rörelsekapitalet		
Ökning (-), minskning (+) av kortfristiga räntefria rörelsefordringar	9	5
Ökning (+), minskning (-) av kortfristiga räntefria skulder	-7	-6
Förändring i rörelsekapitalet	2	-1
Kassaflöde före finansiella poster och skatter	-45	-36
Betalda räntor och övriga finansiella kostnader	33	18
Erhållna utdelningar	-	163
Koncernbidrag	335	220
Betalda direkta skatter	-162	-178
Realiserade kursvinster och -förluster	90	-22
Rörelsens kassaflöde	251	165
Kassaflöde från investeringsverksamheten		
Investeringar i anläggningstillgångar	-	-9
Avyttring av anläggningstillgångar	1	-
Förvärvade aktier i intresseföretag	-	-1
Förvärvade övriga aktier	-	-1
Avyttrade aktier i dotterföretag	55	2
Avyttrade aktier i intresseföretag	-	47
Förändring av övriga placeringar, ökning (+), minskning (-)	-996	-44
Kassaflöde före finansiering	-940	-6
Finansiering	-689	159
Försäljning av egna aktier		
Förändring av kortfristiga skulder, ökning (+), minskning (-)	613	241
Upptagning av långfristiga lån	561	-
Amorteringar på långfristiga lån	-196	-25
Utdelning	-220	-195
Inlösta optioner	1	-
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	759	21
Förändring av likvida medel enligt analysen, ökning (+), minskning (-)	70	180
Likvida medel vid årets början	290	110
Likvida medel vid årets slut	360	290
Förändring av likvida medel enligt balansräkningen, ökning (+), minskning (-)	70	180

> **Noter till moderföretagets bokslut**

mn euro	2002	2001
1. Omsättning per marknadsområde		
Finland	17	51
2. Övriga rörelseintäkter		
Realisationsvinster på anläggningstillgångar	1	19
3. Avskrivningar och nedskrivningar		
Avskrivningar enligt plan	2	1
4. Övriga rörelsekostnader		
Personalkostnader		
Löner och arvoden	17	20
Lönebikostnader		
Pensionskostnader	5	4
Övriga lönebikostnader	8	9
Övriga rörelsekostnader	35	54
Summa	65	87
Ledningens löner och arvoden		
Till verkställande direktörerna och styrelseledamöterna	1	1
Medelantal anställda	324	377
5. Finansiella intäkter och kostnader		
Intäkter från andelar i koncernföretag	-	162
Intäkter från andelar i intresseföretag	1	1
Övriga ränteintäkter och finansiella intäkter från koncernföretag	128	85
Övriga finansiella intäkter	32	17
Kursdifferenser	48	-4
Nedskrivningar av placeringar bland anläggningstillgångar	-1	-
Räntekostnader och övriga finansiella kostnader som hänför sig till koncernföretag	-56	-63
Räntekostnader och övriga finansiella kostnader som hänför sig till andra	-57	-15
Summa	95	183

9. Förändring av anskaffningsutgiften

mn euro	Immateriella rättigheter	Övriga utgifter med lång verkningstid	Summa
Immateriella tillgångar			
Ingående anskaffningsvärde	-	5	5
Investeringar	1	1	2
Avyttringar	-	-	-
Utgående ackumulerat anskaffningsvärde	1	6	7
Ingående avskrivningar enligt plan 1.1.2002	-	1	1
Årets avskrivningar	-	1	1
Utgående ackumulerade planavskrivningar	-	2	2
Utgående planenligt restvärde 31.12.2002	1	4	5
Utgående planenligt restvärde 31.12.2001	-	4	4

mn euro	2002	2001
Summa ränteintäkter och räntekostnader		
Ränteintäkter	161	102
Räntekostnader	-111	-77
Nettoräntor	50	25
6. Bokslutsdispositioner		
Förändring av avskrivningsdifferens	-	1
7. Skatt på årets resultat		
Skatter från den ordinarie verksamheten	14	55
Skatter på extraordinära poster	192	97
Summa	206	152
8. Anläggningstillgångar		
Immateriella tillgångar		
Övriga utgifter med lång verkningstid	5	4
Materiella tillgångar		
Maskiner och inventarier	2	3
Förskottsbetalningar	-	2
Summa	2	5
Långfristiga fordringar		
Fordringar hos koncernföretag	2 180	1 327
Andelar in intresseföretag	5	5
Fordringar hos intresseföretagen	12	11
Övriga aktier och andelar	2	3
Övriga fordringar	15	15
Summa	8 015	7 162

mn euro	Maskiner och inventarier	Förskotts- betalningar och pågå- ende nyan- läggningar	Summa
Materiella tillgångar			
Ingående anskaffningsvärde	4	2	6
Investeringar	-	-	-
Avyttringar	1	2	3
Utgående ackumulerat anskaffningsvärde	3	-	3
Akkumulerade avskrivningar och nedskrivningar 1.1.2001	1	-	1
Akkumulerade avskrivningar och nedskrivningar av minskningar och överföringar	1	-	1
Årets avskrivningar	1	-	1
Utgående ackumulerade planavskrivningar 31.12.2002	1	-	1
Utgående planenligt restvärde 31.12.2002	2	-	2
Utgående planenligt restvärde 31.12.2001	3	2	5

mn euro	Andelar i koncern- företag	Fordringar hos koncern- företag	Andelar i intresse- företag	Fordringar hos intresse- företag	Övriga aktier och andelar	Övriga fordringar	Summa
Placeringar							
Ingående anskaffningsvärde	5 801	1 327	5	11	3	15	7 162
Investeringar	-	1 685	-	1	-	-	1 686
Avyttringar	-	832	-	-	-	-	832
Utgående ackumulerat anskaffningsvärde	5 801	2 180	5	12	3	15	8 016
Årets nedskrivningar	-	-	-	-	1	-	1
Utgående planenligt restvärde 31.12.2002	5 801	2 180	5	12	2	15	8 015
Utgående planenligt restvärde 31.12.2001	5 801	1 327	5	11	3	15	7 162

mn euro

2002 2001

10. Kortfristiga fordringar

Fordringar hos koncernföretag		
Kundfordringar	2	7
Övriga fordringar	697	368
Upplupna intäkter och förutbetalda kostnader	41	13
Summa	740	388
Upplupna intäkter och övriga förutbetalda kostnader hos intresseföretagen	2	2
Övriga fordringar	6	7
Upplupna intäkter och övriga förutbetalda kostnader	144	125
Summa	892	522

11. Finansiella värdepapper

De finansiella värdepapprens bokföringsvärde var 0 (149) mn euro och marknadsvärde 0 (149) mn euro.

12. Pensionsförbindelser för ledningen

Fortum Abp:s högsta ledning har möjlighet att gå i pension vid 60 års ålder.

mn euro

2002 2001

13. Förändring av eget kapital

Aktiekapital utgående balans		
föregående år	2 875	2 875
Inlösta optioner	1	-
Aktiekapital vid årets slut	2 876	2 875
Överkursfond utgående balans		
föregående år	2 778	2 778
Ökning	-	-
Överkursfond vid årets slut	2 778	2 778
Balanserad resultat utgående balans		
föregående år	617	465
Erlagd utdelning	-220	-194
Övrig disponering av vinstmedlen	-	-1
Årets resultat	503	347
Balanserat resultat vid årets slut	900	617
Utdelningsbara vinstmedel vid årets slut	900	617

> **Noter till moderföretagets bokslut**

mn euro	2002	2001
14. Skulder		
Långfristiga skulder		
Lån hos kreditinstitut	552	181
Skulder till koncernföretag	-	8
Övriga långfristiga skulder	10	-
Summa	562	189
varav räntebärande	562	189
Kortfristiga skulder		
Konvertibla obligationer	-	4
Lån hos kreditinstitut	599	8
Leverantörsskulder	2	3
Skulder till koncernföretag		
Leverantörsskulder	1	8
Övriga skulder	1 454	1 446
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	11	4
Summa	1 466	1 458
Övriga skulder till intresseföretag	5	3
Övriga kortfristiga skulder	4	4
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	81	43
Summa	2 157	1 523
Övriga kortfristiga skulder	958	1 461
Summa räntebärande och ej räntebärande skulder		
Räntebärande skulder	1 520	1 327
Ej räntebärande skulder	1 199	62
Summa	2 719	1 712

mn euro	2002	2001
Kortfristiga upplupna kostnader och förutbetalda intäkter		
Räntor	34	18
Skatter	43	-
Övriga poster	15	29
Summa	92	47
Förfallotider för långfristiga lån		
År		
2003	2	
2004	2	
2005	550	
2006	-	
2008 och senare	10	
Summa	564	
15. Ansvarsförbindelser		
Ställda säkerheter för koncernföretag		
Panter	668	238
Ställda säkerheter för intresseföretag		
Panter	90	153
Övriga ansvarsförbindelser	2	-
Total	92	153
Summa ansvarsförbindelser	760	391

Derivatkontrakt

mn euro	2002 Portfölj- värdering	Marknads värde	Icke intäkts- fört	2001 Portfölj- värdering	Marknads värde	Icke intäkts- fört
Ränte- och valutaderivat						
Ränteterminer	1 724	56	65	1 781	31	40
Ränteswappar						
Valuteterminer ¹⁾	7 312	27	-	4 570	-16	-
Valutaswappar	1455	106	-	1 565	121	-1
Köpta valutaoptioner	314	8	-	239	-4	-
Utställda valutaoptioner	205	-9	-	239	4	-

1) Inkluderar även kontrakt som säkrar eget kapital i utländska dotterföretag.

> Aktier och aktieägare

> Aktiekapital

Fortum har ett aktieslag. Vid utgången av 2002 fanns sammanlagt 845 759 955 aktier utestående. Det nominella värdet är 3,40 euro per aktie och varje aktie berättigar innehavaren till en röst på bolagsstämman. Varje aktie ger rätt till lika stor utdelning.

Enligt gällande bolagsordning kan Fortum Abp:s aktiekapital variera mellan minimum 2 miljarder euro och maximum 8 miljarder euro. Inom dessa gränser kan aktiekapitalet ökas eller minskas utan ändring av bolagsordningen. Fortum Abp:s tillfullo betalda och i handelsregistret införda aktiekapital uppgick den 31 december 2002 till 2 875 583 847 euro.

Fortum Abp:s aktier är anslutna till det kontobaserade system som upprätthålls av Finlands Värdepapperscentral.

AKTIEKAPITALET UTVECKLING 1998-2002

	Antal aktier	Aktiekapital, euro
Fortum bildades 7 februari 1998	500 000	1 681 879
Nyemissioner 1998	782 282 635	2 631 409 886
Personalemission 1998	2 000 000	6 727 517
Aktiekapital 31 dec 1998	784 782 635	2 639 819 282
Aktiekapital 31 dec 1999	784 782 635	2 639 819 282
Fondemission 2000	-	28 441 677
Nyemission 2000	60 825 940	206 808 196
Aktiekapital 31 dec 2000	845 608 575	2 875 069 155
Aktiekapital 31 dec 2001	845 608 575	2 875 069 155
Nytecknade aktier enligt personalens optionslån 1999		
27 juni 2002	57 280	194 752
4 sept 2002	54 290	184 586
31 okt 2002	22 910	77 894
19 dec 2002	13 900	47 260
Nytecknade aktier enligt ledningens optionsprogram 1999		
19 dec 2002	3 000	10 200
Aktiekapital 31 dec 2002	845 759 955	2 875 583 847

> Notering och handel med aktier och optioner

Fortum Abp:s aktier är noterade på Helsingfors fondbörs. Den första handelsdagen var den 18 december 1998.

Fortumaktiens börspost var 200 aktier vid utgången av 2002. Den högsta kursnoteringen under 2002 var 6,52 euro per aktie, den lägsta 4,75 och medelvärdet 5,87 euro. Slutkursen på årets sista handelsdag var 6,25 euro.

Sammanlagt omsattes 251,2 miljoner Fortumaktier till ett värde av 1 475 miljoner euro under 2002. Fortums totala börsvärde, beräknat utifrån aktiekursen på årets sista handelsdag, var vid utgången av 2002 5 286 miljoner euro.

Av det optionslån som utfärdades till personalen 1999 har under 2002 totalt 2 miljoner teckningsoptioner omsatts till ett värde av 3,9 miljoner euro. Av det optionsprogram till nyckelpersoner i Fortums ledning som utfärdades 1999 har under 2002 omsatts 1 312 optioner till ett sammanlagt värde av 0,9 miljoner euro.

NYCKELTAL FÖR AKTIEN 1998-2002

		1998	1999	2000	2001	2002
Resultat per aktie	euro	0,27	0,41	0,55	0,57	0,79
Resultat per aktie, fullt utspätt	euro			0,55	0,57	0,78
Kassaflöde per aktie	euro	1,01	0,67	0,54	1,43	1,60
Eget kapital per aktie	euro	5,06	6,00	6,32	6,49	6,97
Utdelning per aktie	euro	0,13	0,18	0,23	0,26	0,31 ¹⁾
Utdelningsandel	%	46,3	43,4	41,9	45,6	39,3 ¹⁾
Direktavkastning	%	2,5	4,0	5,3	5,5	5,3 ¹⁾
P/E-tal		18,5	10,9	7,9	8,3	7,5
Aktiens kurs						
Vid periodens utgång	euro	5,03	4,50	4,35	4,75	6,25
Genomsnittskurs	euro	5,66	4,76	4,18	4,79	5,87
Lägst kurs	euro	4,86	4,24	3,50	4,05	4,75
Högst kurs	euro	6,05	5,80	4,94	5,70	6,52
Börsvärde vid periodens utgång	mn euro	3 949	3 532	3 456	4 017	5 286
Aktiens omsättning						
Antal aktier under perioden	1 000	17 643	112 398	93 900	134 499	251 216
Omsättning i relation till antal aktier, justerat genomsnitt	%	2,2	14,3	11,9	16,8	29,7
Antal aktier justerat	1 000	784 783	784 783	845 609	845 609	845 776
Antal aktier exklusive egna innehav	1 000	784 783	784 783	794 571	845 609	845 776
Antal aktier, justerat genomsnitt	1 000	784 783	784 783	787 223	798 346	845 642
Antal aktier efter utspädning, justerat genomsnitt	1 000			787 223	798 308	851 482

1) Styrelsens förslag

Formlerna för uträkning av nyckeltalen finns på sidan 72.

> Statens ägande

Den finska staten ägde vid ingången av 2002 70,4 procent av bolagets aktier. I juni 2002 sålde staten 84,3 miljoner aktier. Därefter uppgår statens andel av såväl aktiekapital som röster till 60,77 procent.

Finlands riksdag har bemyndigat regeringen att ytterligare minska statens ägarandel i Fortum Abp till lägst 50,1 procent av aktiekapital och röster.

> Ledningens innehav av aktier och optioner

Ledamöterna i Fortum Abp:s förvaltningsråd innehade den 31 december 2002 3 551 aktier motsvarande 0,00 procent av företagens aktier och röster. Styrelsens ledamöter och verkställande direktören innehade sammanlagt 40 916 aktier motsvarande 0,00 procent av företagens aktier och röster. Styrelseledamöterna och VD innehade sammanlagt 350 optioner från 1999, vilket berättigar dem till tecknande av sammanlagt 350 000 aktier i Fortum Abp, samt sammanlagt 800 000 optioner från år 2001 och 680 000 optioner från 2002 vilket berättigar till tecknande av sammanlagt 1 480 000 aktier i Fortum Abp på vissa villkor. Om optionerna till fullo utnyttjas och aktier tecknas kommer andelen aktier och röster som innehas av styrelse och VD uppgå till 0,22 procent av aktiekapitalet vid utgången av 2002.

Ytterligare information om ledningens aktieinnehav på sid 36 och 38.

> Optioner och optionsrätter

Fortum har följande incitamentsprogram kopplade till aktien.

LEDNINGENS OPTIONSPROGRAM (1999)

År 1999 fattades beslut om att utfärda sammanlagt 15 000 optioner till nyckelpersoner i koncernens ledning. Optionerna berättigar innehavarna att teckna sammanlagt 15 000 000 aktier i Fortum Abp. I enlighet med villkoren för detta optionsprogram har vissa optioner återlösts till följd av anställningars upphörande.

Förutsättningarna och villkoren för detta optionsprogram har uppfyllts och sammanlagt 11 768 optioner var utestående den 1 oktober 2002. Varje option berättigar innehavaren att teckna 1000 aktier. Optionerna kan utnyttjas under perioden 1 oktober 2002 till 1 oktober 2005. Teckningskursen är 5,61 euro per aktie. Sammanlagt kan 11 768 000 aktier tecknas och aktiekapitalet därmed ökas med högst 40 011 200 euro, vilket motsvarar 1,4 procent av aktiekapitalet vid

utgången av år 2002. Vid utgången av 2002 hade 3000 aktier tecknats och införts i handelsregistret. De tecknade aktierna berättigar innehavarna till utdelning för den räkenskapsperiod under vilken de tecknats. Detta optionsprogram omfattar cirka 120 personer.

OPTIONSLÅN TILL PERSONALEN (1999)

År 1999 fattades beslut om att utfärda ett obligationslån med tillhörande teckningsoptioner (optionslån) till ett sammantaget belopp av 25 miljoner mark (ca 4,2 miljoner euro) till Fortums personal. Obligationslånet innefattade sammanlagt 7 500 000 teckningsoptioner som berättigar till teckning av 7 500 000 aktier. Lånets löptid var tre år och den årliga räntan 4 procent. Lånet inklusive ränta betalades i sin helhet tillbaka den 17 maj 2002. I enlighet med lånets villkor hade en del av optionerna återlösts till följd av anställningars upphörande.

Sammanlagt 6 159 300 teckningsoptioner var utestående vid lånets återbetalning den 17 maj 2002. Varje teckningsoption berättigar till teckning av en aktie. Teckning kan ske under perioden 17 maj 2002 till och med 17 maj 2005 och sammantaget 6 159 300 aktier kan tecknas. Den åtföljande ökningen av aktiekapitalet kan maximalt uppgå till 20 941 620 euro, vilket motsvarar 0,7 procent av aktiekapitalet vid utgången av 2002. Sammantaget 148 380 aktier hade tecknats och registrerats i aktieboken vid utgången av 2002.

Teckningskursen för dessa aktier var 4,36 euro vid noteringen i maj 2002. Teckningskursen reduceras med den utdelning som Fortum Abp utbetalar varje år. De aktier som tecknas berättigar till utdelning för den räkenskapsperiod under vilken de tecknats. Detta program omfattar sammantaget ca 1 850 personer.

OPTIONSPROGRAM FÖR NYCKELMEDARBETARE (2001)

År 2001 fattades beslut om att utfärda 24 miljoner optioner till nyckelmedarbetare i Fortumkoncernen och till ett av Fortum helägt dotterbolag. Av dessa optioner är 8 miljoner betecknade med bokstaven A och kan utnyttjas från 15 oktober 2005 till 1 maj 2007, 8 miljoner är betecknade med bokstaven B och kan utnyttjas från 15 januari 2006 till 1 maj 2007 och 8 miljoner är betecknade med bokstaven C och kan utnyttjas från 15 april 2006 till 1 maj 2007. Förutsättningar för utnyttjade och aktieteckning är dock att aktiekursen för Fortum Abp under kalenderåren 2001 till 2004 har utvecklats minst lika bra som aktieindexet Dow Jones STOXX 600 Utilities Index samt att bolagets vinst per aktie för de fyra räkenskapsåren i följd från och med den 1 januari 2001 är minst 105 procent av det genomsnittliga resultatet under räkenskapsåren 1998-2000, rensat från exceptionella poster av engångskaraktär.

I mars 2002 annullerades sammanlagt 2 525 000 ej tecknade optioner betecknade med bokstaven A, 212 500 ej tecknade optioner betecknade med bokstaven B och samtliga 8 miljoner ej tecknade optioner betecknade med bokstaven C. Teckningskursen för optioner betecknade med bokstaven A kommer att vara den enligt Fortum Abp:s aktieomsättning vägda medelkursen på Helsingfors fondbörs under perioden 1 april 2001 till och med 31 mars 2005 och för optioner betecknade med bokstaven B den omsättningsvägda medelkursen under perioden 1 oktober 2001 till och med 30 september 2005. Från teckningskursen för alla aktier som tecknas med stöd av optionerna skall dras av två gånger det procenttal med vilket Fortum Abp:s aktie utvecklas bättre än index enligt Dow Jones STOXX 600 Utilities Index under den tidsperiod som teckningskursen fastställs för respektive serie av optioner. Teckningskursen skall dock lägst vara 4,47 euro per aktie. Från teckningskursen avdras den aktieutdelning som utbetalas av Fortum Abp efter det att referensperioden för bestämning av teckningskursen inletts men före aktieteckningen. På basis av detta optionsprogram kan sammanlagt 13 262 500 aktier tecknas vilket motsvarar en ökning av aktiekapitalet med 45 092 500 euro. De aktier som tecknas till följd därav berättigar innehavarna till utdelning för det räkenskapsår under vilket de tecknas. Programmet omfattar ca 350 personer.

OPTIONSPROGRAM FÖR NYCKELMEDARBETARE (2002)

I mars 2002 fattades beslut om att utfärda högst 25 miljoner optioner till nyckelmedarbetare i Fortumkoncernen och till ett av Fortum helägt dotterbolag. Av det totala antalet optioner är 12,5 miljoner betecknade med bokstaven A och kan utnyttjas under perioden 1 oktober 2004 till och med 1 maj 2007 och 12,5 miljoner betecknade med bokstaven B och kan utnyttjas från den 1 oktober 2006 till och med 1 maj 2009. Styrelsen har beslutat att tilldela sammanlagt 11 378 000 optioner betecknade med bokstaven A till nyckelmedarbetare i Fortumkoncernen. De återstående 1 222 000 optionerna betecknade med bokstaven A liksom alla optioner betecknade med bokstaven B kommer att tilldelas Fortum Assets Oy, ett helägt dotterbolag till Fortum, för senare tilldelning till nyckelpersoner inom Fortumkoncernen.

Sammanlagt 25 miljoner aktier kan tecknas med stöd av optionerna och aktiekapitalet kan därmed öka med högst 85 miljoner euro. Teckningskursen för aktier som tecknas med stöd av optioner betecknade A skall vara 5,73 euro (den omsättningsmässigt vägda medelkursen för Fortumaktien på Helsingfors fondbörs under perioden 1 januari 2002 till och med 31 mars 2002) och för optioner betecknade B den omsättningsmässigt vägda medelkursen på Helsingfors fondbörs under perioden 1 januari 2003 till och med den 31 mars 2003. Från teckningskursen avdras den aktieutdelning som utbetalas av Fortum Abp efter det att referensperioden för bestämning av teckningskursen inletts men före aktieteckningen.

De aktier som tecknas med stöd av detta optionsprogram berättigar innehavarna till utdelning för det räkenskapsår under vilket aktierna tecknas. Vid utgången av 2002 omfattade detta program ca 350 personer.

> Andra konvertibla obligationslån, optionslån och outnyttjade bemyndiganden

Fortum Abp har inte utfärdat några andra konvertibla obligationslån eller optionslån med teckningsoptioner som berättigar innehavarna till teckning av aktier i bolaget. Fortum Abp:s styrelse har inga outnyttjade bemyndiganden av bolagsstämman att emittera konvertibla obligationslån eller optionslån, höja bolagets aktiekapital eller återköpa bolagets egna aktier.

AKTIEÄGARE PER DEN 31 DECEMBER 2002

Aktieägare	Antal aktier	Andel %
Finska staten	513 928 606	60,77
Ömsesidiga pensionsförsäkringsbolaget Ilmarinen	13 844 800	1,64
Folkpensionsanstalten	12 753 696	1,51
Kurikka stad	6 203 500	0,73
Ömsesidiga pensionsförsäkringsbolaget Varma-Sampo	5 402 000	0,64
Fortums pensionsstiftelse	5 034 952	0,60
Statens pensionsstiftelse	3 500 000	0,41
Ömsesidiga livförsäkringsbolaget Suomi	3 307 500	0,39
Skadeförsäkringsbolaget Pohjola	3 000 000	0,35
LEL Arbetspensionskassan	2 594 583	0,31
Förvaltarregistrerade aktier	170 722 004	20,19
Övriga aktieägare tillsammans	105 468 314	12,46
Totalt antal aktier	845 759 955	100,00

FÖRDELNING AV AKTIEINNEHAVEN PER 31 DECEMBER 2002

Antalet aktier

Antal aktier	Antal aktieägare	% av aktieinnehaven	Antal aktier	% av aktiekapitalet
1- 100	3 100	5,93	213 584	0,03
101 – 500	21 316	40,79	5 703 351	0,67
501 - 1 000	15 454	29,57	10 099 245	1,19
1 001 – 10 000	11 731	22,45	29 003 601	3,43
10 001 – 100 000	537	1,03	13 723 787	1,62
100 001 – 1 000 000	94	0,18	31 497 391	3,72
1 000 001 – 10 000 000	19	0,04	52 694 424	6,23
Över 10 000 000	4	0,01	702 739 136	83,09
Totalt	52 255	100,00	845 674 519	99,99
Innehav, oregistrerade eller under registrering, per 31 december 2002			85 436	0,01
Totalt			845 759 955	100,00
Varav förvaltarregistrerade innehav			170 722 004	20,19

Kategori av aktieägare

	% av aktiekapitalet
Finska aktieägare	
Företag	1,2
Finansiella institutioner och försäkringsbolag	3,5
Finska staten och offentliga samfund	68,3
Icke vinstdrivande organisationer	1,1
Hushåll	5,6
Utländska aktieägare	20,3
Totalt	100,0

> Förslag till vinstdisposition

Koncernens fria egna kapital per den 31 december 2002 uppgick till 2 810 miljoner euro. Moderbolagets disponibla vinstmedel uppgick till 900 079 167,90 euro per den 31 december 2002.

Styrelsen föreslår att Fortum Abp till aktieägarna delar ut 0,31 euro per aktie, vilket totalt uppgår till 262,2 miljoner euro. Återstoden av de disponibla vinstmedlen balanseras i ny räkning.

Esbo den 12 februari 2003

Matti Vuoria	Heikki Pentti
Birgitta Kantola	Lasse Kurkilahti
Antti Lagerroos	Hans von Uthmann
Erkki Virtanen	Mikael Lilius Verkställande direktör

> Revisionsberättelse

till Fortum Abp:s aktieägare

Vi har granskat Fortum Abp:s bokföring, bokslut och förvaltning för räkenskapsperioden 1.1-31.12.2002. Bokslutet, som avgetts av styrelsen och verkställande direktören omfattar verksamhetsberättelsen, samt koncernens och moderbolagets resultaträkning, balansräkning jämte noter till bokslutet. Efter utförd granskning avger vi vårt utlåtande om bokslutet och förvaltningen.

Granskningen har utförts enligt god revisions sed. Bokföringen, de tillämpade redovisningsprinciperna och innehållet i bokslutet ävensom bokslutspresentationen har härvid granskats i tillräcklig omfattning för att få bekräftat att bokslutet inte innehåller väsentliga fel eller brister. Vid granskningen av förvaltningen har vi utrett huruvida förvaltningsrådet, styrelsen och verkställande direktören handhaft förvaltningen av bolagets angelägenheter i enlighet med stadgandena i aktiebolagslagen.

Enligt vår mening är bokslutet uppgjort enligt bokföringslagen och övriga stadganden och bestämmelser om hur bokslut skall uppgöras. Bokslutet ger på sätt som avses i bokföringslagen riktiga och tillräckliga uppgifter om resultatet av bolagets koncernens och moderbolagets verksamhet och bolagets ekonomiska ställning. Bokslutet inklusive koncernbokslut kan fastställas och medlemmarna i moderbolagets förvaltningsråd och styrelse samt verkställande direktör kan beviljas ansvarsfrihet för den av oss granskade räkenskapsperioden.

Styrelsens förslag till disposition av utdelningsbara medel beaktar stadgandena i aktiebolagslagen.

Esbo den 12 februari 2003

PricewaterhouseCoopers Oy
CGR-samfund

Pekka Kaasalainen
CGR

> Förvaltningsrådets utlåtande

Förvaltningsrådet har granskat Fortm Abp:s resultaträkning, balansräkning, noter till bokslutet, koncernbokslut samt styrelsens verksamhetsberättelse och förslag till vinstdisposition samt den revisionsberättelse som avgivits av företags revisorer. Förvaltningsrådet har inga anmärkningar gentemot dessa handlingar. Förvaltningsrådet rekommenderar att resultaträkningen, balansräkningen och koncernbokslutet fastställs och att vinstmedlen disponeras i enlighet med styrelsens förslag.

Förvaltningsrådet noterar med tillfredsställelse att dess beslut och anvisningar har beaktats och att rådet fått all behövlig information av företagens styrelse och ledning.

Esbo den 25 februari 2003

Leena Luhtanen

Henrik Aminoff

Tuija Brax

Klaus Hellberg

Rakel Hiltunen

Harri Holkeri

Jorma Huuhtanen

Mikko Immonen

Kimmo Kalela

Tanja Karpela

Matti Vanhanen

Ben Zyskowicz

Planering
Fotografier
Tryckeri
Papper

Evia Helsinki Oy
Oskari Hellman, Kuvaamo Oy och Getty Images
Libris Oy
Omslag Novatech Satin 250 g/m²
Inlaga Novatech Satin 135 g/m²

Kägeludden, Esbo
PB 1
FIN-00048 FORTUM, Finland
telefon +358 10 4511
fax +358 10 45 24447
www.fortum.se

Hemort Esbo, FO-nummer 1463611-4